

**MINISTERUL
CULTURII**

**POLITICI
ȘI
STRATEGII
CULTURALE**

1997 – 1998

**MINISTERUL
CULTURII**

**POLITICI
ȘI
STRATEGII
CULTURALE**

1997 – 1998

cIMeC
Institutul de Memorie Culturală
Editor
București 1999

GRAFICA

Mihail Cristian LOTREANU și Adrian PÎNZARU

„[...] În privința culturii creatoare, societatea românească nu-și dă încă seama de însemnătatea problemei, pentru că nu înțelege eminenta funcție și forța socială a inteligenței [...]

Principiile ce vor trebui în mod necesar să stea la baza unei politici de stat a culturii și care reies din scurta expunere făcută nu pot fi decât acestea:

1. Nu se poate despărți cultura superioară creatoare de cultura poporului.
2. Cultura nu se poate impune de sus; fiind o afacere personală, ea trebuie deci să trăiască într-o atmosferă de libertate, spontaneitate și specificitate națională.
3. Cultura trebuie clădită pe specificul național, care trebuie cercetat prin metoda monografică sociologică.
4. Instituțiile de stat care-și asumă răspunderea organizării culturii naționale vor trebui să aibă o autonomie cât mai largă.
5. Astfel de instituții nu pot avea ca scop crearea culturii, ci numai crearea condițiilor prielnice de dezvoltare a ei, descoperind, stimulând și organizând colaborarea tuturor elementelor culturale ale țării [...]

DIMITRIE GUSTI

POLITICA CULTURII ȘI STATUL CULTURAL

Conferință ținută la 10 iunie 1928 în ciclul organizat de către Institutul Social Român, privitor la *Politica culturii*

În diverse momente de bilanț și evaluare ale activității sale în ansamblu, Puterea de dinainte de 1996 s-a referit la „greaua moștenire” de la care a pornit în 1990, aspect firesc în sine până la un punct; problema este însă ce s-a întreprins pentru a se neutraliza această moștenire. În ceea ce privește Ministerul Culturii, putem afirma fără teama de a greși că, în perioada 1990-1996, acesta s-a constituit într-un adevărat bastion al rezistenței față de schimbare și reformă, astfel încât cultura reprezintă, probabil, domeniul în care au avut loc cele mai puține mutații.

A fost vorba, evident, de lipsa voinței politice, și Ministerul Culturii a dus în perioada în discuție o adevărată bătălie pentru *statu quo*. De ce? Datorită importanței cruciale pe care o are cultura în societate, prin capacitatea ei modelatoare asupra spiritualității, mentalității și a conștiinței sociale/civice. Dacă, așa cum este îndeobște cunoscut, impactul culturii nu apare în mod explicit la fiecare pas, mai ales atunci când ies în prim plan imperative și necesități sociale și politice, la fel de adevărat este că ea este cea care dă înțeles, pondere și ierarhizare acestora.

Puterea de dinainte de 1996 nu a vrut schimbare, nu a vrut reformă, iar Ministerul Culturii care a slujit-o s-a străduit să îngrădească multiplele posibilități prin care cultura creează însăși deschiderea spre reformă și înțelegerea necesității ei. Puterea a fost marcată de teama că, așa cum dezvăluie culturologia modernă, cultura „poate reprezenta un sistem de control față de sistemul interacțiunilor politice”.

Ceea ce s-a putut percepe ca schimbare în cadrul Ministerului Culturii a fost fenomenul de perindare a miniștrilor; în schimb – simptomatic pentru dorința de *statu quo* – a fost la fel de evidentă rigiditatea a vechilor structuri, atât în cadrul ministerului, cât și în teritoriu.

Ministerul Culturii din perioada în discuție a vorbit despre descentralizare (și Ceaușescu a făcut-o), dar felul în care a pus în practică „descentralizarea” reprezenta doar o formă mai rafinată de centralism și de control. Or, este de la sine înțeles că structurile care au realizat „descentralizarea” sub dictator vor percepe și „noua descentralizare” similar. Și, într-adevăr, ceea ce a înfăptuit Ministerul Culturii în anii în discuție reprezintă o nouă centralizare – dăm ca exemplu aici doar Hotărârea Guvernului nr. 442/1994 și Ordinul Ministrului Culturii nr. 1287 privind regulamentele de funcționare a așezămintelor culturale.

Această nouă centralizare a întărit o structură birocratică născută din clientelism politic (condiția încadrării politice a fost urmărită cu zel), din care se naște firesc corupția – dăm aici doar exemplul comenzilor de stat, realizat preferențial.

Acestea fiind pârgurile pe care a ales să se sprijine fosta Putere – aici însă exemplificăm doar prin cazul Ministerului Culturii – consecința a constituit-o accesul limitat al specialiștilor, al oamenilor de cultură sau al uniunilor de creatori la procesul de concepție și de fundamentare a deciziilor la nivel macrocultural, de modelare a politicilor culturale.

Astfel se explică de ce programele și proiectele culturale realizate au fost de atâtea ori nesemnificative, unele chiar păstrându-se la nivel de „*Cântarea României*”. Și se explică de asemenea lipsa de apetență pentru programe și proiecte de anvergură – altele decât cele cu conotație festivă și prezență meteorică.

De asemenea, nu s-a realizat nimic semnificativ pentru includerea României în programele culturale ale Uniunii Europene; aceasta a însemnat îngrădirea participării României la schimbul de valori culturale europene, rămânerea ei la un statut periferic, precum și pierderea unor importante surse de finanțare care ar fi putut fi benefice pentru dezvoltarea culturală a țării.

La nivel legislativ, Ministerul Culturii a elaborat și Parlamentul (sau, după caz, Guvernul) a adoptat reglementări insuficiente dezvoltării culturii, cuprinse în acte normative confuze, dar care lăsau loc pentru imixțiuni în interese partizane – fie ele politice (exprimate în mod direct), fie de altă natură.

Ministerul Culturii a manifestat o evidentă pasivitate în legătură cu necesitatea – exprimată stringent – de a fi regândit statutul creatorilor de artă sau al artiștilor interpreți, categorii considerate periferice în perioada comunistă (excepție făcând susținătorii direcți ai regimului), pe fondul ideologiei privind dictatura proletariatului. Or, schimbarea modalității de receptare în cadrul societății, girată și susținută la nivel oficial, a creatorului de valori culturale ar fi putut constitui *mai devreme* un impuls pentru reforma privind necesitatea dezvoltării culturii, pentru reforma privind perceperea rolului culturii în societate în general și în modelarea spiritualității și mentalităților, pentru elevarea conștiinței sociale/civice.

OBIECTIVE GENERALE

Guvernele, cu excepția celor totalitare, nu pot determina în mod direct – oriunde ar acționa ele – cultura unui popor, dar o pot influența, fie în bine, fie în rău, tocmai influențând dezvoltarea ei. Culturile însă supraviețuiesc doar dezvoltându-se, și atunci orice amenințare privitoare la asigurarea dezvoltării pe mai departe a unei culturi reprezintă o amenințare explicită în legătură cu supraviețuirea acesteia.

Conceptul de *dezvoltare culturală*, care uneori, impropriu, este abordat doar în accepțiune cantitativă, vizează de fapt o realitate foarte complexă privind coordonata devenirii umane, manifestată în cadrul unui proces activ, pe fondul căruia omul nu doar receptează, percepe și înmagazinează, ci – pe de-o parte, având acces neîngrădit și, pe de alta, fiind pe de-a-ntregul liber în alegerea sa – își asumă (sau respinge) esența principală a unui mesaj cultural. Căci expresia ultimă a culturii unui popor este nivelul de conștiință al acestuia, susținut nu doar în legătură cu teoretice principii de morală sau religie, ci și ca răspuns față de impactul imediat al realității în ansamblul ei, care uneori oferă fațete atât de contradictorii. Evident, este vorba aici de esențiala coordonată *participativă* a dezvoltării culturale.

Dezvoltarea culturală – concept reținut de comunitatea internațională și formulat deopotrivă ca *dimensiune culturală a dezvoltării* – reprezintă sinteza tuturor obiectivelor asumate de către Guvern și transferate Ministerului Culturii.

În documentele cu caracter programatic emise de către Guvern, dimensiunea culturală a dezvoltării, identificată ca fiind un *indicator important al calității vieții*, este legată de următoarele obiective:

- crearea condițiilor propice care să asigure accesul cât mai larg al cetățenilor țării la producțiile culturale din țară și din străinătate;
- încurajarea dezvoltării din punct de vedere spiritual a colectivităților umane, pentru preservarea acestora, indiferent pe ce criterii sunt ele constituite;
- asigurarea condițiilor pentru afirmarea, păstrarea, dezvoltarea și punerea în valoare a culturii minorităților naționale din România;
- stimularea creativității culturale, adică prezentul explicit, în toată varietatea formelor acesteia, de la, să spunem, realizarea unei opere de artă sau a unui act de cultură, până la încheierea unei acumulări generale ce asigură ridicarea la un nou nivel de cultură; aceasta din urmă, deziderat al oricărui guvern, reprezintă în sine o realitate incontestabilă, dar mai greu cuantificabilă, ceea ce întărește considerentul potrivit căruia cultura este un domeniu în care cifrele și datele exacte sunt doar parțial edificatoare;

- afirmarea, conservarea și valorificarea tradițiilor populare de cultură și civilizație, precum și a patrimoniului cultural – acestea reprezentând legitimarea originii, trecutului și identității noastre, care, trebuie înțeles, nu semnifică un „tablou cu natură moartă”, ci prezentul implicit, asigurând repere și argumente pentru diverse linii ale dezvoltării culturale;
- amplificarea dialogului și a schimbului de valori spirituale cu celelalte culturi ale lumii, desigur, în primul rând cu familia europeană; pe acest fond, Guvernul își concentrează atenția în direcția stimulării pătrunderii valorilor comunitar-europene în spiritualitatea românească, dat fiind că până mai ieri acestea erau necunoscute poporului român; oricum, integrarea europeană, ca și cea euro-atlantică, presupune, afară de dorința generală, curent exprimată, o implicare *activă*.

Încă de la constituirea sa în 1996, Guvernul (în „*Programul de bază de macrostabilizare și de dezvoltare a României până în anul 2000*”) a recurs la o evaluare a situației din domeniului culturii, evidențiindu-se astfel concluzia că nu există în fapt o criză a culturii românești (în pofida multor voci care s-au exprimat în acest sens); există însă, și aceasta este o realitate foarte dură, o criză a administrației culturale – așa fel încât în primul rând în raport cu atare realitate trebuia să fie identificate soluții pertinente.

Astfel s-a impus necesitatea restructurării sistemului instituțional. Este vorba de un proces foarte complex, în cadrul căreia s-au făcut mulți pași importanți, dar care – trebuie să o spunem – este departe de a fi încheiat. Au existat desigur opinteli și nesiguranțe, poate firești oricărui început de drum, a existat rezistența activă a însuși sistemului vizat, dar au existat de asemenea și încorsetările legislative, adică o rețea de reglementări create efectiv pentru menținerea acestui sistem. Chiar cadrul legal privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, altfel spus, al principalului mandatar al Guvernului pentru domeniul în discuție, era insuficient sau, după caz, impropriu în raport cu obiectivul privind *dimensiunea culturală a dezvoltării* – așa cum era el asumat acum.

În acest context, în martie 1998 a apărut Hotărârea Guvernului nr. 134 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii. Aici sunt identificate principiile fundamentale pe baza cărora Ministerul Culturii are a elabora strategiile proprii domeniului, ca și politicile de susținere a acestora.

1. SISTEMUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE DIN ROMÂNIA

Întregul sistem al administrației publice din România este organizat sub forma unei structuri mixte, ierarhic-funcționale.

Multitudinea autorităților administrative ale statului și ale colectivităților locale a determinat ordonarea administrației publice în baza a două criterii:

- criteriul teritorial (cărui îi corespunde structura ierarhică);
- criteriul competenței materiale sau criteriul funcțional (cărui îi corespunde structura funcțională).

Potrivit primului criteriu, competența autorităților centrale se întinde asupra întregului teritoriu al țării, în timp ce competența autorităților locale se limitează la unitatea administrativ-teritorială în care sunt organizate și funcționează.

În aplicarea celui de-al doilea criteriu, Guvernul, consiliile locale și primarii sunt autorități cu competență generală în toate domeniile de activitate, în limitele stabilite de principiul competenței teritoriale, enunțat mai sus. Spre deosebire de competența generală conferită de legiuitor autorităților mai sus menționate, competența materială asupra unor domenii sau ramuri specifice de activitate este exercitată, la nivelul întregii țări, de către ministere sau alte organe centrale de specialitate. În același timp, la nivelul unităților administrativ-teritoriale funcționează structuri prin care se exercită competențele materiale de specialitate. La nivel local, serviciile publice descentralizate ale ministerelor asigură coroborarea și armonizarea politicilor naționale cu cele locale, în domeniile lor de activitate.

Ministerul Culturii este, așadar, potrivit criteriilor mai sus enunțate, organ de specialitate al administrației publice centrale și are, potrivit competenței sale materiale, atribuții de specialitate pe întreg teritoriul țării.

2. FUNCȚIILE ȘI COMPETENȚELE MINISTERULUI CULTURII

Pentru îndeplinirea funcțiilor și competențelor sale, Ministerul Culturii, ca parte a sistemului administrației publice, se ordonează în acesta printr-un sistem specific de relații cu celelalte componente:

- subordonare ierarhică față de Guvern;
- colaborare cu celelalte ministere și organe centrale de specialitate;
- colaborare cu autoritățile publice locale – consilii județene, municipale, orășenești și comunale și primarii.

Funcția de reglementare

Ca autoritate de reglementare, Ministerul Culturii inițiază și elaborează programul legislativ specific domeniilor sale de competență materială. De asemenea, Ministerul Culturii participă la definitivarea și avizarea actelor normative cu incidență în domeniile sale de interes, elaborate de către celelalte autorități publice.

Funcția de reprezentare

În ceea ce privește îndeplinirea funcției sale de reprezentare, Ministerul Culturii colaborează cu Ministerul Afacerilor Externe, potrivit competențelor specifice fiecăruia, pentru fundamentarea demersurilor privind semnarea, încheierea, aderarea și/sau ratificarea de acorduri, convenții ori tratate bilaterale sau multilaterale în domeniul culturii.

De asemenea, Ministerul Culturii reprezintă Statul român pe lângă organisme sau organizații europene ori internaționale cu activitate în domeniile sale de competență materială.

Funcțiile de organizare și coordonare

În exercitarea funcțiilor sale de organizare și coordonare, Ministerul Culturii răspunde de aplicarea programului de guvernare și a strategiei generale în domeniul culturii.

Ca atare, Ministerul Culturii organizează executarea și aplicarea actelor normative, în baza principiului legalității, potrivit căruia normele juridice sunt singurele obligatorii în activitatea administrației publice.

De asemenea, Ministerul Culturii coordonează elaborarea și realizarea strategiilor sectoriale, a politicilor de susținere a acestora, a programelor culturale naționale precum și a programelor ori proiectelor culturale internaționale la care România participă.

Ministerul Culturii răspunde, prin sistemul de instituții publice direct subordonate, de asigurarea condițiilor specifice pentru comunicarea publică a actului creator și pentru satisfacerea cerințelor culturale generale ale colectivității naționale, în corelare cu particularitățile și specificitatea aspirațiilor și cerințelor comunităților locale.

În același timp, Ministerul Culturii coordonează elaborarea și funcționarea unor mecanisme administrative, juridice și financiare de natură să permită armonizarea și sincronizarea programelor și proiectelor culturale inițiate de către instituțiile publice de cultură, indiferent de subordonare, cu cele ale sectorului privat.

În exercitarea acestorași funcțiuni, Ministerul Culturii asigură crearea condițiilor necesare pentru susținerea și protejarea creației contemporane, a tradițiilor și moștenirii culturale, pentru introducerea acestora în circuitul internațional de valori, precum și pentru libera circulație a creatorilor de artă și artiștilor interpreți, a operelor și prestațiilor artistice.

Funcția de control

Prin funcția de control se realizează aplicarea și respectarea principiului legalității astfel încât să se asigure o coerență a actelor și faptelor administrative, corelată cu realizarea unor parametri acceptabili de eficiență.

Pe de altă parte, după cum se știe, o administrație performantă, capabilă și responsabilă nu poate funcționa în absența unor criterii specifice de performanță a specialiștilor din sistem. Ca atare, o dimensiune esențială a funcției de control vizează evaluarea performanțelor individuale și ale sistemului (minister, serviciile sale descentralizate și instituții publice de cultură subordonate).

În același timp, prin exercitarea funcției de control se poate realiza evaluarea și analiza disfuncționalităților la nivelul ministerului, a serviciilor sale descentralizate și a instituțiilor publice din subordine, și se pot identifica soluțiile pentru remedierea acestora.

3. ORGANIZAREA MINISTERULUI CULTURII

După cum se știe, Ministerul Culturii a fost înființat în decembrie 1989, prin efectul unuia dintre primele decrete-lege emise de către noua putere instalată în România (Decretul-Lege nr. 12/28 decembrie 1989 al CFSN).

În decursul timpului, Ministerul Culturii a făcut obiectul mai multor reorganizări și restructurări, dintre care unele au determinat apariția unor grave disfuncționalități în activitatea din domeniu. Ne referim, în principal, la modul în care au fost gândite locul și rolul serviciilor publice descentralizate ale ministerului, la recentralizarea administrativă prin trecerea instituțiilor publice de cultură de interes județean în subordinea ministerului precum și la perpetuarea unor structuri birocratice, piramidale, de tip „centrale industriale”, în domeniul editorial, al difuzării și al centrelor de cultură din țară (Romlibri, Regia Autonomă „Arcadia”, Casa de Presă și Editură „Cultura Națională”, Centrul pentru Administrarea și Protejarea Patrimoniului Culturii).

Anul 1997 a permis definirea mai precisă a rolului Ministerului Culturii. În luna martie 1998, prin efectul Hotărârii Guvernului nr. 134, Ministerul Culturii a fost reorganizat astfel încât noua structură funcțional-organizatorică să permită aplicarea strategiei generale a ministerului, realizarea strategiilor sectoriale și derularea programelor sale naționale. Regândirea structurii organizatorice a ministerului a reprezentat, în primul rând, o reformulare, într-un nou cadru instituțional, a atribuțiilor și răspunderilor în domeniul culturii.

Structura compartimentelor de specialitate a fost modificată, astfel încât atribuțiile și competențele fiecăruia să permită realizarea priorităților pe termen scurt și mediu, formulate în aplicarea strategiei culturale a ministerului. În același timp au fost reorganizate și compartimentele funcționale, astfel încât să se poată asigura baza logistică și resursele necesare pentru punerea în aplicare a obiectivelor ministerului.

Pe alt plan, reformă înseamnă schimbarea mentalității întregului personal, care să-i permită, pe de o parte, reformularea priorităților și, pe de altă parte, participarea la

efortul general de punere în aplicare a noilor strategii. În același timp, reformă înseamnă și formarea profesională a personalului care urmează să participe la managementul programelor și proiectelor culturale inițiate de către minister sau la care acesta participă.

Reforma structurală la nivelul Ministerului Culturii poate fi descrisă sintetic astfel:

- comasarea unor direcții funcționale (pentru resurse financiare și dezvoltare) și crearea unor noi direcții de specialitate (pentru arte vizuale și pentru programe și proiecte culturale);
- reorganizarea unor direcții de specialitate (direcția care răspundea de instituțiile de spectacole s-a transformat într-o direcție generală pentru artele spectacolului, cu două compartimente distincte pentru instituții de spectacol, respectiv pentru festivaluri și concursuri; direcția care răspundea de relațiile culturale internaționale s-a transformat într-o direcție generală pentru relațiile culturale internaționale, cu două compartimente distincte pentru integrare europeană, respectiv pentru cooperare bilaterală; direcția generală ce răspundea de programele culturale s-a reorganizat într-o direcție generală pentru așezăminte, centre și inspectorate pentru cultură, cu două compartimente distincte pentru așezămintele și centrele de cultură din țară și străinătate, respectiv pentru inspectoratele pentru cultură);
- înființarea unor direcții specializate (o direcție pentru legislație, sinteze, cu atribuții exclusive în ceea ce privește elaborarea actelor normative pe care le inițiază ministerul; o direcție pentru management și relații cu societatea civilă care asigură, printre altele, relația de informare și comunicare cu structurile societății civile);
- organizarea unui compartiment specializat de relații publice și presă, care asigură, în principal, monitorizarea zilnică a celor mai importante cotidiene și a publicațiilor culturale);
- reducerea numărului de angajați de la 260 la 247, în condițiile în care aplicarea noii strategii implică un volum crescut de muncă, prin abordarea unor noi teme și domenii;
- modificarea structurii de vârstă a personalului, prin angajarea unui număr de 72 de tineri sub 35 de ani, dintre care 52 cu studii superioare.

Organigrama Ministerului Culturii este prezentată la pagina 14.

4. SERVICIILE DESCENTRALIZATE ALE MINISTERULUI CULTURII – STRUCTURĂ, ROL, FUNCȚIUNI

Spre deosebire de serviciile descentralizate ale altor ministere, inspectoratele județene pentru cultură au avut, în perioada 1990-1997, un rol destul de neclar, cu funcțiuni insuficient definite și uneori contradictorii. La această situație a contribuit și imprecizia actelor normative cu incidență în materie, precum și unele erori de concepție și interpretare ale Ministerului Culturii, erori materializate, printre altele, în Hotărârea Guvernului nr. 811/1992 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, potrivit căreia atribuțiile ministerului erau îndeplinite, la nivelul județului, de către

consilierii teritoriale șefi. Erau astfel desființate, în mod formal, înseși inspectoratele, ca persoane juridice. Această eroare a fost remediată, din punct de vedere legal, abia în 1995, prin Hotărârea Guvernului nr. 710, dar unele consecințe ale acestei erori mai persistă încă. Situația a fost agravată de faptul că în structura organizatorică a Ministerului Culturii nu a existat, până în luna martie 1998, un compartiment specializat prin care să se asigure o coordonare eficientă și coerentă a acestor organe de specialitate ale administrației publice.

În aceeași perioadă (1994-1995), inspectoratelor pentru cultură li s-au conferit atribuții și competențe în ceea ce privește protejarea patrimoniului cultural național pe care urmau să le exercite prin oficiile județene de patrimoniu, legiuitorul omițând însă faptul că respectivele officii nu erau, și nici nu sunt, instituții publice, ci – în marea lor majoritate – doar compartimente funcționale în cadrul muzeelor județene, care aparțin, așadar, subsistemului administrației publice locale.

Prin ultima reorganizare a Ministerului Culturii au fost stabilite rolul și atribuțiile principale ale inspectoratelor județene pentru cultură și a fost înființat un compartiment specializat, care asigură coordonarea activității acestor servicii descentralizate ale ministerului. Atribuțiile și competențele inspectoratelor au fost stabilite în corelare cu prevederile legislației privind activitatea administrației publice locale.

În prezent, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 134/1998, inspectoratele județene și al municipiului București au, în principal, următoarele atribuții și competențe:

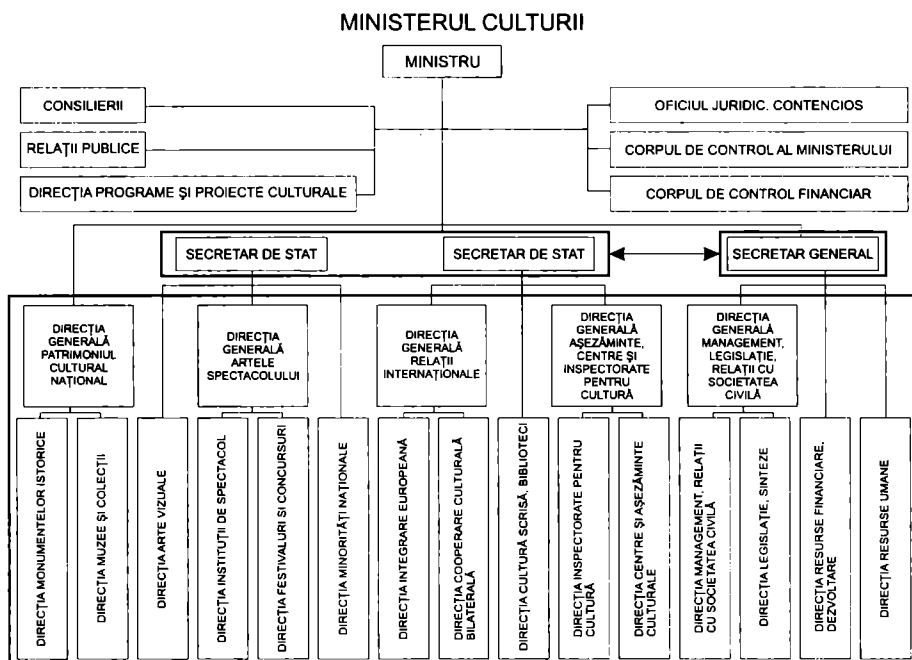
- elaborarea de strategii culturale locale, în parteneriat cu autoritățile publice locale, cu instituțiile publice și cu organizațiile neguvernamentale;
- participarea la conceperea și aplicarea unor strategii culturale specifice zonei respective;
- promovarea și susținerea financiară a celor mai performante proiecte culturale inițiate de către instituții publice sau organizații neguvernamentale;
- evaluarea, împreună cu autoritățile publice locale, a activității instituțiilor publice de cultură;
- evaluarea aspirațiilor și cerințelor culturale ale diferitelor comunități locale, în vederea fundamentării unor strategii coerente care să satisfacă așteptările acestora.

În esență, reorganizarea inspectoratelor poate fi descrisă astfel:

- sfera de competențe și atribuții a fost armonizată cu prevederile cadrului juridic general;
- au fost ocupate prin concurs, potrivit legii, posturile de consilier șef și consilieri în 35 de inspectorate;
- a fost înființat, în aplicarea dispozițiilor legale, Inspectoratul pentru Cultură al Județului Ilfov;

- în 11 inspectorate a fost ocupat, prin concurs, postul de consilier pe probleme de protejare a patrimoniului cultural național, ceea ce ridică la 27 numărul total de consilieri cu această specialitate;
- a fost redus cu 5% numărul total al salariaților din inspectorate.

Trebuie subliniat faptul că, potrivit concepției de restructurare administrativă și instituțională promovată de către Ministerul Culturii, inspectoratele județene pentru cultură vor fi reorganizate, prin includerea oficiilor județene pentru patrimoniul cultural național (în acest sens, a se vedea proiectele legilor patrimoniului cultural național mobil și monumentelor istorice).

Organigrama Ministerului Culturii

1. STRATEGIA GENERALĂ A MINISTERULUI CULTURII

Necesitatea restructurării administrației centrale și a reorganizării activității Ministerului Culturii a fost determinată de noua strategie a acestuia, prin care se afirmă că:

- accesul și participarea la viața culturală sunt drepturi fundamentale ale fiecărui individ;
- scopul politicilor culturale este îmbunătățirea calității vieții pentru toți membrii societății și, ca atare, cultura reprezintă o dimensiune esențială a dezvoltării;
- creativitatea culturală este o sursă esențială a progresului uman;
- modelarea politicilor culturale, a strategiilor sectoriale, este o acțiune de parteneriat cu societatea civilă.

Prin noua sa strategie generală, Ministerul Culturii urmărește aplicarea articolului 30 din *Constituția României*, a articolului 27 din *Declarația Universală a Drepturilor Omului* și a articolului 15 din *Pactul Internațional referitor la drepturile economice, sociale și culturale*, precum și a celorlalte documente internaționale recunoscute de către România, în care se fac referiri la domeniul culturii și creației artistice.

2. PRINCIPALELE DIRECȚII ȘI OBIECTIVE ALE STRATEGIEI GENERALE A MINISTERULUI CULTURII

Strategia generală promovată de către Ministerul Culturii încă de la începutul anului 1997 vizează, cu prioritate asigurarea condițiilor pentru satisfacerea cerințelor și aspirațiilor culturale ale cetățeanului, ale comunităților locale și ale comunității naționale.

Ministerul Culturii are în subordine un număr de 70 de instituții publice de cultură dintre care 3 sunt finanțate integral din alocații bugetare, 48 beneficiază de subvenții de la buget, în completarea veniturilor proprii realizate, iar restul funcționează în regim extrabugetar. Instituțiile care beneficiază de subvenții de la bugetul de stat sunt instituții teatrale și muzicale, muzee și centre de cultură. Susținerea financiară a acestor instituții reprezintă o necesitate atâta vreme cât resursele financiare ale autorităților publice locale nu sunt suficiente pentru a asigura continuitatea funcționării corespunzătoare a acestora. Dispariția sau restrângerea activității unor asemenea instituții ar reduce drastic oferta culturală adresată cetățenilor și comunităților, cu efecte negative extrem de puternice. Ca atare, ministerul nu poate proceda decât treptat la trecerea acestor instituții în subordinea autorităților publice locale, și aceasta numai după un studiu și o analiză temeinice, care să aibă în vedere posibilitățile reale de menținere a ofertei culturale, de dezvoltare și diversificare a acesteia.

În același timp, Ministerul Culturii susține financiar programe și proiecte culturale inițiate de către instituții publice de subordonare locală, precum și de către diverse organizații neguvernamentale.

Aceste cheltuieli efectuate din bugetul alocat ministerului au crescut atât în cifre absolute, cât și în cifre comparabile și în 1997 și în 1998, așa cum se poate vedea și din tabelul și diagramele de mai jos (milioane de lei):

În aceeași direcție de acțiune se înscriu și alte programe și strategii sectoriale ale ministerului, care vor fi prezentate detaliat într-o secțiune următoare.

De asemenea, în 1998, toate instituțiile publice de cultură, alături de instituțiile de învățământ și de organizații neguvernamentale, au fost integrate în sistemul național al formării continue, asigurându-se astfel și instituțiilor publice de cultură valențe educativ-formative pentru toți cetățenii.

După cum se poate remarca, satisfacerea cerințelor și aspirațiilor culturale ale cetățeanului și comunităților se înscrie ca o prioritate absolută pe agenda ministerului.

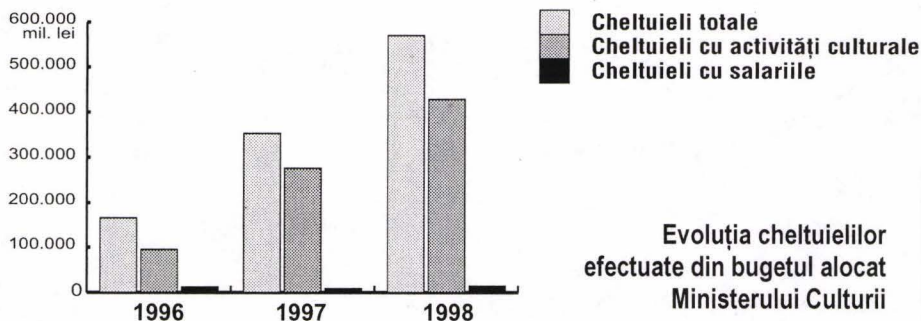
În același sens, Ministerul Culturii consideră că o dimensiune esențială a reformei o constituie adecvarea cadrului legislativ la realitățile vieții sociale. Ca atare, în Programul de Guvernare (*"Programul de bază de macrostabilizare și de dezvoltare a României până în anul 2000"*) a fost înscrisă, ca prioritate, elaborarea unui nou cadru normativ în ceea ce privește organizarea și funcționarea unor categorii de instituții publice al căror principal scop este tocmai satisfacerea unor cerințe culturale ale cetățenilor – bibliotecile și muzeele. Aceste două proiecte de lege au fost finalizate la sfârșitul anului 1998 și au fost deja transmise, pentru eventuale observații și propuneri, celorlalte ministere interesate. Prin aceste două proiecte se întregește, în același timp, cadrul normativ nou propus de către minister pentru protejarea patrimoniului cultural național, în accepțiunea cea mai largă a termenului.

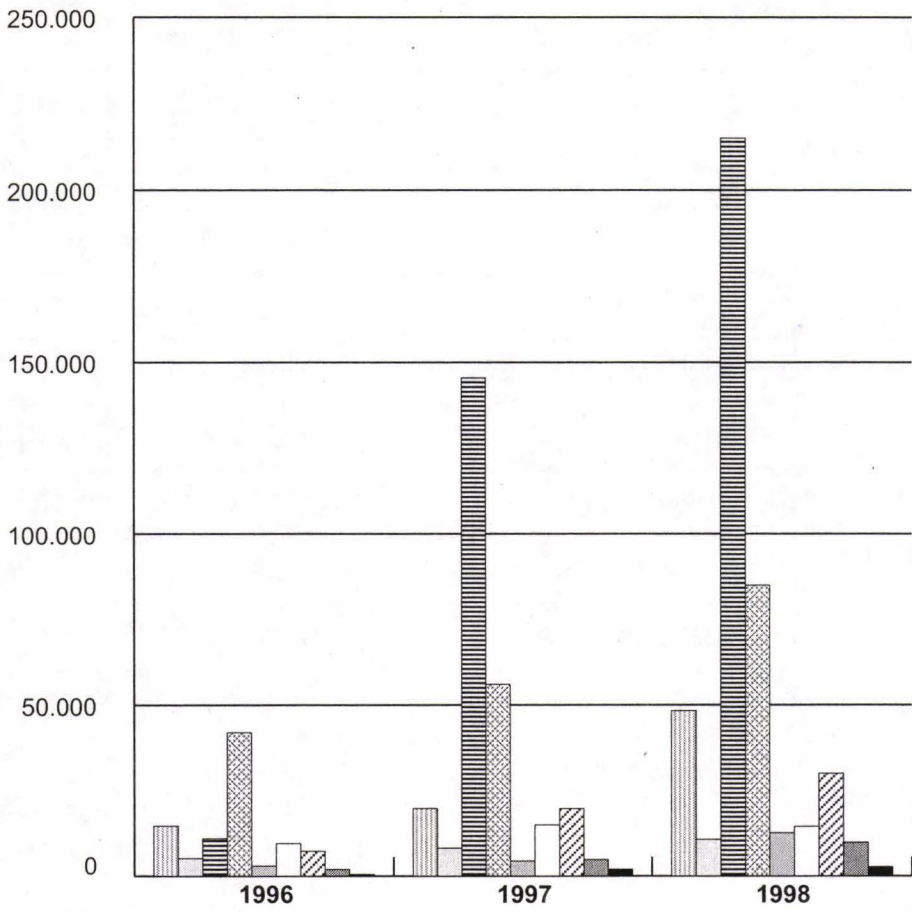
Se poate constata, în același timp, că subsumându-se imperativului de satisfacere a aspirațiilor și cerințelor culturale ale comunităților, principalele direcții de acțiune ale ministerului sunt:

- promovarea, susținerea și protejarea actului creator;
- protejarea și promovarea identității culturale a minorităților naționale;
- promovarea și protejarea tradițiilor și creației populare;
- protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național;
- dezvoltarea relațiilor culturale pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității culturale a comunităților românești din afara granițelor;
- dezvoltarea relațiilor culturale ale României cu alte țări și cu organisme europene și internaționale.

Însumarea acestor obiective a constituit baza teoretică și programică pe care s-au fundamentat strategiile sectoriale ale Ministerului Culturii. Fiecare dintre acestea vor fi prezentate într-o secțiune separată.

		1996	1997	1998
Cheltuieli totale:		165.369	353.151	569.893
A. Total cheltuieli pentru activități culturale:		94.896	276.524	428.697
Din care:	Finanțări programe și proiecte culturale	14.721	19.805	48.300
	Subvenții pentru cărți și publicații	5.210	8.179	10.690
	Cheltuieli cercetare, conservare, restaurare	11.000	145.500	215.000
	Subvenții programe instituții de cultură	42.000	56.000	85.000
	Cheltuieli cu dotări	2.982	4.445	12.652
	Subvenții pentru achiziții	7.315	19.759	30.000
	Contribuții la organisme internaționale	2.016	4.837	9.854
	Obiectiv Biblioteca Națională	9.550	14.986	14.500
	Memorialul Sighet	-	2.000	2.700
	B. Total cheltuieli cu salariile:		12.106	8.431

- Finanțare programe și proiecte
- Subvenții pentru publicații
- Restaurări
- Subvenții pentru programele instituțiilor
- Cheltuieli cu dotări
- Subvenții pentru achiziții
- Contribuții la organisme internaționale
- Memorialul Sighet

Repartizarea cheltuielilor pentru activități culturale

3. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE ACTIVITĂȚII MINISTERULUI CULTURII

Pornind de la experiența acumulată în cursul anului 1997, Ministerul Culturii a formulat, în aplicarea elementelor de strategie generală enunțate mai sus, următoarele principii fundamentale, consacrate prin actul normativ privind organizarea și funcționarea Ministerului (Hotărârea Guvernului nr. 134/1998):

Libertatea de creație

Libertatea de creație, de exprimare artistică și de comunicare publică a operelor și prestațiilor artistice reprezintă nu numai un drept fundamental al individului, recunoscut și garantat de către Constituția României, ci și un element esențial al progresului uman.

Autonomia culturii și artei

Autonomia instituțiilor de cultură în ceea ce privește inițierea și desfășurarea programelor și proiectelor culturale nu poate fi restrânsă ori cenzurată pe criterii politice, etnice, religioase ori pentru satisfacerea unor interese de grup.

Primordialitatea valorii

Ministerul Culturii susține și promovează aplicarea criteriilor specifice de evaluare și selecție, afirmarea creativității și talentului, precum și introducerea în circuitul cultural național și internațional a operelor și prestațiilor artistice de valoare.

Șanse egale la cultură

Prin armonizarea politicilor culturale la nivel național cu cele la nivel local se poate asigura accesul și participarea, libere și cât mai largi, ale tuturor cetățenilor la cultură, precum și dezvoltarea vieții spirituale a colectivităților, în toată diversitatea acestora.

Identitatea culturală în circuitul mondial de valori

Ministerul Culturii răspunde de protejarea și punerea în valoare a moștenirii culturale, susține și promovează exprimarea și difuzarea, în țară și în străinătate, a valorilor spiritualității naționale și înlesnește circulația, în țară, a valorilor culturii universale.

4. POLITICI DE SUSȚINERE A STRATEGIEI GENERALE A MINISTERULUI CULTURII

Realizarea direcțiilor prioritare de acțiune enunțate mai sus a cerut, cu necesitate, să se conceapă politici de susținere – în plan legislativ, administrativ și financiar – ale strategiei generale a Ministerului Culturii. Acestea sunt:

- descentralizarea administrativă;
- reorganizarea și restructurarea instituțională;
- parteneriatul cu autoritățile publice locale;
- parteneriatul cu structurile societății civile.

4.1. Descentralizarea administrativă

Politica de descentralizare administrativă este una dintre dimensiunile importante ale strategiei generale elaborate în condițiile unei perioade de tranziție, de trecere de la o societate supercentralizată la o societate în care funcționează principiul autonomiei locale și al satisfacerii trebuințelor și intereselor colectivităților locale.

În domeniul culturii, descentralizarea administrativă presupune transferul competențelor și atribuțiilor privind unele instituții publice de cultură de la minister la autoritățile publice locale.

După cum se știe, în 1994, prin efectul Hotărârii Guvernului nr. 442, instituțiile publice de cultură județene – biblioteci publice, muzee, centre de conservare și valorificare a tradiției și creației populare și ansambluri folclorice profesioniste – au fost transferate din subordinea consiliilor județene în subordinea Ministerului Culturii. Această centralizare a determinat o seamă de efecte negative, printre care:

- creșterea presiunii financiare asupra bugetului de stat;
- disfuncționalități în activitatea de specialitate a acestor instituții publice de cultură locale, prin stabilirea „de la centru” a alocațiilor bugetare și a numărului maxim de posturi admis;
- tensiuni între Ministerul Culturii și autoritățile publice locale care, în câteva situații, s-au transformat în litigii juridice;
- reducerea, în unele cazuri, a autonomiei funcționale și decizionale a instituțiilor respective;
- imposibilitatea realizării unui control financiar corespunzător privind gestionarea fondurilor publice alocate.

Având în vedere cele de mai sus și în scopul satisfacerii corespunzătoare a cerințelor și trebuințelor culturale ale comunităților locale, Ministerul Culturii a inițiat unul din primele acte normative ale anului 1997 (Hotărârea Guvernului nr. 6) prin care se realiza transferul competențelor privind instituțiile publice de cultură de interes județean de la Ministerul Culturii la autoritățile publice locale.

Acest act normativ a permis restabilirea situației de drept, crearea condițiilor concrete pentru aplicarea principiului autonomiei locale precum și scăderea presiunii financiare asupra bugetului ministerului. În același timp, Ministerul Culturii, prin degrevarea sa de acest tip de sarcini financiare, a avut posibilitatea de a sprijini financiar programe și proiecte culturale așteptate de comunitatea locală.

Un alt aspect al politicii de descentralizare îl constituie transferarea unor atribuții care, prin tradiție, erau în sarcina Ministerului Culturii, în competența autorităților publice locale. Astfel, aprobarea planurilor de școlarizare și a taxelor de școlarizare la școlile populare de arte era, potrivit unor acte normative emise înainte de 1989, de competența Ministerului Culturii. Prin efectul Ordonanței Guvernului nr. 9/1996, a Legii privind administrația publică locală și a Legii privind finanțele publice, acele acte normative

erau abrogate implicit, competența în materie revenind, pe cale de consecință, autorităților publice județene în subordinea cărora funcționează aceste instituții. Cu toate acestea, abia în 1998, după numeroase demersuri, aceste competențe au fost transferate definitiv către autoritățile publice județene.

Un demers similar a fost întreprins de către Ministerul Culturii și în ceea ce privește competențele de elaborare și aprobare a regulamentelor de organizare și funcționare a așezămintelor de cultură – cămine culturale, case de cultură, universități populare, școli populare de arte și centre de conservare și valorificare a tradiției și creației populare. Deși cadrul normativ existent stabilea aceste responsabilități ca fiind în sarcina autorităților publice locale, abia din 1998 acestea au început să și le asume.

Pe de altă parte, Ministerul Culturii vă continua să își exercite atribuțiile și competențele specifice, legate de funcția sa de reglementare și de coordonare generală a domeniului. Ministerul Culturii s-a implicat, și se va implica și în continuare, în stabilirea locului și rolului acestor instituții, pentru armonizarea politicilor culturale locale cu cele naționale, pentru aplicarea strategiilor sectoriale, pentru diversificarea ofertei culturale la nivel local și pentru formarea și satisfacerea orizontului de așteptări al membrilor colectivităților locale.

Politica de descentralizare reprezintă o prioritate a Ministerului Culturii și pentru următoarea etapă. În acest sens, a fost deja inițiat un proiect de Hotărâre a Guvernului pentru trecerea a trei teatre din subordinea ministerului în subordinea și sub autoritatea Consiliului General al Municipiului București. Acest proiect se află deja în circuitul final al avizărilor.

În etapa următoare, în funcție de acordul autorităților publice locale și ținându-se seama de resursele bugetare ale acestora, un număr important de instituții publice de cultură vor trece din subordinea Ministerului Culturii în subordinea autorităților publice locale. În acest fel, se va putea asigura o participare reală a comunităților locale la modelarea politicilor culturale locale precum și o implicare mai directă a acestora la configurarea ofertei culturale, astfel încât să fie satisfăcute cerințele și trebuințele exprimate.

4.2. Reorganizarea și restructurarea instituțională

În paralel cu reorganizarea compartimentelor și aparatului propriu și a serviciilor sale descentralizate, Ministerul Culturii a elaborat un program general de restructurare a instituțiilor din subordine, program care a pornit de la analiza competențelor și atribuțiilor acestora și care a avut în vedere redefinirea rolului și funcțiilor instituțiilor, integrarea lor sistemică, fluentizarea circuitului informațional și decizional, realizarea unei activități performante.

Politica de restructurare instituțională adoptată de către Ministerul Culturii a avut în vedere, în primul rând, necesitatea satisfacerii cerințelor culturale ale populației prin oferta culturală propusă de aceste instituții.

S-a constatat astfel că în anumite sectoare de activitate se perpetua o concepție centralistă și paternalist-etatistă, fără a se ține seama de faptul că, în paralel, apăruseră și se dezvoltau într-un ritm extrem de alert, structuri private, a căror reacție la cerințele pieței culturale, și a pieței în general, era și mai rapidă și mai adecvată.

4.2.1. Pornindu-se de la aceste constatări, Ministerul Culturii a decis ca, într-o primă etapă, să se procedeze la:

- reorganizarea sistemului editorial;
- reorganizarea sistemului revistelor și publicațiilor culturale;
- reorganizarea sistemului de difuzare a cărții;
- restructurarea Regiei Autonome a Imprimeriilor;
- reorganizarea Bibliotecii Naționale a României și reactualizarea cadrului general de funcționare a bibliotecilor publice;
- reorganizarea și restructurarea unora dintre instituțiile publice (aflate în subordinea Ministerului Culturii) cu activitate în domeniul protejării și punerii în valoare a patrimoniului cultural național (CAPPC, Centrul de Cultură Bran, CIMEC, Arhiva Națională de Filme).

a. Reorganizarea sistemului editorial

Desfășurată în etape succesive, aceasta a început încă din luna mai a anului 1997, astfel încât prin efectul Hotărârii Guvernului nr. 238, relațiile dintre editurile-instituții publice și Ministerul Culturii s-au realizat direct, nemaifiind mediate de către Casa de Presă și Editură „Cultura Națională”. De menționat că, până în acel moment, aceasta era instituția publică prin care se încheiau și se executau contractele dintre edituri respective și minister pentru derularea fondurilor primite cu titlu de „comandă de stat”, fonduri care reprezentau un sprijin financiar pentru susținerea unor programe și proiecte editoriale de importanță națională.

În anii 1997 și 1998 editurile publice din subordinea Ministerului Culturii au fost reorganizate în societăți comerciale cu capital integral de stat, ca un prim pas care să permită, în continuare, privatizarea lor. Această nouă formă juridică de organizare a activității editoriale a contribuit la:

- eficientizarea activității specifice a acestora, dându-le posibilitatea de a răspunde performant semnalelor pieței de carte;
- redimensionarea bugetelor de venituri și cheltuieli prin reducerea cheltuielilor de regie;
- regândirea programelor și planurilor editoriale, ceea ce a permis apariția unor titluri de carte importante pentru cultura românească și universală;
- stabilirea unor relații de colaborare cu Ministerul Culturii, și nu de subordonare, relații care generaseră multiple disfuncționalități în activitatea acestor edituri.

Așadar, la finele anului 1998, toate editurile-instituții publice și-au schimbat statutul juridic, cu excepția Editurii Junimea, de la lași, pentru care, la inițiativa

Consiliului Local al Municipiului Iași, s-a inițiat deja o Hotărâre a Guvernului prin efectul căreia această instituție va trece în subordinea autorității publice locale. Astfel, între edituri și Ministerul Culturii nu mai există relații de subordonare administrativă, ci relații de parteneriat și colaborare pentru realizarea unor programe și proiecte editoriale competitive.

b. Reorganizarea sistemului revistelor și publicațiilor culturale

Și acesta este un proces care se realizează în mai multe etape succesive.

Astfel, în prima etapă, redacțiile publicațiilor culturale, al căror editor era Ministerul Culturii, publicații care funcționau în structura Casei de Presă și Editură „Cultura Națională”, au fost reorganizate, prin efectul Hotărârii Guvernului nr. 238/1997, în instituții publice cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Culturii.

Au fost astfel reorganizate 13 publicații culturale („Contemporanul”, „Literatorul”, „Tribuna”, „Manuscriptum”, „Deșteptarea Aromânilor”, „Moftul Român”, „Albina”, „Teatrul Azi”, „Universul Cărții”, „A Hét”, „Körunk”, „Művelődés”, „Vilnie Slovo”). Trebuie remarcat oă, dintre acestea, 5 sunt publicații în limbile minorităților naționale.

Redacțiile publicațiilor metodice („Revista Muzeelor”, „Biblioteca”, „Revista Monumentelor Istorice”, „Buletinul CNS”) au fost, prin efectul aceleiași Hotărâri a Guvernului, scoase din structura Casei de Presă și Editură „Cultura Națională”, fiind reorganizate ca unități fără personalitate juridică în cadrul unor instituții publice de cultură din subordinea ministerului.

În prezent, Ministerul Culturii, după consultarea redacțiilor acestor publicații metodice și după analiza situației lor financiare, a inițiat transformarea revistelor „Biblioteca” și „Revista Muzeelor” în instituții cu personalitate juridică.

c. Reorganizarea sistemului de difuzare a cărții

Această acțiune reprezintă un pas important în construcția unui nou sistem, mai suplu și mai eficient, de asigurare a accesului cititorului la cărțile și publicațiile culturale.

Casa de Presă și Editură „Cultura Națională”, instituție publică de cultură, a apărut în 1993, prin comasarea a două instituții publice – Romlibri și ISIAP – cu Regia Autonomă de Difuzare a Cărții „Arcadia”. Scopul declarat al acestei reorganizări a fost acela de a se asigura, prin mecanisme de tip administrativ, un control asupra activității de difuzare a cărții și a altor bunuri culturale, activitate care, după unele opinii, ar fi ajuns, altfel, în stare de colaps. Reorganizarea unei regii autonome în instituție publică, cu activitate în domeniul difuzării cărții și a altor bunuri culturale, a creat numeroase probleme, cum ar fi:

- birocrațizarea activității de difuzare a cărții, activitate economică în totalitate;
- gestionarea defectuoasă a resurselor financiare;
- încheierea unor contracte neavantajoase, care au determinat blocaje financiare, pierderi importante, precum și numeroase litigii juridice a căror soluționare de către instanțe a însemnat costuri mari.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 617/1998, Casa de Presă și Editură „Cultura Națională” a fost reorganizată în societate comercială cu capital integral de stat. În capitalul social al acesteia au fost incluse 62 de librării, astfel încât să se poată asigura acoperirea pierderilor pe care societatea le avea de recuperat încă de la înființare. Se va putea realiza astfel crearea unui sistem național de difuzare a cărții, care să poată răspunde semnalelor pieței și cerințelor sociale în acest domeniu.

d. Restructurarea Regiei Autonome a Imprimeriilor

Măsura restructurării Regiei Autonome a Imprimeriilor reprezintă, în acest context, reorganizarea ultimei verigi rămase sub autoritatea ministerului dintre cele trei care concură la producția de carte – imprimare, editare, difuzare.

După efectuarea unor analize și studii de fezabilitate, prin care s-au identificat diversele modalități de reorganizare, s-a optat pentru soluția transformării Regiei Autonome a Imprimeriilor în Compania Națională a Imprimeriilor. Proiectul de Hotărâre a Guvernului a fost deja avizat de către toate ministerele cu competențe în materie și a fost transmis Guvernului, urmând a fi adoptat.

e. Reorganizarea Bibliotecii Naționale a României și reactualizarea cadrului general de funcționare a bibliotecilor publice

Reorganizarea Bibliotecii Naționale a României a avut în vedere faptul că BN este instituția publică din domeniu care, la nivel național, trebuie să asigure coordonarea metodologică a întregului sistem de biblioteci publice, conceperea și realizarea instrumentelor specializate și de referință din domeniu (Bibliografia Națională, de exemplu); Biblioteca Națională trebuie să fie, de asemenea, principalul centru de schimburi interbibliotecare, pe plan intern și internațional și, în același timp, are obligația, potrivit legii, de a asigura funcțiunile de depozit legal.

Activitatea Bibliotecii Naționale a României a fost reorganizată în anii 1997-1998 prin:

- modificarea organigramei instituției; astfel, unele compartimente nefuncționale și neperformante au fost fie comasate, fie divizate, după caz; au fost, de asemenea, înființate compartimente noi care să asigure coerență și performanță întregului complex de activități specifice;
- preluarea, cu începere din 1998, a sarcinilor privind finanțarea, contractarea, coordonarea și controlul lucrărilor la noul imobil, al cărui beneficiar va fi Biblioteca Națională.

După cum se știe, în anul 1997 activitatea Bibliotecii Naționale a României a fost grav afectată prin reducerea numărului de posturi cu 48, potrivit prevederilor Legii bugetului de stat.

O mențiune specială se cuvine a fi făcută în ceea ce privește sistemul bibliotecilor publice. La solicitarea și cu concursul specialiștilor din cadrul bibliotecilor județene și locale, Ministerul Culturii a elaborat un regulament-cadru privind organizarea și

funcționarea acestor instituții de cultură, regulament publicat în Monitorul Oficial al României în luna noiembrie 1998.

Regulamentul-cadru va permite, până la apariția Legii bibliotecilor publice, o mai bună funcționare a acestora. Ministerul Culturii și-a asumat responsabilitatea elaborării acestui regulament-cadru întrucât, pe de o parte, bibliotecile publice asigură accesul cetățeanului la informație, la cultură, satisfăcând astfel o trebuință esențială a acestuia și, pe de altă parte, majoritatea actelor normative privind sistemul acestor instituții devenise caducă, chiar dacă nu fusese abrogată expres.

f. Reorganizarea și restructurarea unora dintre instituțiile publice (aflate în subordinea Ministerului Culturii) cu activitate în domeniul protejării și punerii în valoare a patrimoniului cultural național (CAPPC, Centrul de Cultură Bran, CIMEC, Arhiva Națională de Filme)

Prin restructurarea și reorganizarea acestor instituții s-a avut în vedere:

- eficientizarea activității acestora și creșterea standardelor ofertei culturale;
- gestionarea mai judicioasă a fondurilor și patrimoniului de care dispun aceste instituții.

f.1. Centrul pentru Administrarea și Protejarea Patrimoniului Culturii – CAPPC, instituție publică de tip „centrală industrială”, a fost restructurat în două etape:

- prin Ordin al Ministrului Culturii, centrele de cultură au trecut din subordinea acestei instituții în subordinea Ministerului Culturii, restabilindu-se astfel o situație de drept, consacrată în Hotărârea Guvernului de organizare și funcționare a ministerului;
- reorganizarea activității din domeniul protejării patrimoniului cultural național prin desființarea instituției, în martie 1998 (Hotărârea Guvernului nr. 134), și preluarea de către o nouă instituție, Oficiul Național pentru Protejarea Patrimoniului – ONPP, numai a acelor atribuții care sunt în directă legătură cu protejarea patrimoniului cultural național.

În prezent, Oficiul Național pentru Protejarea Patrimoniului – ONPP și-a limitat sarcinile principale la:

- contractarea activității de proiectare și a lucrărilor de cercetare – restaurare – conservare la monumentele istorice;
- derularea fondurilor alocate de la bugetul de stat pentru aceste activități;
- verificarea modului în care se execută lucrările de cercetare, proiectare, restaurare, și conservare contractate.

Atribuțiile privind finanțarea, coordonarea, verificarea și controlul pentru lucrările de proiectare – cercetare – restaurare – conservare la imobile în care funcționează instituții publice de interes național au fost transferate acestor instituții.

Finanțarea, coordonarea, verificarea și controlul lucrărilor de investiții la noul imobil al Bibliotecii Naționale a României au fost transferate acesteia, beneficiara respectivei investiții publice.

f.2. Centrul de Cultură Bran a fost reorganizat, în 1998, prin comasare cu muzeul Bran, asigurându-se astfel:

- gestionarea eficientă a fondurilor publice prin renunțarea la multe cheltuieli de natură administrativă;
- eliminarea paralelismelor în activitatea a două instituții publice de cultură de interes național, situate în același spațiu și cu multe activități similare;
- utilizarea mai judicioasă și mai eficientă a resurselor umane și a patrimoniului aflat în administrarea celor două instituții.

f.3. Centrul de Informatică și Memorie Culturală – CIMEC a devenit Institutul de Memorie Culturală, pentru a reflecta transformarea acestuia (petrecută în ultimii ani) dintr-un centru de procesare informatică a datelor culturale, într-o instituție de dezvoltare de resurse culturale – mai ales privind patrimoniul cultural național – și de răspândire a informației culturale pentru specialiști, ca și pentru publicul larg, utilizând mai ales noile tehnologii de comunicare.

Institutul reprezintă acum principalul furnizor de informație culturală românească pe Internet.

f.4. Arhiva Națională de Filme – Cinemateca Română

Prin efectul Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 67/1997 privind reorganizarea Consiliului Național al Cinematografiei, Arhiva Națională de Filme a fost trecută în subordinea Ministerului Culturii. Prin Hotărârea Guvernului nr. 337/1998, Arhiva a fost reorganizată ca instituție publică de cultură sub denumirea „Arhiva Națională de Filme – Cinemateca Română”.

Prin această nouă formă de organizare sa început procesul de armonizare cu principiile generale de activitate ale instituțiilor similare din alte țări europene. Astfel, Arhiva Națională de Filme are nu numai funcțiuni de conservare și restaurare a materialului filmic și a materialelor anexă, ci și pe aceea de cercetare și punere în valoare a acestuia, de comunicare publică a rezultatelor cercetărilor, prin modalități specifice.

4.2.2. Tot în această perioadă, o altă direcție prioritară a politicii de restructurare instituțională a Ministerului Culturii a avut în vedere elaborarea acelor proiecte de legi prin care să se instituie un nou cadru administrativ, organizatoric și științific pentru protejarea patrimoniului cultural național.

După cum se știe, bunuri clasate sau susceptibile de a fi clasate în categoria juridică „patrimoniu cultural național” se află atât în administrarea și conservarea a nenumărate instituții publice, specializate sau nu, cât și în proprietatea unor diverse categorii de persoane juridice de drept privat, precum și a persoanelor fizice. Pe de altă parte, activitatea de proiectare – restaurare – conservare, mai ales în ceea ce privește monumentele istorice, este realizată în principal de către persoane juridice de drept privat.

Ca atare, a fost necesară conceperea unui cadru legislativ care, pe de o parte, să reorganizeze și să ordoneze sistemul instituțiilor publice cu activitate în acest domeniu

(biblioteci publice, muzee și colecții publice, alte instituții specializate), și pe de altă parte, să stabilească normele generale și științifice de protejare și punere în valoare a bunurilor din categoria menționată.

Astfel, efortul legislativ al Ministerului Culturii s-a concretizat în finalizarea următoarelor proiecte de legi care se află deja în circuitul avizărilor la celelalte ministere interesate:

- Legea bibliotecilor publice;
- Legea muzeelor și colecțiilor publice;
- Legea patrimoniului cultural național mobil;
- Legea monumentelor istorice.

Odată cu adoptarea de către Parlamentul României a acestui pachet de proiecte legislative se va putea trece la reorganizarea și restructurarea instituțională a sistemului de biblioteci publice, de muzee și colecții publice precum și a altor instituții publice cu activitate în aceste domenii.

4.2.3. După cum se știe, prin programului Phare, au fost aprobate fonduri pentru cultură în cadrul programului „*Dimensiunea culturală a democrației*”, promovat de către Ministerul Culturii.

Acest program, care se va desfășura pe o perioadă de 2 ani, cu un buget alocat de 2 milioane euro, va include reforma instituțională pentru care vor fi alocați 1,15 milioane euro.

În acest sens se au în vedere, în principal, descentralizarea administrației culturale și redefinirea responsabilităților acestora, inclusiv restructurarea unor sisteme instituționale și formarea de manageri culturali. Ministerul Culturii și-a propus ca, în cadrul acestui program, să realizeze restructurarea centrelor de cultură subordonate, redimensionarea activității unor instituții publice precum și regândirea strategiei și funcțiilor Centrului de Pregătire și Formare a Personalului din Instituțiile de Cultură.

În această direcție, este necesar să se precizeze faptul că sistemul de învățământ universitar nu oferă posibilitatea unei specializări reale în domeniul managementului cultural, a marketingului și promovării produselor culturale sau în alte domenii specializate și specifice domeniului culturii. Acesta este și motivul pentru care un element important al strategiei generale a Ministerului Culturii îl constituie identificarea celor mai viabile modalități pentru pregătirea și formarea de specialiști în aceste domenii, fără de care nu se poate realiza o reală restructurare instituțională.

Departate de a fi încheiate, reorganizarea și restructurarea instituțională sunt, evident, procese continue întrucât regândirea structurilor și redefinirea raporturilor funcționale dintre acestea și în cadrul lor trebuie să aibă drept ultim scop împlinirea năzuințelor și cerințe culturale în schimbare.

4.3. Parteneriatul cu autoritățile publice locale

Plecând de la necesitatea de a armoniza politicile culturale naționale cu cele locale și în aplicarea principiului autonomiei locale, Ministerul Culturii a acționat în perioada 1997-1998 pentru stabilirea unor raporturi cât mai eficiente de colaborare cu autoritățile publice locale.

În același timp, în proiectarea și implementarea acestor politici și strategii trebuie să se aibă în vedere satisfacerea cerințelor culturale ale comunităților locale și, pe de altă parte, să se păstreze un echilibru între diversele elemente ale vieții culturale. Pe de altă parte, politicile culturale trebuie, cu necesitate, să fie integrate în strategiile generale de dezvoltare elaborate de autoritățile locale, în subordinea cărora funcționează majoritatea instituțiilor publice de cultură.

Pornind de la aceste premise, prin demersul său, Ministerul Culturii a avut în vedere în principal dezvoltarea și diversificarea ofertei culturale adresate comunităților locale.

În cadrul politicii sale de parteneriat, Ministerul Culturii a făcut un prim pas important încă de la începutul anului 1997 când, prin Hotărârea Guvernului nr. 6, a recunoscut autorităților publice locale dreptul de a interveni și decide în ceea ce privește instituțiile publice de cultură de interes județean.

În practică, în perioada 1997-1998, această politică a vizat, în primul rând, îmbunătățirea activității instituțiilor publice de cultură de interes local, subordonate autorităților publice locale, prin:

- flexibilizarea cadrului juridic prin îmbunătățirea sistemului de cofinanțare a programelor și proiectelor culturale;
- a)** în acest sens, Ordonanța Guvernului nr. 51/1998, inițiată de către Ministerul Culturii, a avut în vedere reglementarea cofinanțării, atât de la bugetul de stat cât și de la bugetele locale, a cheltuielilor necesare derulării unor programe și proiecte culturale importante pentru comunitățile locale; astfel, se pot acoperi cheltuielile legate de publicitate, închirierea de echipamente, onorariile și remunerațiile pentru titularii drepturilor de autor și ai drepturilor conexe, sau acordarea unor premii;
- b)** posibilitatea finanțării, din bugetele locale, a unor programe dedicate domeniului educației permanente.
- transferarea unor competențe privind unele instituții publice de interes local de la Ministerul Culturii, către autoritățile publice locale, plecând de la importanța și necesitatea îndeplinirii, de către autoritatea publică locală, a uneia dintre principalele sale obligații – gestionarea corespunzătoare a intereselor și satisfacerea cerințelor culturale ale comunităților locale.

Îmbunătățirea colaborării Ministerului Culturii cu autoritățile publice locale s-a datorat și activității inspectoratelor județene pentru cultură care, în majoritatea cazurilor,

au reușit să stabilească și să întrețină un dialog concret cu aceste autorități, ceea ce a permis eliminarea unor tensiuni și fluentizarea circuitului informațional.

O altă dimensiune a parteneriatului promovat de către Ministerul Culturii o reprezintă susținerea financiară a unor activități pentru care autoritățile publice locale nu dispuneau de suficiente resurse.

În acest sens, trebuie menționat *Programul Național de achiziții de carte și publicații culturale pentru bibliotecile publice*, datorită căruia comunitățile locale au putut avea acces la cultura scrisă.

În aceeași direcție se înscrie și finanțarea de către Ministerul Culturii, în cadrul *Programului național de protejare a monumentelor istorice*, a lucrărilor de proiectare – cercetare – restaurare – conservare la monumentele istorice aflate în diversele unități administrativ-teritoriale.

În scopul gestionării corespunzătoare a cerințelor și trebuințelor culturale ale colectivităților locale și a armonizării politicilor la nivel național cu cele de la nivel local, Ministerul Culturii și-a propus identificarea unor „zone-pilot” (Hunedoara, Argeș și Botoșani) privind eficientizarea colaborării serviciilor sale descentralizate cu autoritățile publice locale pentru:

- elaborarea strategiilor locale privind diversificarea ofertei culturale a instituțiilor publice;
- alocarea, de la bugetele locale, de resurse financiare suficiente pentru a se putea asigura buna funcționare a acestor instituții, precum și desfășurarea unor programe și proiecte culturale performante, a programelor de educație permanentă;
- realizarea unui parteneriat cultural regional, inclusiv prin încheierea de protocoale sau acorduri de colaborare cu instituții sau organizații neguvernamentale ale comunităților românești ce trăiesc pe teritoriul statelor vecine;
- stabilirea, de comun acord cu celelalte servicii descentralizate ale ministerelor, a unor demersuri și măsuri coerente pentru protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național;
- promovarea, pe plan internațional, a unor proiecte care să pună în valoare specificul și particularitățile culturale ale comunităților locale.

În cursul anului 1998, Ministerul Culturii a avut inițiativa de constituire a unei comisii, formate din reprezentanți desemnați de autoritățile publice locale, DAPL și Ministerul Culturii pentru a se putea elabora o strategie pe termen scurt privind revigorarea activității bibliotecilor publice și așezămintelor publice de cultură, în scopul dezvoltării și diversificării ofertei culturale.

4.4. Parteneriatul cu structurile societății civile

În aplicarea strategiei sale generale, Ministerul Culturii a promovat principiul potrivit căruia modelarea politicilor culturale este o acțiune de parteneriat cu societatea civilă care, prin diversele sale structuri, reprezintă nu numai un consumator-beneficiar al rezultatelor acestor politici și strategii, ci și un creator al ofertei culturale adresate comunității.

4.4.1. Parteneriatul cu organizații neguvernamentale

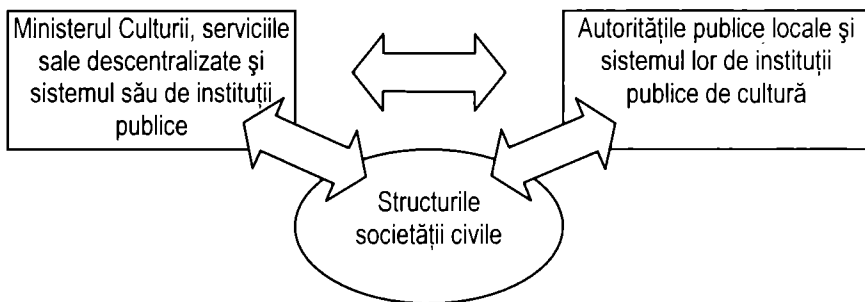
În aplicarea politicii sale de parteneriat cu structurile societății civile, Ministerul Culturii a susținut, financiar și logistic, programe și proiecte inițiate și/sau desfășurate de către organizații neguvernamentale. Aceste programe și proiecte oferă o gamă largă de inițiative culturale, majoritatea fiind adresate comunităților locale a căror viață culturală este astfel îmbogățită.

Trebuie subliniat însă faptul că, în majoritatea cazurilor, proiectele inițiate de structurile societății civile vin să completeze oferta culturală a instituțiilor publice, neexistând decât arareori situații de suprapunere sau dublare.

Diversificarea ofertei culturale adresate comunităților locale prin parteneriatul promovat de către Ministerul Culturii cu societatea civilă poate fi ușor evidențiată, dacă se face o analiză a programelor și proiectelor culturale pe care ministerul le-a sprijinit. Astfel, prin proiectele vizând susținerea creației și artelor interpretative s-a configurat o ofertă culturală mai bogată, acolo unde instituții publice locale de profil nu funcționează.

De asemenea, aproape toate proiectele desfășurate în cadrul programelor de susținere și protejare a identității culturale a minorităților naționale care au beneficiat de sprijin financiar de la Ministerul Culturii au fost inițiate și/sau desfășurate împreună cu organizații neguvernamentale.

În ultima perioadă, această relație de parteneriat cu societatea civilă a fost îmbogățită prin includerea autorităților locale, realizându-se astfel triada Ministerul Culturii (inclusiv serviciile sale descentralizate și instituțiile publice subordonate ministerului) – autorități locale (inclusiv instituțiile publice de cultură subordonate acestora) – societate civilă.

4.4.2. Parteneriatul cu organizațiile profesionale ale creatorilor de artă și artiștilor interpreți

În același timp, recunoscând aportul esențial al creatorilor de artă și artiștilor interpreți la dezvoltarea culturală a societății și la menținerea unei dinamici creative, Ministerul Culturii a promovat un parteneriat activ cu organizațiile profesionale ale acestora. Acest parteneriat s-a remarcat prin organizarea în comun a unor evenimente culturale de excepție, printre care Săptămâna Internațională a Muzicii Noi, Târgurile internaționale anuale de carte, Premiile UNITER, Premiile Fundației Jora și multe altele.

Pe alt plan, acela al participării creatorilor de artă și artiștilor interpreți la definirea și punerea în aplicare a strategiilor culturale, parteneriatul Ministerului Culturii cu organizațiile profesionale ale acestora s-a concretizat, în luna noiembrie a anului 1998, prin semnarea *Declarației comune privind Statutul creatorilor de artă și artiștilor interpreți în România*.

Alianța Națională a Uniunilor de Creatori din România – ANUC, Asociația Artiștilor Fotografi din România – AAF, Asociația Scriitorilor Profesioniști din România – ASPRO, Asociația Reflex (creatori multimedia), Fundația ARTEXPO, Uniunea Federațiilor Europene de Caricatură, Filiala România, Uniunea de Creație Interpretativă a Muzicienilor din România – UCIMR, Uniunea Marionetiștilor din România – UNIMA au aderat la acest document (care rămâne deschis și pentru alte organizații cu activitate în domeniu).

În forma adoptată de către toți semnarii, *Declarația* constituie o premieră pe plan internațional și ea angajează:

- punerea în practică a principiului potrivit căruia *modelarea politicilor culturale este o acțiune în parteneriat cu societatea civilă*, în contextul în care într-o structură democratică societatea civilă devine tot mai importantă;
- focalizarea asupra unui *plan de acțiune* formulat și pus în aplicare împreună cu organizațiile neguvernamentale ale creatorilor de artă și ale artiștilor interpreți și în sprijinul acestora;
- *includerea politicilor culturale în cadrul strategiei de dezvoltare durabilă* și stabilirea cadrului pe termen lung de punere în aplicare a politicilor culturale în domeniile educației, informațional și de cercetare.

Platforma comună pe care s-a bazat adeziunea la *Declarație* este constituită din principiile și ideile prezente în *Recomandarea privind Statutul artistului* (UNESCO, Belgrad, 1980), *Declarația Finală a Congresului Mondial asupra aplicării Recomandării privitoare la Statutul artistului* (UNESCO, Paris, 1997) precum și în rezoluția Conferinței Interguvernamentale *Politici pentru dezvoltare în domeniul culturii și mass-media* (UNESCO, Stockholm, 1998). În acest context, semnarii *Declarației* au considerat că schimbarea de optică asupra locului și rolului creatorilor de artă și artiștilor interpreți nu se poate face decât printr-un parteneriat activ, care să sensibilizeze toate segmentele societății cu privire la necesitatea reformării cadrului economic, social și legislativ.

4.4.3. Dialogul social cu sindicatele

O altă direcție, deosebit de importantă pentru Ministerul Culturii, a parteneriatului cu societatea civilă o constituie relația de colaborare cu sindicatele organizate în instituțiile publice de cultură.

Ca atare, pentru formularea de către minister a unor puncte de vedere asupra proiectelor de acte normative cu incidență în materia salarizării ori protecției sociale, au fost consultați reprezentanții sindicatelor, observațiile și propunerile lor fiind, în majoritatea cazurilor, însușite de către Ministerul Culturii.

Cu toate acestea, se poate constata o anumită diferență între pozițiile de principiu ale celor doi parteneri de dialog în ceea ce privește ritmul și întinderea reformei instituționale. Astfel, unele sindicate reprezentative (în special cele reprezentând artiștii interpreți) s-au pronunțat împotriva aplicării principiilor stipulate prin Legea nr. 154/1998 privind sistemul de stabilire a salariilor de bază în sectorul bugetar.

În cursul anului 1998, Ministerul Culturii a reluat discuțiile întrerupte în anul precedent, discuții care vizau stabilirea unor puncte de vedere comune în ceea ce privește conținutul unui contract colectiv de muncă la nivel de ramură. De la bun început s-a constatat faptul că, în „ramura” cultură, diferențele de optică asupra conținutului relațiilor socio-profesionale și a raporturilor de muncă sunt atât de mari, încât soluțiile aplicabile în anumite domenii (biblioteci, muzee) nu pot reprezenta o abordare acceptabilă în alte domenii, mai ales în cel al artelor interpretative. Chiar și în cadrul acestui din urmă domeniu, soluțiile propuse pentru ansamblurile profesioniste muzicale (filarmonici, coruri, orchestre de muzică cultă) nu pot fi translate, *tale quale*, în domeniul spectacolului vibrant. Astfel, dacă omogenitatea și stabilitatea reprezintă cerințe esențiale pentru performanța unui ansamblu muzical sau coral, nu același lucru este valabil întru totul în domeniul teatrului, de exemplu, unde performanța individuală este un element de referință, la care concură, printre altele, și posibilitatea unei mobilități sporite a artiștilor, regizorilor ori scenografilor.

Pe de altă parte, în cursul discuțiilor s-au prefigurat orientări diferite în ceea ce privește conținutul unui contract colectiv de muncă aplicabil în instituții atât de esențial diferite. Astfel, soluția negocierii clauzelor specifice pentru un domeniu sau un tip de instituții cu fiecare din sindicatele reprezentative nu a fost susținută decât de unele dintre aceste sindicate, iar soluția negocierii în comun a tuturor clauzelor nu a întrunit nici ea acceptul majorității.

Din rațiunile expuse mai sus, precum și din unele motive de natură conjuncturală, în cursul anului 1998 nu s-a putut realiza acordul de voință necesar pentru perfectarea unui contract colectiv de muncă la nivel de ramură.

5. MĂSURI DE EFICIENTIZARE A ACTIVITĂȚII

Se poate constata, așadar, că pentru susținerea strategiei generale, a principalelor obiective și direcții de acțiune promovate de către Ministerul Culturii, a fost necesară armonizarea unor activități funcționale și specifice precum și redimensionarea unora dintre acestea.

Astfel, încă din 1997, dar cu precădere în 1998, s-au avut în vedere următoarele:

- **o mai adecvată și judicioasă gestionare a resurselor financiare**

În acest scop, bugetul alocat Ministerului Culturii a fost defalcat pe direcții și compartimente. S-a realizat astfel o responsabilizare a fiecărui compartiment în ceea ce privește întrebuințarea banului public.

Concomitent, a fost întărită responsabilitatea decizională a acestora în ceea ce privește selectarea și susținerea financiară a unor programe și proiecte culturale.

- **o mai bună activitate de gestiune a resurselor umane**

Așa cum s-a arătat, peste 30% din angajații Ministerului Culturii sunt tineri sub 35 de ani. Unii dintre aceștia au beneficiat de stagii de formare și de burse de specializare. Acest procentaj asigură, în egală măsură, îndeplinirea celor două deziderate esențiale pentru orice administrație performantă: reîmprospătarea permanentă a personalului, corelată cu stabilitatea în muncă.

Cu toate acestea, nivelul extrem de redus al salarizării, nemotivat și neatractiv, pune în pericol eforturile depuse pentru reîmprospătarea personalului specializat. Or, se știe, tocmai această grupă de vârstă este cea care asigură nu numai o activitate performantă, ci, mai important, acea schimbare de mentalitate încă atât de necesară în administrația publică.

Acest lucru se poate constata și din faptul că, atât în 1997 cât și în 1998, nu au putut fi ocupate integral posturile existente, după cum se poate vedea și din tabelul alăturat.

Categoriile de instituții	1996		1997		1998	
	Nr. personal					
	aprobat	existent	Aprobat	existent	aprobat	existent
Bugetare	3.722	3.606	1.143	1.034	1.029	963
Subvenționate	10.799	10.216	7.100	6.574	7.230	6.656

De notat faptul că datele referitoare la anul 1996 cuprind și personalul instituțiilor județene (3.699) care, prin efectul Hotărârii Guvernului nr. 442/1994, au trecut în subordinea Ministerului Culturii până la începutul anului 1997, când această prevedere a fost abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 6/1997.

	1996	1997	1998
Salariul mediu (lei)	340.500	679.560	1.141.000

Un obiectiv esențial în domeniul resurselor umane l-a constituit modificarea unor acte normative astfel încât, prin corectarea și completarea unor prevederi legale, să se asigure corelarea nivelelor de salarizare și încadrării în grupele de muncă ale salariaților din instituțiile publice cu dificultatea și exigențele muncii efectiv prestate.

De asemenea, s-a continuat, deși nu la nivelul de eficiență dorit, perfecționarea și formarea de specialiști pentru unele activități specifice care intră în sfera de competență materială a Ministerului Culturii. Astfel, stagiile și cursurile organizate în anul 1998 de către Centrul de Pregătire și Formare a Personalului din Instituțiile de Cultură au avut următoarea structură și participare:

Denumirea cursului sau stagiului	Număr participanți
Bazele restaurării științifice	170
Bazele biblioteconomiei	592
Inițiere în utilizarea PC-urilor	25
Animație culturală	70
Bazele muzeologiei	95
Bazele conservării științifice	86

Un alt demers al Ministerului Culturii a avut în vedere includerea în nomenclatorul de funcții și meserii a unor specialități caracteristice domeniului culturii. Aceste eforturi nu au avut încă nici un rezultat. Cu titlu de exemplu, menționăm faptul că, deși în instituțiile muzeale își desfășoară activitatea aproximativ 200 din cei 250 de arheologi din România, această categorie socio-profesională nu figurează ca atare în nici unul dintre actele normative cu privire la salarizarea personalului din instituțiile publice. Această situație nefirească este și consecința faptului că o asemenea specializare nu se regăsește la nivelul instituțiilor de învățământ superior. În același sens, se poate menționa inexistența unor funcții de specialitate privind marketingul și promovarea ofertei culturale a instituțiilor publice (teatre, muzee etc.).

După cum se știe, schimbarea mentalităților, în special într-un domeniu atât de sensibil, este un proces de lungă durată, care determină și o rezistență reală față de orice reformă. Cu toate eforturile depuse, Ministerul Culturii nu a reușit încă să sensibilizeze nici autoritățile de reglementare în domeniu și nici partenerii de dialog social cu privire la necesitatea adoptării, pentru domeniul culturii, a unui sistem de remunerare care să scoată actul de cultură de sub incidența reglementărilor generale în materie de salarizare.

Ca atare, aplicarea principiului *defuncționarizării* personalului de specialitate din instituțiile de cultură, principiu acceptat și recunoscut de multe țări europene, rămâne încă un deziderat.

- **noi reglementări în domeniul culturii, pentru armonizarea cu cadrul juridic general și cu legislația europeană și comunitară în materie**

Transformările rapide care au avut loc în legislația românească în ultimii ani și îmbunătățirea cadrului juridic general au determinat un efort susținut al ministerului pentru:

- a) flexibilizarea reglementărilor specifice domeniului culturii;
- b) reglementarea unitară a raporturilor sociale din domeniul culturii;
- c) îmbunătățirea și modificarea actelor normative cu incidență în domeniul culturii, emise în perioadele anterioare;
- d) armonizarea cu legislația europeană și comunitară;
- e) ratificarea unor convenții internaționale specifice domeniului culturii.

Astfel, în 1997 au fost inițiate de către Ministerul Culturii un număr de 32 de Hotărâri ale Guvernului, 2 Ordonanțe de Urgență, 3 Ordonanțe ale Guvernului și 4 Legi.

În 1998, Ministerul Culturii a inițiat 21 de Hotărâri ale Guvernului, 5 Ordonanțe ale Guvernului și 5 Legi.

În această perioadă a fost finalizat un pachet de inițiative legislative definitoriu pentru strategia generală a Ministerului Culturii: proiectele de Legi, deja amintite, privind patrimoniul cultural național mobil, monumentele istorice, bibliotecile publice, muzeele și colecțiile publice.

- **o nouă abordare a politicii de investiții și achiziții publice**

Cum activitatea performantă a instituțiilor publice de cultură și creșterea standardelor ofertei culturale depind, în primul rând, de infrastructura și baza materială a acestora, în anii 1997-1998 politica de investiții și dotări promovată de către Ministerul Culturii a avut în vedere următoarele:

- a)** responsabilizarea instituțiilor la ale căror sedii se realizează lucrări de natura investițiilor, în ceea ce privește executarea și controlul acestora;
- b)** regândirea politicii de investiții și dotări pentru instituțiile publice de cultură, prin achiziționarea cu prioritate de bunuri culturale, aparatură specifică (orgi de lumini, instrumente muzicale, instalații sunet, echipamente antiefracție și antiincendiu, alte echipamente) și mijloace de transport pentru desfășurarea activităților specifice;
- c)** reorientarea politicii de investiții și dotări pentru Ministerul Culturii și serviciile sale descentralizate, astfel încât prin aceasta să se asigure realizarea unei activități performante în domeniul administrației publice și care să permită eficientizarea acesteia (aparatură de calcul, birotică și mobilier specific pentru acestea etc.).

- **o susținere reală și activă a programelor și proiectelor culturale performante**

În scopul fundamentării programelor proprii de activitate ca și pentru evaluarea programelor și proiectelor prezentate de instituții publice sau de structuri ale societății civile, Ministerul Culturii și-a constituit comisii de specialiști pentru aproape toate direcțiile sale prioritare de acțiune.

În momentul de față, pe lângă Ministerul Culturii funcționează Comisia Națională a Monumentelor Istorice, Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor, Comisia Națională pentru Cultură Scrisă, Comisia pentru Achiziții de Carte și Publicații pentru Bibliotecile Publice, Comisia pentru Publicații Culturale, Comisia pentru Monumentele de For Public, Comisia pentru Achiziții de Artă Plastică, Comisia Muzicală.

Așa cum s-a arătat, Ministerul Culturii acordă sprijin financiar pentru programe și proiecte culturale inițiate fie de instituții publice, fie de diverse structuri ale societății civile. Acordarea acestui sprijin se face numai pentru acele programe și proiecte culturale performante care, în urma evaluării, au fost selectate de către specialiști. În acest sens trebuie menționată inițiativa Ministerului Culturii, concretizată în Ordonanța Guvernului nr. 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor și proiectelor culturale. Aplicarea prevederilor din acest act normativ a făcut posibilă, printre altele, desfășurarea Festivalului Internațional „George Enescu”.

De asemenea, în aplicarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 133/1998 și Hotărârii Guvernului nr. 134/1998, a fost constituită o comisie interministerială, formată din reprezentanți ai Ministerului Culturii și cei ai Ministerului Afacerilor Externe, care evaluează și selectează programele și proiectele culturale ale centrelor culturale ale României din străinătate, asigurându-se, în acest fel, coerența politicilor de promovare a culturii românești în străinătate.

1. SOCIETĂȚI COMERCIALE CU CAPITAL PRIVAT

Se știe că, încă de la începutul anului 1990, inițiativa privată s-a materializat în înființarea de edituri, publicații sau tipografii, societăți comerciale cu capital integral privat. La acestea s-au adăugat, cu timpul, librării, agenții de impresariat, galerii de artă, magazine pentru comercializarea bunurilor culturale și chiar și companii teatrale.

Până la intrarea în vigoare a noii Hotărâri a Guvernului, prin care s-a reorganizat activitatea și funcționarea Ministerului Culturii, și anume Hotărârea Guvernului nr. 134/1998, ministerul continua să aibă, printre atribuțiile sale, și pe aceea de a aviza înființarea tuturor acestor societăți comerciale. Remanente ale spiritului centralist și paternalist, aceste atribuții nu își mai găseau însă fundamentarea în normele juridice în vigoare. Ca atare, Ministerul Culturii, în aplicarea strictă a cadrului juridic existent, nu mai are atribuții de avizare și/sau atestare decât pentru activitățile comerciale cu bunuri culturale (atribuții stabilite prin Ordonanța Guvernului nr. 68/1994 și care au în vedere, în principal, necesitatea împiedicării exportului ilicit de bunuri culturale).

În momentul de față, sunt înregistrate la Ministerul Culturii ca societăți comerciale cu capital privat un număr de peste 3.350 de edituri, 561 de tipografii, 679 de librării, 583 de agenții de impresariere, 79 de magazine pentru comercializarea de bunuri culturale.

În ultimii ani s-au înființat însă, pentru unele domenii de activitate, mai puține asemenea societăți comerciale, ca un efect al unei posibile suprasaturări a pieței cu acest tip de oferte, după cum se poate vedea din tabelul alăturat.

Societăți comerciale	1996	1997	1998/24.11	Total
Edituri	264	198	62	524
Tipografii	37	48	2	87
Librării	44	28	4	76
Agenții impresariere	68	46	5	119
Magazine comercializare bunuri culturale	6	18	5	29

Se constată, în același timp, o tendință de fuzionare sau asociere, în diverse forme, a acestor societăți comerciale, pentru a face față presiunilor pieței. Au apărut astfel grupuri editoriale importante, ca și sisteme de difuzare cu un real potențial competițional pe întreaga piață internă.

Multe dintre aceste societăți comerciale promovează o ofertă culturală de foarte bună calitate, devenind, astfel, elemente de referință ai pieței culturale românești precum și parteneri viabili ai Ministerului Culturii în ceea ce privește promovarea strategiei sale culturale. Ca atare, multe dintre programele editoriale selectate de către comisia de specialitate a Ministerului Culturii aparțin unor edituri-societăți comerciale cu capital integral privat.

2. ORGANIZAȚII NEGUVERNAMENTALE

Un alt element care concură la configurarea ofertei culturale îl constituie organizațiile neguvernamentale, persoane juridice de drept privat, fără scop lucrativ, înființate în temeiul Legii nr. 21/1924.

Dacă din punct de vedere al formei juridice, acestea sunt fie asociații, fie fundații, în ceea ce privește scopurile principale și obiectul de activitate este practic imposibil să se realizeze o tipologie.

Cele mai multe dintre aceste organizații neguvernamentale își stabilesc, prin statut, un evantai foarte larg de activități culturale.

Deși în 1997 numărul lor a crescut în raport cu 1996, în anul 1998 numărul de fundații, asociații, cluburi, ligi etc. culturale este redus la aproape jumătate față de anul precedent, după cum se poate vedea din tabelul alăturat.

Organizații neguvernamentale	1996	1997	1998	Total
Fundații	437	610	370	1.417
Asociații, cluburi, societăți etc.	217	253	113	583
Total	654	863	483	2.000

În total, numărul de organizații neguvernamentale cu activitate culturală, a căror înființare a fost avizată de către Ministerul Culturii în aplicarea prevederilor Legii nr. 21/1924 este, pentru toată perioada 1990-1998, de 2.880, din care 1.781 sunt fundații.

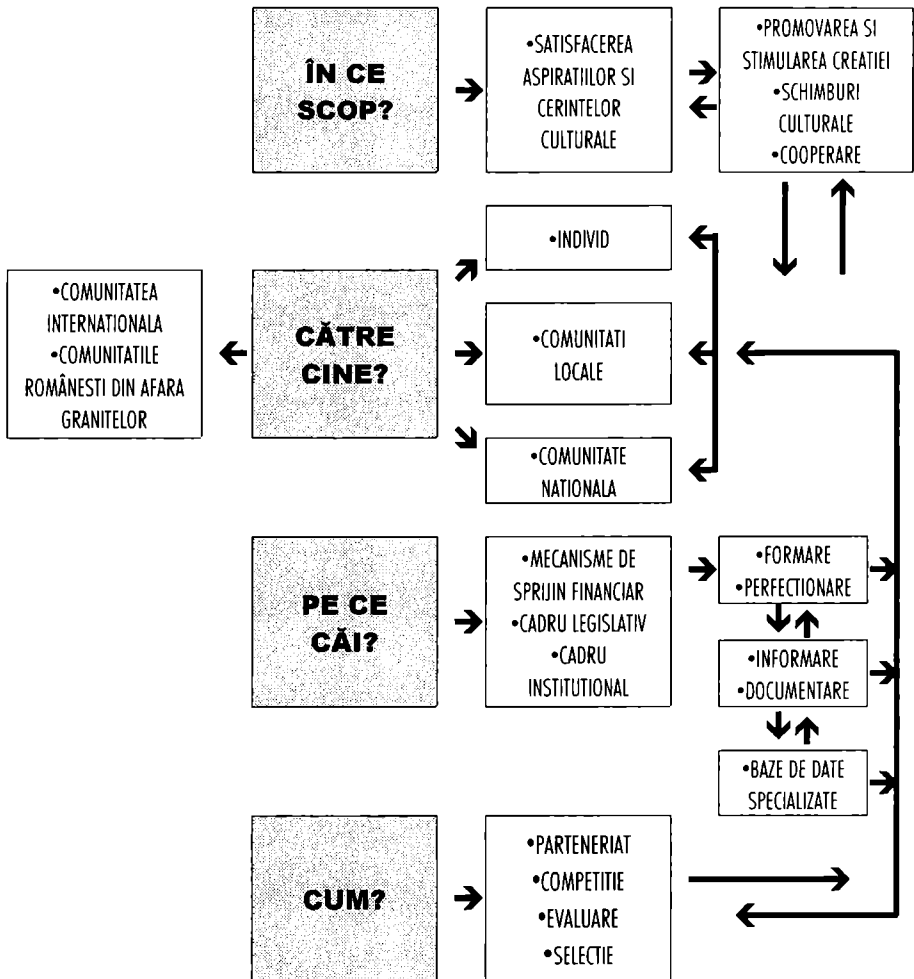
Însă cele mai multe nu și-au structurat programe sau proiecte interesante și, ca atare, nici nu au adresat Ministerului Culturii solicitări de susținere financiară.

Pe de altă parte, se poate constata că există un nucleu de organizații neguvernamentale care manifestă un interes constant și susținut în varii domenii ale creației și interpretării.

Aceste organizații neguvernamentale au devenit astfel parteneri tradiționali ai Ministerului Culturii, cu care realizează în comun programe și proiecte culturale de mare ținută.

CAPITOLUL V
STRATEGII SECTORIALE ȘI PROGRAME NAȚIONALE

Pornind de la aplicarea principiilor și liniilor directoare ale strategiei sale generale, Ministerul Culturii și-a fundamentat strategiile sale sectoriale și a promovat programele sale naționale, ca răspuns al întrebărilor:

În perioada 1997-1998, și-a stabilit ca strategii următoarele:

- susținerea, promovarea și protejarea actului creator;
- susținerea și promovarea artelor interpretative;
- protejarea identității culturale a minorităților naționale;
- protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național;
- susținerea, promovarea și protejarea creației și tradițiilor populare;
- promovarea educației permanente;
- dezvoltarea relațiilor culturale pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității culturale a comunităților românești din afara granițelor;
- promovarea culturii românești în străinătate.

1. SUSȚINEREA, PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA ACTULUI DE CREAȚIE

Activitățile creatoare care intră în sfera de competență materială a Ministerului Culturii sunt cele care se materializează în opere literare, opere de artă plastică și artă monumentală, opere muzicale precum și în opere științifice care privesc domeniile culturii și artei.

Considerând că introducerea în circuitul cultural național și internațional și comunicarea publică, în toată diversitatea lor, a acestora este un element esențial în promovarea identității și dezvoltării culturale a societății românești, Ministerul Culturii și-a definit strategia în domeniu, strategie care are în vedere, în egală măsură, promovarea și protejarea creațiilor literare, muzicale, plastice și științifice, precum și a creatorilor acestora.

Având în vedere dificultățile existente în ceea ce privește posibilitățile de difuzare, de comunicare publică, în toată diversitatea lor, a creațiilor din aceste domenii, Ministerul Culturii s-a implicat în susținerea lor, inclusiv prin acordarea de sprijin financiar.

1.1. Cultura scrisă

Cultura scrisă reprezintă fără echivoc zona documentară cea mai amplă a culturii, în care apar de fapt, ca prezentă consemnată, toate celelalte modalități de expresie.

Cartea a fost și a rămas într-adevăr obiectul esențial al societății umane, și chiar dacă vreodată se va produce – așa cum prognozează unii savanți – dizolvarea „Galaxiei Gutenberg”, oricum era cărții nu se va încheia curând.

Programele naționale ale Ministerului Culturii privind cultura scrisă sunt de maximă importanță pentru dezvoltarea de perspectivă a întregii societăți, pentru ridicarea nivelului cultural al populației, pentru elevarea spirituală a acesteia, pentru asigurarea pentru fiecare om în parte, pentru fiecare cetățean conștient, a criteriilor pertinente, izvorâte din principii, pe baza cărora să poată înțelege complexitatea raporturilor om-societate și rolul său activ în cadrul acesteia.

Prin strategia sa de susținere a culturii scrise Ministerul Culturii urmărește punerea în valoare a moștenirii culturale, susținerea și promovarea creației contemporane, asigurarea accesului la patrimoniul și creația scrisă mondiale.

Programul național pentru susținerea culturii scrise

Așa cum am arătat, evaluarea și selecția programelor editoriale care urmează să beneficieze de sprijin financiar cu titlu de „comandă de stat”, potrivit Hotărârea Guvernului nr. 238/1997 se face de către Comisia Națională pentru Cultură Scrisă, alcătuită din personalități ale vieții literare.

Comanda de stat a fost utilizată, până în 1996, ca o modalitate de a sprijini financiar numai anumite edituri. Începând din 1997, *Programul național pentru susținerea culturii scrise* a fost orientat către rostul său firesc, și anume acela de a permite cititorului obișnuit să aibă acces la *actul de cultură* și să își poată cumpăra cărțile necesare. Astfel, prin acest mecanism de sprijin financiar, se poate susține o parte din costul real al unor cărți deosebit de importante dar care, datorită tirajului redus sau volumului mare al cheltuielilor editoriale și tipografice, ar fi trebuit difuzate la un preț prohibitiv. În esență, sprijinul financiar acordat de către minister are în vedere acoperirea parțială a diferenței dintre cheltuielile reale de editare-imprimare și veniturile – mult mai mici – realizate prin difuzare, ceea ce permite vânzarea cărților la un preț accesibil cititorului.

În același timp, prin acest sistem de sprijin financiar se poate realiza comunicarea către public a operelor autorilor români, punându-se astfel în aplicare una dintre principalele direcții de acțiune ale ministerului și anume aceea de promovare, susținere și protejare a creatorilor și a creațiilor acestora.

Dacă, așa cum am arătat, accesul la această modalitate de sprijin financiar era limitat, până în 1996 inclusiv, la un cerc restrâns de edituri, în care aveau prioritate editurile-instituții publice (cu câteva excepții), cu începere din 1997 sunt eligibile orice programe ori proiecte editoriale de valoare. Trebuie subliniat însă faptul că sprijinul financiar cu titlu de comandă de stat pentru programe editoriale și publicații culturale se acordă potrivit unor Norme metodologice aprobate de către Ministrul Culturii, și nu în mod aleator.

Astfel, în 1996, Ministerul Culturii a sprijinit programe editoriale prezentate de 22 de către edituri, în timp ce în 1997, numărul acestora s-a ridicat la 64, iar în 1998, la 113. În sumă totală, sprijinul financiar astfel acordat s-a ridicat la 4,8 miliarde de lei în 1997 și la 6,5 miliarde de lei în 1998.

Aceste sume au permis apariția a 258 de titluri în 1997 și a unui număr de 630 de titluri în 1998.

Direcțiile de interes stabilite de Comisie și însușite de către minister au avut în vedere, cu prioritate, următoarele:

- susținerea debuturilor;
- sprijinirea apariției de ediții critice și lucrări de referință;

- editarea de noi opere ale autorilor contemporani;
- reeditări ale scriitorilor clasici și contemporani.

Astfel, au fost susținute, printre multe altele, următoarele programe editoriale: colecția *Debut* a Editurii Cartea Românească, colecția *Opere Complete* a Editurii Minerva, colecțiile dedicate scriitorilor contemporani de la editurile Eminescu, Albatros, Cartea Românească, Vitruviu, Axa, Junimea, Cogito, Timpul, Cronică, Echinoc etc., însumând în acești 2 ani peste 400 de titluri. Printre lucrările de referință publicate se numără *Antologia poeziei românești „O mie și una de poezii”* de L. Ulici, *Scurtă Istorie a Românilor* de I. Bulei (în limbile engleză și germană), *Antologia prozei scurte contemporane „Chef cu femei urâte”*, *Antologia poeziei textualiste*, de M. Mincu, *Integrala prozei literare*, de V. Voiculescu și multe altele, precum și o serie de traduceri importante din literatura universală.

În același timp, prin Programul național pentru susținerea culturii scrise se realizează susținerea financiară a publicațiilor culturale. Trebuie subliniat faptul că numărul publicațiilor care beneficiază de acest sprijin financiar a crescut de la 16 în 1996, la 45 în 1997, ajungând în 1998 la 67.

În tabelul alăturat sunt prezentate sintetic câteva date care ilustrează dimensiunile acestui program.

Programul național pentru susținerea culturii scrise	1996		1997		1998	
	Nr.	Fonduri alocate	Nr.	Fonduri alocate	Nr.	Fonduri alocate
Programe editoriale	22	265.277.000	64	4.800.000.000	113	6.500.000.000
Publicații	16	3.607.072.000	45	2.300.000.000	67	4.800.000.000
Total		3.872.349.000		7.100.000.000		11.200.000.000

Programul de achiziții de carte și publicații pentru bibliotecile publice

Asigurarea accesului la cultură, satisfacerea cerințelor și trebuințelor culturale ale cetățeanului sunt premisele de la care s-a plecat în realizarea unui *Program special de achiziții de carte și publicații culturale pentru bibliotecile publice*.

S-a pornit de la constatarea că foarte multe biblioteci publice nu dispun de resursele necesare pentru îmbogățirea colecțiilor proprii. Fondurile alocate lor de către autoritățile locale în subordinea cărora funcționează au fost, în multe situații,

total insuficiente pentru realizarea unei politici coerente de achiziții, cu atât mai mult cu cât producția editorială se amplifică mereu.

Pe de altă parte, fragmentarea sistemului de difuzare a îngreunat și mai mult posibilitatea de selectare, de către fiecare bibliotecă în parte, a titlurilor necesare.

Constatând această situație, Ministerul Culturii a reluat o inițiativă mai veche, dar care practic se materializase într-un volum extrem de redus de achiziții. Pentru o structurare coerentă a acestui program, a fost înființată Comisia pentru achiziții pentru bibliotecile publice, comisie constituită din specialiști în domeniu. Această comisie și-a stabilit strategia și prioritățile având în vedere, în același timp, nivelul fondurilor ce pot fi alocate cu această destinație de către Ministerul Culturii.

Astfel, în 1997 Ministerul Culturii a alocat în acest scop, din bugetul propriu, suma de 1,634 miliarde de lei, iar în 1998, suma de 5 miliarde de lei. Aceste sume nu au fost însă suficiente pentru a permite dotarea tuturor bibliotecilor. S-a reușit, până în momentul de față, să se asigure un nivel aproape minimal de achiziții numai pentru bibliotecile județene (41). Extinderea programului astfel încât să se realizeze, într-un mod coerent și ritmic, un nivel acceptabil de achiziții la biblioteci municipale, orășenești sau comunale nu va putea avea loc decât în situația unei majorări substanțiale a fondurilor alocate cu această destinație. Pe de altă parte, nu trebuie uitat faptul că obligația de a asigura fondurile necesare bunei derulări a activității la aceste biblioteci revine autorităților publice locale.

Alte programe

Înscriindu-se în aceeași arie de preocupări, Ministerul Culturii a susținut financiar, în perioada 1997-1998, următoarele manifestări culturale: *Zilele Eminescu* – Botoșani, *Festivalul de Literatură Marin Preda* – Alexandria, *Festivalul de Poezie Marin Sorescu* – Craiova, *Festivalul de Poezie* – Baia Mare, *Festivalul internațional de Poezie* – Oradea. În același timp, în ceea ce privește domeniul de interes al bibliotecilor, sunt de menționat următoarele programe în desfășurare la care România participă în grupele de lucru:

- programul de preservare și conservare a patrimoniului din bibliotecile publice;
- programul *Publica* pentru pregătirea managerilor de programe pentru biblioteci;
- programul *PROBIB 2000* (program de evaluare a activităților din bibliotecile publice).

Ministerul Culturii a sprijinit organizatoric și financiar o serie de întâlniri profesionale ale bibliotecarilor. Astfel, se pot menționa Simpozionul Național al Asociației Bibliotecarilor din România (Piatra Neamț, 24-26 septembrie 1998) și participarea la Congresul Internațional IFLA.

Ministerul Culturii a inițiat un proiect de cooperare zonală a cărui țintă este aceea de a transforma bibliotecile comunale în centre reale de informare comunitară.

Târguri de carte

În perioada 1997-1998, Ministerul Culturii a fost prezent și a susținut financiar participarea românească la unele din cele mai importante târguri de carte internaționale. Astfel, în 1997, Ministerul Culturii a participat la Târgurile de la Paris, Frankfurt, Moscova, Budapesta, Belgrad, Chișinău și București. În 1998 Ministerul Culturii a mai participat, în afara manifestărilor enumerate deja, la Târgurile de carte de la Leipzig și Sankt Petersburg.

O mențiune specială se cuvine a fi făcută Târgului de la Leipzig, cu participarea a 1.800 de expozanți din 34 de țări și la care România a participat în calitate de invitat de onoare. La ediția din acest an, România a reprezentat tema centrală a Târgului, misiune de care s-a achitat cu mult succes, așa cum dovedesc multiplele reacții oficiale, dar și ale mass-media din Germania și România. În afara expoziției propriu-zise de carte, România a prezentat un bogat program de teatru, film, muzică, expoziții de artă; au fost prezenți autori din țară și străinătate, iar, în cadrul standului românesc, de un succes cu totul aparte s-a bucurat reconstituirea Cafenelei Literare Capșa. Standul românesc a fost vizitat de către Roman Herzog, Președintele Germaniei, precum și de către un mare număr de personalități culturale.

Un alt succes a fost participarea la Târgul de Carte de la Belgrad (26-29 octombrie 1998), unde standul românesc a fost remarcat între primele trei (alături de cel al Marii Britanii și cel al Italiei).

Ca răspuns la participarea României la Târgul de la Leipzig, Germania a fost invitatul de onoare al Târgului Internațional București, ediția 1998, manifestare pe care ministerul a sprijinit-o atât financiar cât și logistic.

1.2. Artele vizuale

Se știe că peste 80% din informația cu care omul modern intră în contact este receptată pe cale vizuală, iar din acest procent o parte însemnată revine filonului imagistic propriu-zis. De altfel, marele critic de artă René Huyghe scria că secolul 20 se află sub semnul civilizației imaginii.

Desigur, acestea sunt repere privind impactul pe care l-ar putea avea artele vizuale în lumea contemporană, odată ce limbajul folosit de acestea este, oricum, un limbaj universal. Iată de ce domeniul aflat în discuție aici conține probabil cea mai complexă discrepantă între nivelul posibilităților teoretice și cel al împlinirilor concrete.

Avem de-a face deci cu unul dintre cazurile în care implicarea Ministerului Culturii a fost imperios solicitată.

Acțiunea acestuia a fost canalizată pe mai multe direcții care, împreună, se constituie într-o strategie de susținere a creației din domeniul artelor vizuale.

Achiziționarea de lucrări contemporane de artă plastică și monumentală

O primă direcție a vizat sprijinirea și stimularea creației în artele vizuale, a artiștilor plastici, prin achiziții. Comparativ, în 1996 au fost achiziționate 134 de lucrări de la 55 de artiști, în valoare de 400.000.000 de lei; în 1997, de la 135 de artiști (187 de lucrări),

Însumând 1,057 miliarde de lei; în 1998, de la 275 de artiști (300 de lucrări), însumând 1,5 miliarde de lei.

Aceste achiziții sunt menite să îmbogățească patrimoniul de artă contemporană și să constituie fondul de lucrări ce vor face parte din preconizatul Muzeu de Artă Contemporană.

Cea de-a doua direcție de acțiune a ministerului s-a materializat prin organizarea de concursuri pentru lucrări de artă monumentală.

Astfel, în urma concursurilor organizate, în 1996 au fost realizate 4 lucrări, în valoare de 500.000.000 de lei; în 1997 au fost realizate 7 lucrări în valoare de 950.000.000 de lei iar în 1998, 10 lucrări însumând aproximativ 4.000.000.000 de lei.

Trebuie menționat că selectarea proiectelor pentru lucrările de artă monumentală precum și achiziționarea de lucrări de artă plastică se fac de către comisiile de specialiști înstitute în acest scop de către Ministrul Culturii.

Expoziții și tabere de creație

De asemenea, împreună cu inspectoratele județene pentru cultură, cu Uniunea Artiștilor Plastici, cu alte asociații și cu fundații, au fost organizate și finanțate tabere de creație, simpozioane, colocvii și expoziții – aceste manifestări au însumat 35 de evenimente în 1997 și 75 de evenimente în 1998.

Separat, prin Oficiul Național pentru Documentare și Expoziții de Artă, au fost organizate în țară și în străinătate 25 de expoziții în 1997 și 50 de expoziții în 1998. De regulă, aceste expoziții au o durată variind între trei săptămâni și o lună și în majoritatea cazurilor accesul este gratuit.

De altfel, trebuie precizat faptul că promovarea artelor plastice în străinătate a fost o preocupare constantă a ministerului, conștient că artele vizuale sunt factori importanți pentru perceperea României în lume și constituie nu numai o pledoarie pentru valoarea și originalitatea creației artistice românești, ci și un element esențial al identității noastre culturale.

Impactul pe care l-au avut expozițiile de artă plastică se reflectă, în primul rând, în creșterea numărului de solicitări venite de la partenerii externi pentru organizarea de noi expoziții. Aceasta confirmă importanța poziției culturii românești în sistemul de valori european. În același sens, trebuie subliniat și faptul că presa de specialitate susține prin critici elogioase acest punct de vedere, acordând totodată spații largi manifestărilor culturale românești.

1.3. Creația muzicală și dramaturgia

Susținerea și promovarea creației muzicale românești

Un program cultural național privind promovarea, susținerea și protejarea creației muzicale nu poate să ignore câteva repere importante. Întâi este vorba de locul de primă însemnătate pe care l-a avut totdeauna fenomenul muzical în viața spirituală a poporului român – dovadă fiind numeroasele consemnări din cronici, din însemnări ale unor călători străini sau din folclor.

Un alt reper este faptul că nivelul muzicii culte românești a fost mereu – de la Eustatie Protopsaltul Putnei, până la George Enescu sau Sergiu Celibidache – receptat la nivelul muzicii universale, incluzându-se în circuitul acesteia.

Românii au deci ce spune lumii și din punct de vedere muzical, iar programul național al Ministerului Culturii în acest domeniu pornește tocmai de la atare realitate.

Prin strategia sa de promovare, susținere și protejare a creației muzicale Ministerul Culturii urmărește atât punerea în valoare a moștenirii culturale, cât și susținerea și promovarea creației contemporane.

În acest sens, Ministerul Culturii și-a constituit Comisia Muzicală, în a cărei componență intră personalități marcante ale domeniului. Comisia Muzicală evaluează și selectează programele și proiectele din domeniu pentru care inițiatorii sau organizatorii solicită un sprijin financiar din partea Ministerului Culturii. În anii 1997 și 1998, 97 de proiecte au beneficiat de susținerea financiară a ministerului. Aici sunt incluse și proiectele care vizează susținerea artei interpretative. Analizând opțiunile în ceea ce privește modalitățile specifice de susținere și promovare a muzicii românești, se constată că, spre deosebire de alte domenii ale creației artistice, accesul publicului la creația muzicală prezintă o seamă de elemente caracteristice.

Astfel, comunicarea publică a respectivelor creații nu se poate face decât *prin intermediul și cu colaborarea artiștilor interpreți*, indiferent dacă este vorba de concerte în sală, înregistrări și transmisii prin organisme de radiodifuziune sau televiziune ori prin intermediul fonogramelor (casete, discuri, CD-uri). Pornind de la aceste date, se poate ușor înțelege dimensiunea efortului financiar pe care îl presupune o asemenea întreprindere.

Pe de altă parte, receptarea de către public a creației muzicale contemporane presupune, de cele mai multe ori, un anumit nivel de educație muzicală care, la rândul său, presupune realizarea unui program special, configurat cu concursul și participarea creatorilor, muzicologilor și, nu în ultimul rând, ale artiștilor interpreți.

Plecând de la aceste constatări, Ministerul Culturii și-a elaborat strategia în domeniu stabilind următoarele direcții principale de acțiune:

- introducerea în repertoriul instituțiilor publice muzicale a creațiilor muzicale realizate de autori români, atât clasici cât și contemporani;
- includerea, în programul instituțiilor muzicale, a unor stagii educative;
- susținerea concursurilor de creație pentru anumite domenii specifice ale creației muzicale (muzică corală, „ușoară” etc.);
- susținerea de festivaluri și alte manifestări culturale similare, dedicate comunicării publice a creațiilor muzicale ale compozitorilor români.

Având în vedere cele de mai sus, Ministerul Culturii a perfectat printr-un Protocol, în anul 1998, relațiile de colaborare cu Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor

din România – UCMR, constatând că organizația respectivă reprezintă interesele în domeniu ale majorității creatorilor.

Prin acest Protocol de colaborare s-a convenit desfășurarea în comun – Ministerul Culturii și UCMR – a programului de susținere a creației românești, cu precădere în următoarele direcții, considerate prioritare:

- susținerea și încurajarea creațiilor în genuri cu o mai restrânsă răspândire, cum ar fi: muzică de operă, simfonică, camerală și corală;
- susținerea și încurajarea creațiilor de debut;
- sprijinirea apariției de lucrări în domeniul muzicologiei.

Prin acest Protocol, cei doi parteneri se obligă să facă toate diligențele pentru ca, în decurs de doi ani, operele selecționate de comisiile de specialiști să fie comunicate publicului. În acest scop, operele urmează a fi prezentate instituțiilor publice muzicale, orchestrelor și formațiilor muzicale, organismelor de radio și televiziune.

Sintetic, realizarea obiectivelor pe care și le-a propus Ministerul Culturii în acești ultimi doi ani, se poate evidenția după cum urmează:

- prime audiții și premiere

Opera Națională Română este singura instituție de gen care a organizat prime audiții cu opere ale autorilor români contemporani. Astfel, au avut loc două premiere, *O noapte furtunoasă* de Paul Constantinescu și, în premieră absolută, *Revoluția*, de Adrian Iorgulescu; în Studioul experimental au fost prezentate *Regele Atlantidei* și *Quasiopera* de Liviu Dănceanu.

În ceea ce privește muzica simfonică și camerală, de remarcat o creștere a numărului de premiere și prime audiții. Astfel, la Filarmonica George Enescu au avut loc, și în 1997 și în 1998, câte 6 prime audiții, dintre care unele au fost prime audiții absolute (de exemplu, *Concertul de violoncel* de Pascal Bentoiu, *Traiect* de Fred Popovici).

- introducerea în repertoriu a creațiilor contemporane românești

Opera Națională Română și-a îmbogățit repertoriul prin includerea în acesta atât a operelor prezentate în premieră cât și a unor reluări de opere contemporane.

În același sens, Filarmonica George Enescu și-a inclus în repertoriu, inclusiv în cadrul turneelor efectuate, unele (puține, e drept) dintre creațiile contemporane prezentate în premieră.

Trebuie remarcat faptul că, din cauza unei receptări mai dificile de către public a creației contemporane în general, introducerea în repertoriul permanent a unor asemenea lucrări este încă foarte dificilă.

- festivaluri, concursuri și alte manifestări consacrate muzicii contemporane

Ministerul Culturii a susținut financiar o seamă de festivaluri, concursuri și alte manifestări culturale care s-au constituit în tot atâtea evenimente.

Dintre acestea se cuvin menționate: *Săptămâna Internațională a Muzicii Noi*, București; *Festivalul Internațional de Muzică de Cameră*, Brașov; *Zilele muzicii contemporane*, Bacău; *Concursul Național de Creație Corală*, București.

Accesul publicului la creația muzicală

Oferta culturală promovată de către instituțiile publice muzicale, așa cum este aceasta configurată în momentul de față, se adresează, cu precădere, unui public avizat. Foarte puține instituții își structurează programul prin dezvoltarea de stagioni educative, care ar putea fi de natură să crească interesul pentru unele genuri muzicale, mai puțin accesibile, și să diversifice, astfel, publicul „tradițional”. Un impediment major în atingerea acestui obiectiv îl constituie, așa cum am arătat, costul deosebit de ridicat al unui astfel de program, care presupune nu numai cheltuieli efective (cesiunea drepturilor de autor și a drepturilor conexe, cheltuieli materiale și administrative ale sălii), ci și pierderile cauzate de nerealizarea de venituri din vânzarea de bilete.

În acest sens, o mențiune specială se cuvine făcută: Filarmonica George Enescu și-a propus, începând din stagiunea 1996-1997, ieșirea din rutină în ceea ce privește dimensiunea educativă a activităților proprii. În această stagiune educativă, continuată ascendent în anii următori, sunt prezentate creații contemporane iar tineri și chiar foarte tineri muzicieni din școlile bucureștene apar cu preponderență în astfel de concerte.

Pe de altă parte, se cuvine să remarcăm faptul că repertoriul instituțiilor muzicale s-a îmbogățit în fiecare an cu noi premiere, ceea ce a determinat, pe ansamblu, o creștere a numărului de spectatori.

Astfel, la Opera Națională Română au avut loc 13 premiere în 1997 și 14 premiere în 1998; la Opera Maghiară Cluj-Napoca au avut loc 3 premiere în 1997 și 4 premiere în 1998; la Centrul de Cultură Tinerimea Română au avut loc 7 premiere în 1997 și 17 premiere în 1998; la Filarmonica George Enescu numărul premierelor a crescut de la 7 în 1997 la 15 în 1998.

În același timp, se poate constata o stagnare în ceea ce privește numărul de spectacole iar, în unele cazuri, o ușoară reducere a acestuia. Acest fenomen, în aparență contradictoriu, este însă explicabil, în condițiile în care eforturile ansamblurilor respective s-au concentrat și asupra repetițiilor pe care le presupune un ritm atât de susținut de premiere. O analiză comparativă a situației din instituțiile muzicale va fi prezentată în secțiunea următoare, care prezintă artele interpretative.

Susținerea și promovarea dramaturgiei contemporane

În aplicarea strategiei sale de susținere și promovare a creației contemporane, Ministerul Culturii a participat și a sprijinit, pe de o parte, organizarea de concursuri de dramaturgie și, pe de altă parte, comunicarea publică a textelor dramaturgice selectate astfel, prin includerea lor în repertoriul teatral.

Printre concursurile de dramaturgie a căror menționare, aici, se impune, se află „*DRAMAFEST*”, găzduit de către Teatrul Național Târgu Mureș, *Concursul de dramaturgie*

„teatru scurt”, organizat de către Teatrul de Stat Oradea, *Concursul de dramaturgie originală „Camil Petrescu”* organizat de către Ministerul Culturii. În urma concursurilor au fost selectate texte dramatice care creează noi structuri dramaturgice, moderne, care permit experimentarea de noi forme de expresie artistică și s-au impus atenției publicului, ca și a criticii de specialitate, noi dramaturgi.

Astfel, piese precum *Petru de Vlad Zografi*, *Nimic despre Hamlet* de Radu F. Alexandru, *Oameni de zăpadă* de Tina Ionescu-Demetrian, *Marea brambureală* de Gh. Truță, *Eu când vreau să fluier, fluier*, de Andrea Vălean, *Felixandra* și *Orbul Georges* de Dan Mihu, *Celula poetului dispărut* de Iosif Naghiu sunt doar câteva din piesele premiate și care au fost montate la câteva teatre importante: Teatrul Național București, Teatrul Național Târgu Mureș, Teatrul Mic ori Teatrul din Bacău.

Pe ansamblu, numărul pieselor aparținând autorilor din România și care au fost puse în scenă de teatrele din toată țara a crescut, după cum urmează:

Dramaturgie	1996	1997	1998
	Nr. piese		
Contemporană	14	38	46
Clasică	4	9	16
Total	28	47	62

După cum se poate vedea din aceste date, eforturile de promovare a creației dramaturgice românești au avut rezultate deosebite.

Trebuie menționat însă că la aceste eforturi au contribuit esențial și teatrele din România, teatre de repertoriu, care au realizat în ultima perioadă, pe lângă premierele propriu-zise, numeroase proiecte generoase, originale prin care și-au propus – și într-o anumită măsură au reușit – remodelarea gustului, opțiunilor, mentalității publicului.

2. SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA ARTELOR INTERPRETATIVE

Artele interpretative – dramatică, lirică sau coregrafică – identifică un domeniu de vârf al manifestării culturale românești, care s-a bucurat de o receptare internațională majoră, fie că a fost vorba de fenomenul teatral, de balet sau de mari soliști vocali ori instrumentali, care au făcut faima multor scene ale lumii.

Programul național al Ministerului Culturii în acest domeniu vizează în principal asigurarea condițiilor necesare pentru o bună dezvoltare în continuare a artelor interpretative, susținerea eforturilor pentru identificarea modalităților originale de exprimare a artiștilor, precum și promovarea realizărilor acestora în țară și în străinătate.

Dacă arta interpretativă s-a bucurat de apreciere, atât în țară cât și pe plan internațional, nu același lucru se poate spune și în ceea ce privește artistul interpret, dacă avem în vedere modul în care statutul său s-a reflectat, până nu demult, în cadrul juridic – care, după cum se știe, reglementează raporturile sociale. Un timp foarte îndelungat actorii, cântăreții, instrumentiștii, a căror contribuție era de multe ori esențială pentru succesul unei creații, au avut un statut de „auxiliari” în raport cu creația respectivă: Putem da, ca mărunt exemplu în acest sens, sintagma de tristă amintire utilizată până în 1996, potrivit căreia artiștii erau „prestatori de servicii culturale”, sintagmă ce pornește de la o concepție care, din nefericire, se mai strecoară încă și acum în unele norme cu caracter financiar.

Chiar dacă din luna iunie 1996 a intrat în vigoare mult-așteptata Lege nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe – lege care recunoaște artiștilor interpreți nu numai anumite drepturi patrimoniale, dar și drepturi morale asupra realizărilor lor artistice – schimbarea mentalităților, și a preconcepțiilor care stau la baza acestora, a reprezentat un proces mult mai îndelungat. În perioada 1997-1998, Ministerul Culturii a sprijinit inițiative ale acestei categorii socio-profesionale care vizau tocmai cunoașterea noilor reglementări și a drepturilor care le erau astfel conferite. În acest sens trebuie menționată *Conferința internațională privind drepturile artiștilor interpreți din Europa*, organizată de CREDIDAM, organism de gestiune colectivă a artiștilor executanți și interpreți.

Un alt subiect important în ceea ce privește locul și rolul artiștilor și a artei lor interpretative privește raporturile acestora cu instituțiile muzicale și teatrale. După cum am arătat deja, majoritatea artiștilor interpreți își menține încă statutul de „funcționar” conferit de o legislație salarială și a raporturilor de muncă încă uniformizatoare. Cu toate acestea, mai ales în ultima perioadă, mulți artiști interpreți importanți au optat pentru statutul de liber-profesionist sau pentru soluția colaborării pe spectacol sau stagiune. Este un început de drum care, firește, nu se va putea extinde decât treptat, și nu pentru toate formele de expresie artistică.

Susținerea și promovarea artelor interpretative, care constituie o dimensiune esențială a strategiei generale a Ministerului Culturii, s-a realizat, în principal, prin sprijinul financiar acordat artiștilor interpreți și ansamblurilor artistice, fie ele orchestre, formații corale, camerale, trupe de teatru ori balet, pentru:

- participarea la festivaluri și concursuri naționale sau internaționale;
- turnee organizate fie în țară, fie în străinătate;

- noi forme și modalități de expresie artistică (teatru alternativ, experimental, non-verbal, instrumental etc.).

Un capitol important, și la care Ministerul Culturii a avut un aport major, a fost cel a activității organizațiilor neguvernamentale. Există în România, în momentul de față, peste 50 de organizații neguvernamentale care promovează arta spectacolului. Ministerul Culturii a realizat un parteneriat efectiv cu multe dintre acestea, susținând financiar, în același timp, cele mai interesante proiecte. Prin proiectele realizate astfel se extinde aria ofertei culturale tradițional promovată de majoritatea instituțiilor publice. Astfel, unul din proiectele inițiate de Fundația „Democrația prin Cultură” din Sibiu, proiect sprijinit financiar și de către Ministerul Culturii, este cel intitulat „Spectacol în cetăți”, în care texte din dramaturgia contemporană se montează și se prezintă la Cisnădioara, Câlnic, Biertan, Slănic etc.. Obiectivele Fundației sunt realizarea de spectacole în spații neconvenționale, dar și atenționarea autorităților publice asupra degradării unor monumente istorice.

Nu trebuie uitat, atunci când se analizează fenomenul artelor interpretative din România, faptul că partea cea mai mare a ofertei culturale în domeniu vine de la instituții publice. Or, în momentul de față, toate instituțiile teatrale care se află în subordinea Ministerului Culturii sunt, cu excepția Teatrului Masca și a Teatrului *Theatrum Mundi*, teatre de repertoriu. Acesta este și motivul pentru care forme alternative de expresie artistică, ca replică la formula clasică de teatru, sunt promovate, aproape în exclusivitate, de către organizații neguvernamentale.

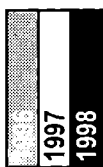
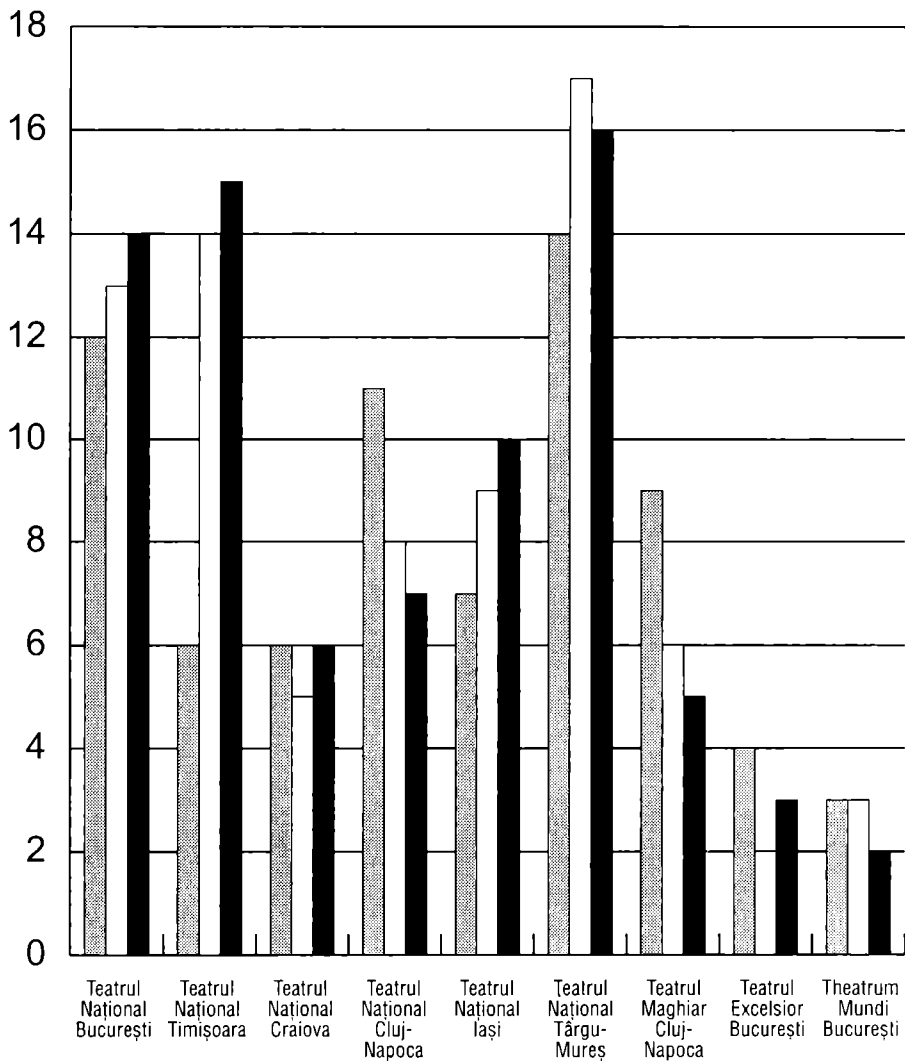
În ceea ce privește activitatea instituțiilor muzicale și teatrale, se poate constata, pe ansamblu, nu numai o creștere, în 1998 față de anii anteriori, a numărului de premiere și turnee, dar și a numărului de spectatori. Chiar dacă numărul de spectatori nu reprezintă un indicator cert al calității actului artistic promovat de instituția respectivă, el este totuși un „barometru” sensibil, care poate oferi o imagine asupra prestației generale a ansamblului artistic respectiv.

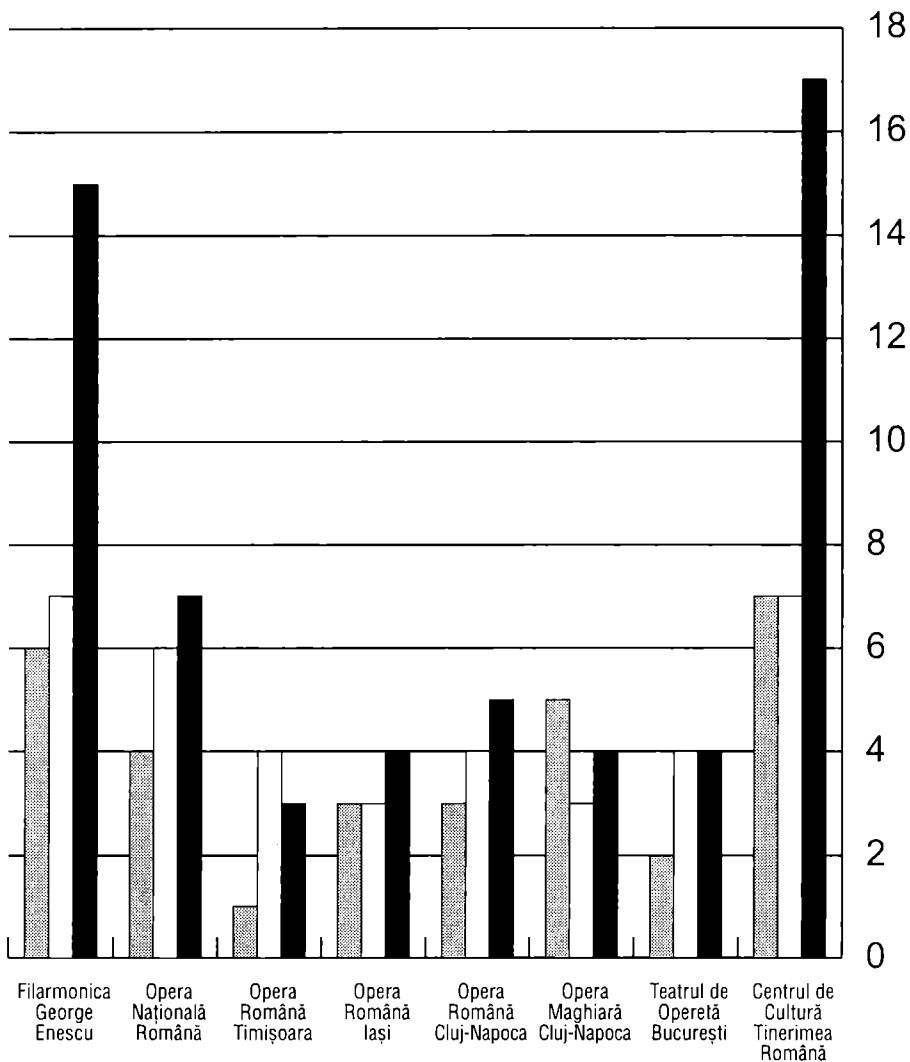
Pe de altă parte, o corelare interesantă se poate face între numărul de spectacole și numărul de spectatori, mai ales în condițiile în care primul indicator înregistrează o stagnare sau chiar o scădere iar cel de-a doilea arată o creștere (cazul Teatrului Național București, de exemplu).

Aceste aspecte pot fi urmărite în tabelul sintetic și diagramele prezentate în paginile ce urmează, care evidențiază modul de receptare de către public a ofertei culturale promovate de către teatrele și operele din subordinea Ministerului Culturii (inclusiv Filarmonica George Enescu) precum și numărul de premiere și spectacole susținute de către acestea.

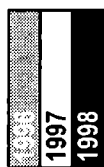
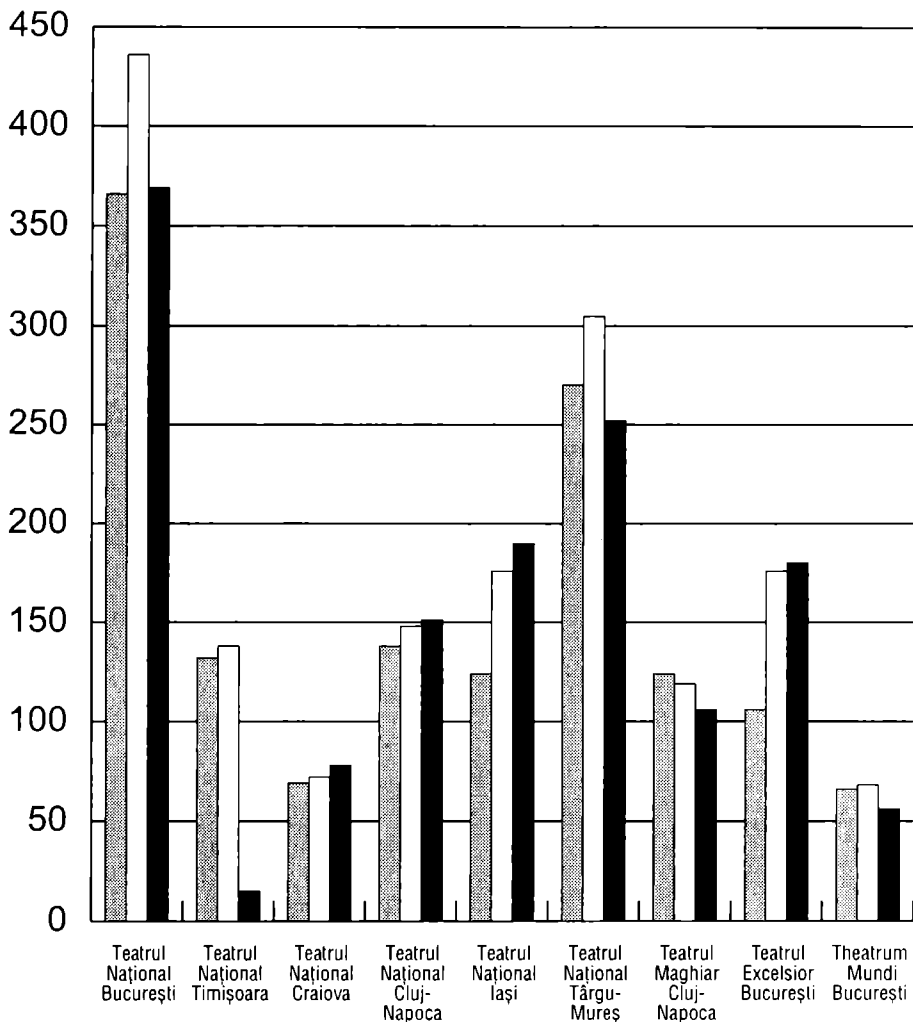
În același timp, Ministerul Culturii s-a implicat în organizarea unor importante concursuri și festivaluri. Dintre acestea, ca să nu cităm decât trei dintre evenimentele care au marcat viața noastră culturală, *Festivalul „George Enescu”*, *Festivalul Național de Teatru „I.L. Caragiale”* și *Festivalul Internațional de Operă* de la Constanța.

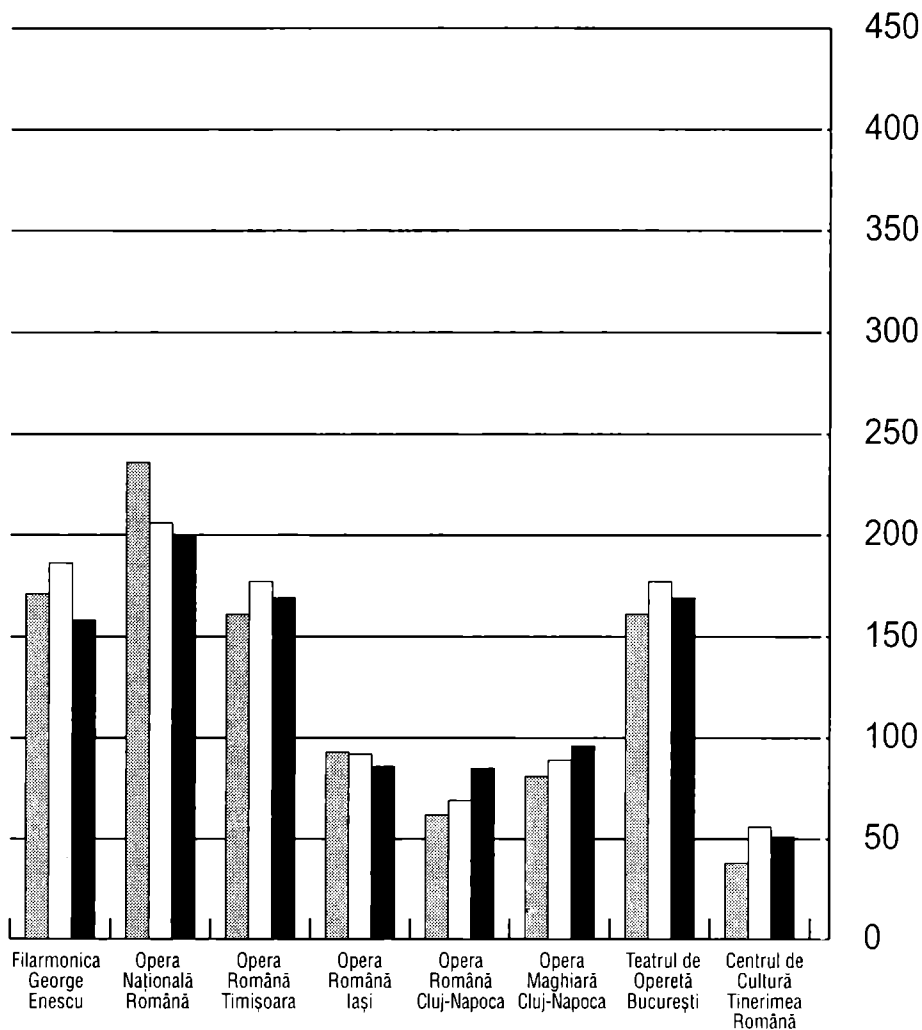
Denumirea institueii	Număr premiere			Număr spectacole			Număr spectatori			Turnee	
	96	97	98	96	97	98	1996	1997	1998	97	98
Filarmonica George Enescu	6	7	15	171	186	158	46.750	46.872	40.097	2	3
Opera Națională Română	4	6	7	236	206	200	110.547	123.282	115.000	2	4
Opera Română Timișoara	1	4	3	106	111	102	23.095	14.336	18.023	6	1
Opera Română Iași	3	3	4	93	92	86	16.486	17.903	11.552	-	-
Opera Română Cluj-Napoca	3	4	5	62	69	85	16.180	17.496	16.532	-	2
Opera Maghiară Cluj-Napoca	5	3	4	81	89	96	23.978	25.623	16.778	1	3
Teatrul de Operetă București	2	4	4	161	177	169	27.384	36.513	38.776	1	-
Centrul de Cultură Tinerimea Română	7	7	17	38	56	51	25.000	132.150	47.550	3	4
Teatrul Național București	12	13	14	366	436	369	102.828	106.607	108.786	14	18
Teatrul Național Timișoara	6	14	15	132	138	15	22.641	27.866	26.831	-	2
Teatrul Național Craiova	6	5	6	69	72	78	17.333	19.830	19.218	86	48
Teatrul Național Cluj-Napoca	11	8	7	138	148	151	19.418	22.708	21.750	3	1
Teatrul Național Iași	7	9	10	124	176	190	14.341	23.923	27.537	1	2
Teatrul Național Târgu-Mureș	14	17	16	270	306	252	55.378	49.024	52.610	2	3
Teatrul Maghiar Cluj-Napoca	9	6	5	124	119	106	18.150	18.524	15.762	4	2
Teatrul Excelsior București	4	2	3	106	176	180	22.314	19.502	14.933	1	-
Theatrum Mundi București	3	3	2	66	68	56	16.304	16.991	10.514	-	3

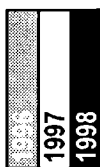
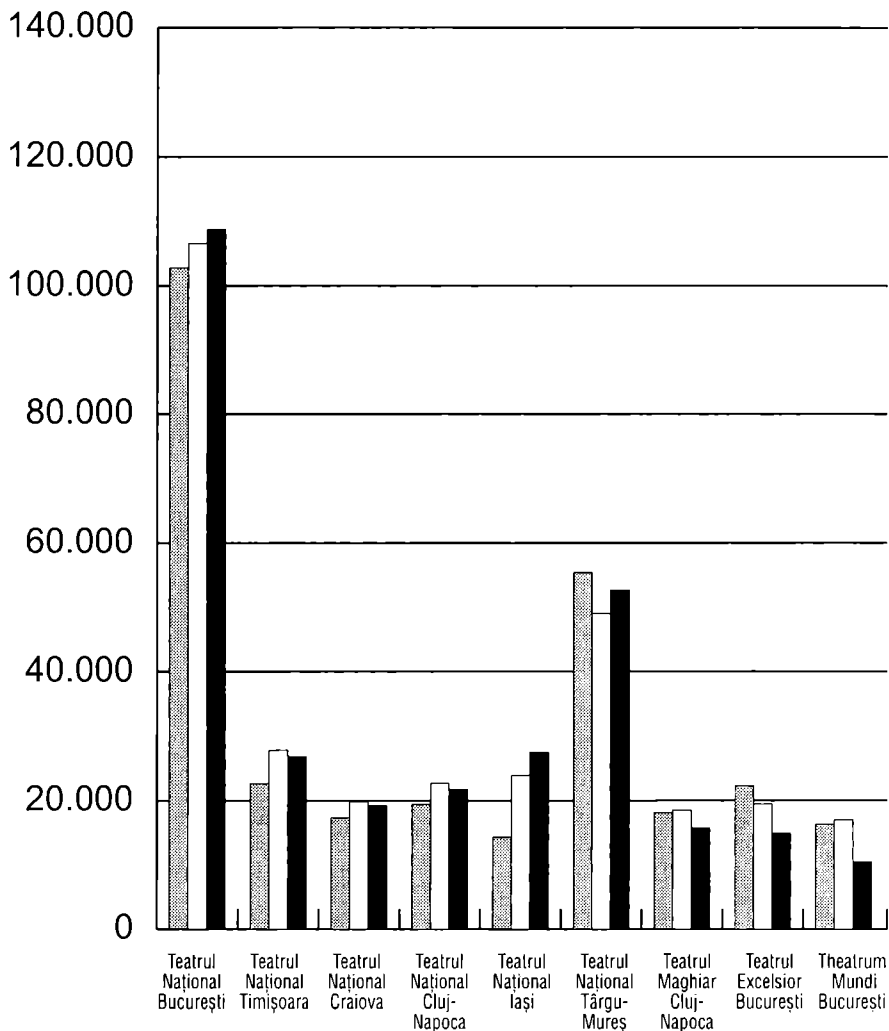

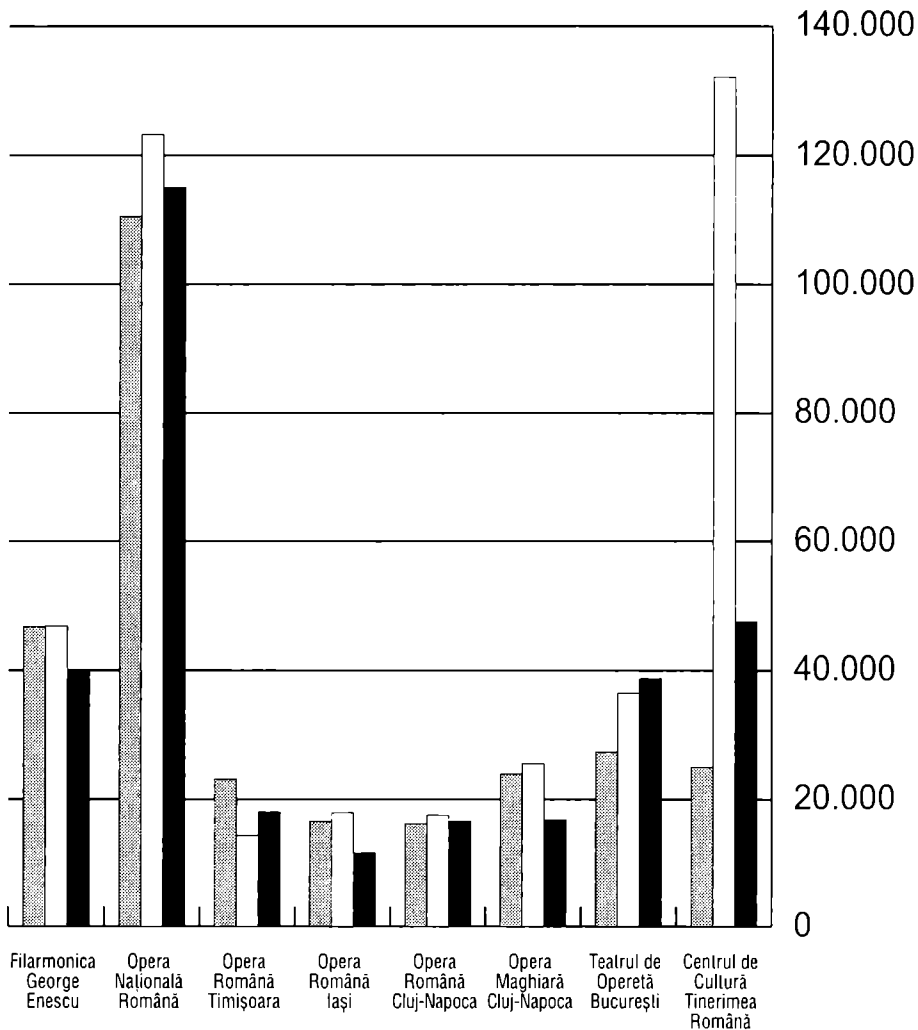
Evoluția anuală a numărului de premiere

Evoluția anuală a numărului de spectacole

Evoluția anuală a numărului de spectatori

3. PROTEJAREA IDENTITĂȚII CULTURALE

A MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Într-un stat, o minoritate națională supraviețuiește exact atâta vreme cât poate face apel la o cultură proprie, prin care se definește. Dar prezervarea unei minorități reprezintă în ultimă instanță un criteriu pentru capacitatea majorității de a accepta dreptul la existență, și nu neapărat a le împărtăși, al unor valori culturale, altele decât cele proprii.

Desigur, peste tot unde există realitatea unui raport majoritate-minoritate, a existat o istorie a acestui raport, care și-a avut propriile etape, unele dintre acestea fiind încărcate de sugestia incompatibilității și intoleranței.

A face abstracție de istorie, oricum, nu este cazul, pentru că orice popor se vrea a nu fi alienat de trecutul său și, de asemenea, pentru că din aceste realități s-au născut mentalități funcționale și azi. Reperul istoric trebuie însă dublat de realitatea prezentului, pusă sub impactul valorilor democratice.

Problema aparține cadrului general al ideii de democrație, cu o nuanță specială în acest caz, identificată în ultima vreme în documentele Comunității europene prin noțiunea de democrație culturală, incluzând atât lupta împotriva discriminării, cât și lupta împotriva oricărei devalorizări sociale în legătură cu o cultură dată, și punând în valoare conceptul de cetățenie culturală, ce aparține unicei sfere ce mai cuprinde conceptul de cetățenie politică (adică dreptul de vot și de delegare a puterii) și de cetățenie socială (drepturile sociale).

Asumându-și aceste linii teoretice și bazându-se pe principiile cuprinse în Constituția României, Declarația Universală a Drepturilor Omului (1947), Convenția Internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1970), Declarația asupra drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice (1993), Convenția cadru privind protecția minorităților naționale a Consiliului Europei (1995), Ministerul Culturii și-a elaborat astfel o strategie de protejare a identității culturale a minorităților naționale.

Păstrarea, conservarea și punerea în valoare a elementelor definitorii ale identității culturale a minorităților naționale reprezintă, astfel, o dimensiune importantă a strategiei de promovare a interculturalității și a participării comunităților etnice la viața comunității naționale.

Elaborarea unei strategii coerente privind protejarea și promovarea culturii minorităților naționale este una din prioritățile Ministerului Culturii, în aplicarea și respectarea prevederilor art. 6(1) din Constituția României și ale convențiilor și tratatelor internaționale în materie, sus-menționate.

Potrivit datelor din ultimul recensământ (1992), aproximativ 10% din totalul populației aparține uneia din cele 17 minorități naționale recunoscute oficial. Acestea sunt: albanezi, armeni, bulgari, cehi și slovaci, croați, evrei, germani, greci, italieni, maghiari, polonezi, romi, ruși, sârbi, tătari, turci, ucraineni. Dintre acestea, minoritatea maghiară cuprinde aproximativ 7% din totalul populației, iar minoritatea romă, aproximativ 400.000

de persoane (după unele estimări, acestea ar fi în jur de 1.500.000); celelalte minorități au între câteva mii și câteva zeci de mii de persoane, numărul acestora fiind, în unele cazuri, în continuă descreștere.

Pentru aplicarea strategiei sectoriale elaborate, Ministerul Culturii colaborează cu Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale precum și cu instituții specializate ale Ministerului Educației Naționale. În același timp, a fost realizat un parteneriat activ cu organizațiile culturale înființate de către membrii minorităților naționale.

3.1. Programul Național „Proetnicultura”

Ministerul Culturii, a inițiat și administrează Programul „Proetnicultura”, Program Național de Protejare și Dezvoltare a Culturii Minorităților Naționale.

Acest program își propune, ca obiectiv principal, să creeze un cadru permanent, logistic, financiar și de specialitate pentru protejarea, conservarea, cercetarea și punerea în valoare a valorilor de cultură materială și spirituală prin care se definește identitatea culturală a minorităților naționale.

Programul „Proetnicultura” este orientat în principal către:

- susținerea creației contemporane și a artelor interpretative (tabere de creație, expoziții, spectacole, festivaluri și concursuri de creație și interpretare);
- susținerea și protejarea creațiilor și obiceiurilor tradiționale (expoziții, târguri de artizanat, festivaluri și concursuri de folclor);
- cercetarea istorică, etnologică, etnografică și punerea în valoare a rezultatelor acestor cercetări prin organizarea de seminarii, simpozioane, alte manifestări științifice, publicarea în volum sau în reviste de specialitate;
- protejarea și punerea în valoare a bunurilor culturale mobile și imobile;
- susținerea dimensiunii interculturale prin înlesnirea accesului marelui public la valorile culturale ale minorităților naționale precum și pentru cunoașterea prin reciprocitate a culturilor;
- constituirea unei baze de date specializate.

Pentru realizarea acestor obiective sumele alocate din bugetul Ministerului Culturii au crescut spectaculos. Astfel, dacă în 1996 aceste sume au totalizat 173 de milioane de lei, în 1997 s-au alocat 400 de milioane de lei, iar în 1998, 1,45 de miliarde de lei. De asemenea, ca efect al colaborării și parteneriatului cu organizații neguvernamentale din țară și din străinătate, importante fonduri suplimentare au putut fi asigurate și de către acestea, precum și din alte surse (cofinanțări din partea autorităților locale, a unor organisme internaționale și sponsorizări). Sursele de finanțare a programelor și proiectelor care se înscriu în obiectivele Programului Național „Proetnicultura” sunt, așadar, următoarele:

- Ministerul Culturii;
- inspectoratele județene pentru cultură, din alocațiile bugetare primite cu destinația „acțiuni culturale”;

- instituții publice de cultură, indiferent de subordonare, din bugetele proprii;
- Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale;
- autorități publice locale;
- instituții și organisme internaționale;
- organizații neguvernamentale;
- sponsori;
- alte forme de inițiativă privată.

În aceste condiții, programele și proiectele culturale s-au diversificat, permițând satisfacerea unei palete mai largi de cerințe și nevoile culturale și antrenând, în acest fel, o participare mai largă. Astfel, dacă în 1996 Ministerul Culturii a participat la susținerea financiară a 53 de manifestări culturale ale minorităților naționale, în 1997 au beneficiat de sprijinul financiar al ministerului un număr de 73 de proiecte culturale, iar în 1998, numărul acestora a ajuns la 131.

Susținere financiară	1996	1997	1998
Număr manifestări	53	73	131
Fonduri alocate	173.000.000	400.000.000	1.450.000.000

Multe dintre aceste programe și proiecte culturale se desfășoară în fiecare an, devenind astfel puncte de referință și permanente ale vieții culturale locale. Acesta este cazul pentru manifestările organizate sub egida *Zilele culturii sârbe*, *Zilele culturii slovace*, *Zilele culturii germane*, *Zilele culturii bulgare*, *Zilele culturii maghiare*, *Zilele culturii române*, taberele de creație pentru copii aparținând minorităților naționale, taberele de artă plastică, *Zilele culturale orădene*, *Zilele culturale sătmărene*.

3.2. Programul de susținere a culturii scrise a minorităților naționale

Dimensiune esențială a protejării și păstrării identității culturale a minorităților naționale, promovarea culturii scrise ocupă un loc aparte în strategia generală a ministerului.

Pentru o mai eficientă gestiune a resurselor financiare, ca și pentru coerența demersului cultural, programele și proiectele editoriale precum și publicațiile în limbile minorităților naționale sunt evaluate și selectate de către comisiile de specialiști constituite pe lângă Ministerul Culturii și coordonate de către Direcția Culturală Scrisă, Biblioteci. Pe lângă satisfacerea cerințelor culturale ale minorităților naționale, evaluarea și selecția au în vedere principiul promovării și comunicării publice a creației autorilor contemporani

aparținând minorităților. Beneficiind astfel de sprijin financiar cu titlu de comandă de stat, au putut vedea lumina tiparului un număr semnificativ de lucrări (46) în limbile germană, maghiară, romanes, sârbă, slovacă, tătară, turcă și ucraineană. În acest context este important de subliniat și faptul că numărul editurilor care au programe editoriale în acest domeniu a crescut în ultimii ani.

Pe de altă parte, Ministerul Culturii, în aplicarea Hotărârea Guvernului nr. 238/1997, și-a asumat responsabilități și în ceea ce privește susținerea financiară a unei părți din cheltuielile de realizare a unor publicații culturale ale minorităților naționale. Astfel, în 1997 au beneficiat de un sprijin financiar de la minister, un număr de 6 publicații culturale, iar în 1998, 7 publicații culturale.

În total, valoarea sprijinului financiar acordat publicațiilor culturale ale minorităților naționale a fost de 265 de milioane de lei în 1997 și de 562 de milioane de lei în 1998.

3.3. Susținerea creației și artelor interpretative

Ministerul Culturii are în subordine 2 teatre (Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca și Teatrul Național din Târgu Mureș) și o operă – Opera Maghiară din Cluj-Napoca, instituții profesioniste care oferă spectacole în limba maghiară. Acestea beneficiază, ca și celelalte instituții profesioniste de spectacole aflate în subordinea Ministerului Culturii, de o reală autonomie funcțională, care le permite să-și construiască repertoriul și să-și definească prioritățile culturale în funcție de cerințele comunităților cărora li se adresează.

La aceste trei instituții se adaugă un număr de 11 teatre profesioniste care funcționează în subordinea autorităților locale și care oferă spectacole în limbile germană, idiş și maghiară. Deși subordonate autorităților locale și subvenționate de la bugetele locale, unele din aceste instituții au beneficiat de sprijin financiar de la Ministerul Culturii pentru desfășurarea unora dintre proiectele proprii și cu precădere pentru participarea la festivaluri sau alte manifestări culturale.

Astfel, în limita bugetului anual, au fost sprijinite unele formații sau echipe de dans popular, muzică cultă, teatru de amatori pentru a efectua turnee în străinătate și a participa la concursuri internaționale; de asemenea, în țară au existat o serie de proiecte și manifestări de punere în valoare a artei interpretative, prin concursuri de artă interpretativă, festivaluri ale teatrelor de amatori etc..

3.4. Promovarea interculturalității

În continuarea unei lungi tradiții de coexistență și respect mutual al identităților, comunicarea interculturală a devenit, mai ales cu începere din 1997, un element important al strategiei generale a Ministerului Culturii.

În limitele competențelor sale materiale, Ministerul Culturii a susținut, atât financiar cât și logistic, eforturile structurilor societății civile și ale instituțiilor publice de cultură pentru realizarea de proiecte prin care să fie promovate diversele forme de comunicare interculturală.

Una dintre direcțiile prioritare a fost aceea de susținere a traducerii în limba română a operelor autorilor aparținând minorităților naționale. Astfel, în perioada 1997-1998 au beneficiat de sprijin financiar lucrări ale căror autori aparțin minorităților bulgare evreiești, germane, maghiare, rromani, sârbe și slovace.

În același timp, începând din anul 1997, se remarcă o prezență din ce în ce mai susținută a reprezentanților minorităților naționale la evenimentele culturale locale, organizate în principal în beneficiul populației majoritate. De asemenea, reprezentanți ai vieții culturale, grupuri și ansambluri artistice ale altor minorități sau ale populației majoritare participă la evenimente și manifestări culturale ale unei minorități.

În cadrul cooperării regionale și transfrontaliere, proiecte importante vin în sprijinul promovării interculturalității. În general însă, aceste proiecte sunt susținute financiar de către autoritățile locale.

Se poate constata așadar că, în acest domeniu, implicarea Ministerului Culturii s-a orientat în mod preponderent către domeniile deja tradiționale, cum ar fi traducerea și publicarea de volume ale autorilor aparținând minorităților naționale.

4. PROTEJAREA ȘI PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

Încă în prima jumătate a secolului trecut, cea dintâi „constituție” a Țărilor Române care declara expres necesitatea de modernizare, *Regulamentul organic*, se referea *in extenso* la grija pentru identificarea, prezervarea și restaurarea monumentelor trecutului românesc. Importanța acestui demers a fost semnificativă, trecându-se la elaborarea unei descrieri „statistice și istorice a țării”, care este nucleul evidenței de azi a monumentelor istorice.

Demersul pe care l-am evocat, și care este izvorât din fireasca tentativă de evidențiere a unei coordonate esențiale privind legitimitatea identității naționale – ca o prezență activă și o constantă de-a lungul timpului – a fost teoretic asumat de oricare dintre guvernele care au condus țara, dar desigur, nu a putut să apară totdeauna la fel de pregnant, din cauza momentelor de încorsetare financiară.

În actuala guvernare, Ministerul Culturii a elaborat un program național complex privind protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național, a cărui realizare în 1997 și 1998 a reprezentat punctul de vârf în domeniu, pentru, cel puțin, ultimii douăzeci de ani.

În România, coordonarea activităților de protejare a patrimoniului cultural național revine Ministerului Culturii, care își exercită atribuțiile în domeniu prin instituțiile specializate din subordine precum și prin serviciile sale descentralizate. În sensul Ordonanței Guvernului nr. 68/1994 patrimoniul cultural național este compus din bunuri culturale mobile și imobile care, prin valoarea lor istorică, arheologică, istoric-documentară, memorialistică, artistică, arhitecturală, religioasă, urbanistică, peisagistică sau tehnico-științifică sunt mărturii de neîncuic ale potențialului creator uman în relația sa cu

mediul natural și cu mediul istoricește constituit de pe teritoriul României, ale istoriei și civilizației naționale și universale. „Ca atare, în categoria juridică „patrimoniu cultural național” intră atât bunuri mobile cât și bunuri imobile – clădiri, monumente și alte construcții, ansambluri de imobile, situri istorice, grădini și parcuri istorice, locuri istorice, rezervații de arhitectură – cunoscute sub denumirea de „monumente istorice”.

În acest domeniu esențial al activității sale, Ministerul Culturii și-a concentrat eforturile în următoarele direcții:

- conceperea și elaborarea unui nou cadru legislativ, armonizat cu legislația europeană în materie, care să permită o reală protejare a bunurilor aparținând patrimoniului cultural național, în paralel cu îmbunătățirea și completarea legislației existente (prin inițierea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 24/1997); au fost finalizate, la sfârșitul anului 1998, proiectul Legii privind patrimoniul cultural național mobil (aprobat de către Guvern și transmis spre dezbatere Camerei Deputaților) și proiectul Legii monumentelor istorice, care a fost deja însușit de către unele dintre ministerele avizatoare;
- susținerea financiară a activităților specifice domeniului, prin alocarea, în 1997, a unor fonduri de 14 ori mai mari decât în 1996, iar în 1998, de 20 de ori mai mari, comparativ cu 1996;
- o nouă abordare a politicii de îmbogățire a patrimoniului public, ceea ce a permis achiziționarea de case memoriale, terenuri-situri arheologice și bunuri culturale mobile de o valoare excepțională (tezaure numismatice, opere de artă plastică, artă decorative, material documentar etc.);
- înființarea și/sau dotarea unor laboratoare de cercetare, conservare și restaurare;
- reorganizarea structurilor instituționale specializate;
- colaborarea cu organisme internaționale și instituții specializate din alte țări, pentru o nouă abordare a activităților de cercetare, proiectare, conservare și restaurare;
- formarea de specialiști în domeniul conservării și restaurării, inclusiv prin organizarea de șantiere-școală;
- regândirea unor modalități specifice de revitalizare și de perpetuare a unor meserii tradiționale din domeniul construcțiilor;
- susținerea activităților de cercetare în aceste domenii, inclusiv cele legate de publicațiile de specialitate;
- participarea cercetătorilor și specialiștilor la simpozioane, conferințe și alte manifestări științifice.

Ministerul Culturii a realizat un parteneriat activ cu organizațiile profesionale ale cercetătorilor și specialiștilor din acest domeniu precum și cu comitetele naționale române ale ICOM (Consiliul Internațional al Muzeelor) și ICOMOS (Consiliul Internațional al Monumentelor și Siturilor).

4.1. Protejarea monumentelor istorice

4.1.1. În parteneriat cu organizații profesionale neguvernamentale, au fost realizate o serie de manifestări științifice în domeniu, cum ar fi:

- sesiunile de comunicări științifice de la Suceava, Sighișoara și Sighet organizate cu Uniunea Națională a Restauratorilor de Monumente Istorice – UNRMI în anul 1997;
- sesiunile anuale internaționale de comunicări științifice de la Tușnad, realizate în colaborare cu Fundația Transilvania Trust, Comitetul Național Român ICOMOS și Comitetele ICOMOS din Ungaria și Germania.

Ministerul Culturii a sprijinit participarea delegației antreprenorilor români la a doua reuniune internațională a Asociației Europene a Antreprizelor de Restaurare a Monumentelor Istorice – AEERPA, organizată în 1998 la Strasbourg, sub egida Consiliului Europei. Cu această ocazie au fost primite, pe lângă cele două firme românești membre AEERPA, încă trei, dintre care una a devenit membră în Comitetul Director AEERPA.

Se cuvine să menționăm și sprijinul acordat Ministerului Culturii de către Fundația Sașilor Transilvăneni care și-a asumat activitatea de conservare-restaurare a cetății Hărman (județul Brașov), precum și de către Fundația Messerschmidt pentru Casa cu Cerb și Biserca din Deal din Sighișoara (județul Mureș).

4.1.2. În domeniul protejării monumentelor istorice, Ministerul Culturii dezvoltă trei forme importante de programe și proiecte și anume:

Programul Național de Restaurare

Este un program dezvoltat pe subprograme/programe sectoriale din care amintim programul de restaurare a bisericilor de lemn din Maramureș, programul de cercetare-restaurare-conservare de Situri Arheologice, Palate, Conace, Castele, programul de restaurare a bisericilor de lemn de pe Valea Mureșului etc..

Program de Restaurare cu Aport Financiar Extern

Sunt de amintit aici o serie de șantiere importante la care se execută lucrări cu fonduri alocate de către Ministerul Culturii dar și cu fonduri de la parteneri externi, dintre care:

- Mănăstirea Probota (cofinanțator: UNESCO);
- biserici de lemn din Maramureș (cofinanțatori: Consiliul Europei și Fundația Getty);
- Mănăstirea Apostolache (cofinanțator: Ministerul Culturii din Franța).

Proiecte Internaționale de Interes Regional

În cadrul strategiei sectoriale a Ministerului Culturii a fost elaborat și promovat în străinătate un set de proiecte (pentru care deja unele țări și-au manifestat disponibilitatea de a le cofinanța), iar dintre acestea amintim:

- piciorul Podului lui Traian de la Turnu Severin (Italia este interesată de proiect și a trimis în România un expert UNESCO);
- Castelul Banloc, Timișoara – Centru Cultural European (proiectul a fost prezentat în țările vecine care și-au manifestat interesul în realizare);

- Itinerariul Lemnului (proiectul a fost propus țărilor cu tradiție istorică în meșteșugul lemnului);
- proiectul de salvare a Centrului Istoric al Municipiului Sibiu (lansarea proiectului a fost făcută în 1998 cu ocazia Seminarului Internațional Sibiu – Confluente Europene; participanți și parteneri externi au fost Guvernul Germaniei, Guvernul Luxemburgului, Guvernul Landului Bavaria, UNESCO, Consiliul Europei, Banca Mondială, World Monuments Fund, organisme internaționale printre care mai multe fundații ale sașilor din Germania; proiectul a fost propus ca proiect pilot în cadrul campaniei *Europa – Un Patrimoniu Comun 1999-2000*);

4.1.3. În cadrul aceluiași tip de strategie vizând atragerea de fonduri pentru desfășurarea unor programe de restaurare, a fost inițiat, programat, negociat și aprobat un împrumut cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – BIRD, urmând a fi astfel finanțată în parteneriat, restaurarea unor importante monumente istorice.

4.1.4. În domeniul Evidenței Monumentelor Istorice au fost elaborate și transmise dosarele pentru înscrierea în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO a următoarelor monumente și ansambluri de arhitectură:

- Centrul Istoric al Municipiului Sighișoara;
- Mănăstirea Neamț;
- cetăți dacice din Munții Orăștiei;
- biserici de lemn din Maramureș;
- așezări săsești cu biserici fortificate din Transilvania (Cetatea săsească Biertan – extindere listă).

Ca măsură primară de protejare a monumentelor istorice, Ministerul Culturii, prin instituțiile din subordine, desfășoară în prezent un amplu program național de revizuire a Listei Monumentelor Istorice.

4.2. Protejarea patrimoniului cultural național mobil

4.2.1. Instituțiile muzeale

În România aproape fiecare localitate importantă beneficiază de cel puțin o instituție muzeală ale cărei tematici sunt structurate pe mai multe direcții – istorie și arheologie, artă, etnografie, istorie naturală, istoria științei și tehnicii, istoria literaturii, sportului etc.; dintre acestea 19 sunt în subordinea Ministerului Culturii. Toate aceste instituții muzeale au, între funcțiile lor principale, pe aceea de cercetare, evidență, conservare, restaurare și punere în valoare a patrimoniului cultural național, precum și a altor bunuri culturale neclasate.

Una dintre primele măsuri în acest domeniu, întreprinse de către conducerea Ministerului Culturii, după schimbarea Guvernului din decembrie 1996, a fost modificarea Hotărârii Guvernului nr. 442 prin care muzeele județene au trecut în subordinea Consiliilor Județene. Muzeele subordonate în momentul de față Ministerului Culturii sunt: Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național de Artă a României, Muzeul Satului,

Muzeul Civilizației Populare Tradiționale ASTRA Sibiu, Muzeul Național Cotroceni, Muzeul Țăranului Român, Muzeul Literaturii Române, Muzeul George Enescu, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Muzeul Național al Unirii, Complexul Național Muzeal Moldova, Complexul Național Muzeal Curtea Domnească Târgoviște, Muzeul Național al Bucovinei, Muzeul Etnografic al Bucovinei, Muzeul Național Peleş, Muzeul Bran, Muzeul Carpaților Răsăriteni din Sfântu Gheorghe și Memorialul Ipotești.

În ciuda condițiilor financiare destul de dificile, în cursul anilor 1997-1998 au fost finalizate lucrările de construcție și au fost deschise publicului trei noi instituții muzeale subordonate autorităților locale: Muzeul de Etnologie din Bacău (inaugurat în 1997), Muzeul Județean Teleorman și Muzeul Județean de Istorie „Iulian Antonescu” din Bacău (inaugurate în 1998). Tot în anul 1998 a fost inaugurat și Muzeul Carpaților Răsăriteni, din Sfântu Gheorghe, instituție muzeală subordonată Ministerului Culturii.

De asemenea o serie de sedii de muzee, multe dintre acestea adăpostite în clădiri declarate monumente istorice sau de arhitectură au fost supuse unor ample lucrări de restaurare și consolidare, cum a fost cazul Muzeului Național de Artă a României, Complexului Național Muzeal Moldova, Muzeului Național Peleş, Muzeului Național Bran, Memorialului Ipotești și Muzeul Civilizației Populare Tradiționale ASTRA Sibiu. Asemenea lucrări s-au finalizat, sau sunt în curs și la multe muzee județene.

În ultimii doi ani, Ministerul Culturii s-a confruntat cu o situație nouă, cea a revendicării în justiție a unor sedii de muzee, revendicări venite nu numai din partea unor persoane fizice, ci, din păcate, și din partea unor persoane juridice de drept public. Până în prezent, s-a reușit păstrarea acestor clădiri ca sedii de muzeu (prin închirierea lor de la proprietarii de drept, de exemplu), dar evoluțiile previzibile ale societății noastre fac imperios necesară găsirea unor soluții, care să permită muzeelor românești să fie pregătite din timp pentru această situație.

4.2.2. Îmbogățirea patrimoniului public de bunuri culturale

Ca o premieră pentru perioada post-decembriștă, este necesar să se semnaleze și faptul că Ministerul Culturii a întreprins și finalizat cu succes demersurile pentru achiziționarea și transformarea în obiective muzeale a unor case care au aparținut unor personalități importante ale culturii românești, cum este cazul casei Nichita Stănescu din Ploiești sau a casei Romulus Cioflec din Araci (județul Covasna).

Chiar și în condițiile economice deloc ușoare din ultimii ani, Ministerul Culturii a urmărit alocarea de fonduri pentru achizițiile unor bunuri culturale de excepție.

Astfel, în 1997 au fost achiziționate un număr de 197 de monede dacice de aur extrem de rare, parte a unui tezaur descoperit în zona Sarmizegetusei Regia, piese care constituie cea mai importantă achiziție de bunuri culturale mobile din perioada postbelică în România.

În 1998 s-a reușit achiziționarea unor monede unice romane și românești moderne și a unor bunuri care au aparținut familiei lui Alexandru Ioan Cuza. Pentru prima oară după 1945, Ministerul Culturii a reușit achiziționarea a cinci hectare de teren în aria

sitului arheologic Colonia Ulpia Traiana Sarmizegetusa, aducând în domeniul public și punând la dispoziția cercetătorilor una din zonele istorice cele mai importante ale României.

În paralel, s-au întreprins demersuri pentru a încuraja îmbogățirea colecțiilor publice prin donații sau alte liberalități, o instituție căzută în desuetudine în anii de dinainte de 1989. În 1998 s-a perfectat cea mai importantă donație din România făcută în ultimii 50 de ani de către o persoană particulară. Este vorba de donația *Liana și Dan Popescu Nasta*, evaluată la aproximativ 1 miliard de lei. Punerea sa în circuitul public se va face printr-un program cultural de anvergură, menit să pună în valoare și reședințele brâncovenești de la Mogoșoaia și Potlogi.

În 1997-1998 secțiile în aer liber ale muzeelor etnografice naționale: Muzeul Satului, Muzeul Civilizației Populare Tradiționale ASTRA Sibiu și Muzeul Etnografic al Bucovinei au continuat restaurarea sau amplasarea unor noi monumente de arhitectură populară, sporindu-și, pe această cale, nu numai zestrea expozițională, dar contribuind și la prezervarea unor importante mărturii de civilizație tradițională românească.

4.2.3. Cercetarea, evidența, conservarea și restaurarea patrimoniului cultural mobil

Activitatea în domeniul conservării și restaurării patrimoniului cultural mobil a fost marcată de inaugurarea în 1998 a Centrului Național de Conservare și Restaurare a Cărții Vechi din cadrul Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia și Atelierului de conservare a imaginii în cadrul Departamentului de Antropologie Vizuală a Muzeului Țăranului Român.

De asemenea, tot în 1998 a fost terminată restaurarea a 16 fresce din catedrala episcopală de la Curtea de Argeș, ctitorită de Neagoe Basarab. Expunerea publică a frescelor respective, din care multe grav mutilate în cursul evenimentelor din decembrie 1989, a constituit, în același timp, un eveniment cultural major al anului 1998.

Strategia Ministerului Culturii în domeniul muzeelor și colecțiilor în calitatea lor de deținătoare a unei importante cote din bunurile culturale clasate au susceptibile de a fi clasate pune un accent important pe acțiunea de evidență și punere în valoare a patrimoniului cultural mobil, domenii în care după 1989 s-a înregistrat o adâncire a decalajelor care despart instituțiile de profil românești de cele similare din străinătate. În acest sens, noile reglementări privind finanțarea programelor și proiectelor culturale reprezintă un mijloc de dirijare a resurselor financiare și umane de care dispunem spre domeniile prioritare ale strategiei culturale în domeniu.

4.2.4. Punerea în valoare a patrimoniului cultural național prin expoziții temporare

Pe lângă expozițiile permanente, muzeele au prezentat publicului patrimoniul lor prin intermediul unor expoziții temporare. Între cele mai importante expoziții temporare organizate în 1997 în țară menționăm: Expoziția retrospectivă „*Corneliu Baba*” – Muzeul Național de Artă al României, „*Hârșova – un șantier arheologic pilot*” – Muzeul Național de Istorie a României „*Podoabe și costume țărănești*”, „*Francisc Șirato*” – Muzeul Național de Artă

al României, iar dintre cele organizate în 1998: „*Frescele de la Curtea de Argeș*” – Muzeul Național de Artă al României, „*Confruntări, repere artistice româno-belgiene*” – Muzeul de Artă Prahova Ploiești, „*Timp*” – Muzeul Țăranului Român, „*Historismul și regalitatea*” – Muzeul Național Cotroceni, „*80 de ani de la Marea Unire*” – Muzeul Național de Istorie a României, „*Comoara regelui Koson*” – Muzeul Național de Istorie a României și „*Regina Maria la Bran*” – Muzeul Național Bran.

Între marile expoziții românești din străinătate vernisate în 1997 amintim expoziția „*Dacii*” – Italia (Florența și Trieste), organizată de către Muzeul Național de Istorie a României, „*Civilizația Cucuteni*” – Thessalonic, Grecia, organizată de către Complexul Muzeal Județean Neamț, „*Fotografia etnografică de la începuturi până astăzi*” – Germania, organizată de către Muzeul Civilizației Tradiționale ASTRA din Sibiu.

Cele mai importante expoziții românești din 1998 au fost „*Constantin Brâncuși – Anii de tinerețe*” – Helsinki, Muzeul Național de Artă al României, „*Traian – un împărat la granițe*” – Ancona, Italia, Muzeul Național de Istorie a României, „*Maeștri ai artei moderne românești*” – Istanbul, Muzeul de Artă Constanța, „*Icoane românești*” – Danemarca, Muzeul Țăranului Român și „*Corneliu Baba*” – la Beijing, Muzeul Național de Artă al României.

Deschiderea spre publicul larg din țară și din străinătate constituie un obiectiv prioritar în strategia sectorială a Ministerului Culturii în domeniul muzeelor și colecțiilor, având în vedere faptul că muzeele românești sunt încă puțin vizitate și atragerea vizitatorilor reprezintă încă, din păcate, un aspect secundar în strategia managerială a conducătorilor și specialiștilor din domeniu. Situația este ilustrată relevant de faptul că mai multe sondaje de opinie arată că vizitarea instituțiilor muzeale reprezintă numai 2% din timpul alocat culturii de către cetățeanul român.

4.2.5. Alte programe și proiecte

Deși sarcina susținerii financiare a instituțiilor muzeale revine autorității publice căreia îi este subordonată instituția respectivă, Ministerul Culturii sprijină financiar desfășurarea unor programe și proiecte culturale importante propuse de către muzeele subordonate administrației publice locale.

Astfel, numai în cursul anului 1998, s-a finanțat un număr de 47 de programe și proiecte ale muzeelor locale cu suma de 573.562.656 de lei.

În anul 1997 muzeele subordonate Ministerului Culturii au avut un număr de 1.304.460 de vizitatori, iar în 1998 numărul acestora s-a ridicat la 1.853.944, la care se adaugă aproximativ 450.000 de persoane care au vizitat expozițiile temporare deschise în străinătate.

Pe lângă formele clasice de adresare către public, tot mai multe muzee naționale recurg la forme mai diversificate de atragere a vizitatorilor, ca și de integrare a muzeului în viața comunităților.

În acest sens, este important setul de programe experimentat la Muzeul Civilizației Populare Tradiționale – ASTRA din Sibiu: „*Târgul Creatorilor Populari*”,

„Academia Artelor Tradiționale din România” și „Olimpiada copiilor – Meșteșuguri artistice tradiționale” și altele.

O modalitate nouă de deschidere spre public o reprezintă utilizarea posibilităților oferite de Internet. În 1997 au fost racordate la *world wide web* două muzee naționale, iar în 1998 alte șase. Din 1997 Ministerul Culturii prezintă paginile Internet proprii realizate de către CIMEC.

5. SUSȚINEREA, PROTEJAREA ȘI CONSERVAREA CREAȚIEI ȘI TRADIȚIILOR POPULARE

Unul dintre cei mai mari istorici ai culturii noastre scria: „Câtă tradiție națională este, atâta specific național este în arta și cultura unui popor”. Și într-adevăr, tradiția populară a culturii și civilizației românești – astăzi, firesc, mai mult consemnată în cărți și ilustrată în muzee, decât urmată în mod direct de, să spunem, meșteri sau rapsozi populari autentici – reprezintă o unitate de măsură complexă pentru cuprinderea spiritualității românești în originalitatea ei istorică.

Se crede uneori că folclorul constă numai în producții artistice, în special cele exprimate prin cuvinte, adică texte care se pot edita și sunt ușor de consultat. Dar, ceea ce trebuie să ne preocupe nu este doar folclorul în acest sens restrâns, ci cultura folclorică, mult mai vastă și mai complexă, incluzând varietatea manifestărilor lui, cu sau fără finalitate artistică. Folclorul autentic era eminentamente neprofesional, având de îndeplinit un rol social efectiv; folclorul se schimbă, se transformă odată cu schimbarea condițiilor care i-au dat naștere.

De aceea, în fundamentarea teoretică a programului său național de susținere, protejare și conservare a creației și tradițiilor populare, Ministerul Culturii s-a sprijinit pe principiul conform căruia un popor nu se identifică exclusiv cu manifestarea sa materială și culturală contemporană, cu prioritățile și interesele pe care azi le percepe ca imediate, ci, afară de acestea, un popor poartă marca unei identități de tradiție, care-i nuantează spiritualitatea și îl face să fie o voce distinctă, originală, în concertul popoarelor. Creația și cultura populară reprezintă o dimensiune importantă a prezervării identității culturale naționale.

Ministerul Culturii, prin strategia elaborată în domeniul etnografiei, a urmărit menținerea unui echilibru între arta populară a spectacolului și arta populară a produselor culturale cu funcționalități multiple. Aceste două segmente se găsesc într-o metamorfoză continuă și se manifestă în raport de intercondiționare. Având în vedere menținerea acestui echilibru, Ministerul Culturii a acționat pentru conservarea și revitalizarea tradițiilor, obiceiurilor, ocupațiilor și meșteșugurilor populare, promovarea, protejarea și punerea lor în valoare, care se constituie în tot atâtea direcții prioritare de acțiune ale Ministerului Culturii:

- Îmbogățirea colecțiilor din cadrul muzeelor etnografice;

- cercetarea și evidența acestor colecții și constituirea de baze de date specializate;
- cercetări interdisciplinare privind obiceiurile, ocupațiile și instituțiile tradiționale;
- realizarea de ateliere de lucru și stagii de cercetare în zone-pilot;
- publicarea în volum a celor mai importante studii și cercetări, precum și editarea de reviste de specialitate;
- realizarea de ateliere de creație populară, de târguri ale meșterilor populari etc.;
- organizarea de festivaluri și concursuri de creație și interpretare;
- susținerea participării ansamblurilor, formațiilor și grupurilor de creatori și interpreți la festivaluri și alte manifestări organizate în străinătate;
- participarea cercetătorilor la simpozioane, conferințe și alte manifestări științifice.

Promovarea tehnicilor și produselor meșteșugărești populare, încurajată și de organismele internaționale UNESCO, Fondul Internațional pentru Promovarea Culturii, reprezintă un obiectiv important al strategiei de revigorare a meșteșugurilor artistice.

Pentru prima oară după 1989 s-a organizat, sub egida Centrului Național de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare expoziția „*Ceramica populară la sfârșit de mileniu*”, care a oferit publicului vizitator și specialiștilor o imagine completă privind acest meșteșug.

Afiliată la organismele internaționale în domeniu, România, prin Ministerul Culturii, a promovat, organizat și finanțat programe și proiecte culturale, împreună cu Consiliul Internațional al Organizatorilor de Festivaluri de Folclor și de Artă Tradițională, Organizația Internațională de Folclor, Uniunea Internațională a Federațiilor Grupurilor Folclorice.

În perioada 1997-1998, Ministerul Culturii a alocat direct subvenții pentru un număr de 109 proiecte culturale din acest domeniu.

6. EDUCAȚIA PERMANENTĂ

Societatea modernă – afirmă documentele programatice ale marilor foruri internaționale – își fundamentează obiectivele contând pe capacitatea de creație a omului implicat într-un proces de devenire pe care și-l asumă.

Pe acest fond, omul nu este perceput ca un exponent rigid al propriei sale pregătiri împlinite deja, finalizate pe un anumit stadiu, ci ca un element aflat mereu în competiție cu sine însuși și cu pregătirea sa complexă.

Rolul Statului în acest proces, ca factor ce urmărește preservarea intereselor imediate și de perspectivă ale societății, nu se reduce însă la identificarea obiectivului în discuție, ci presupune faptul că tocmai el este cel chemat să conceapă și să realizeze mijloacele prin care educația permanentă se poate înfăptui și valorifica.

În urmă cu o jumătate de secol educația era limitată la o perioadă scurtă a vieții (6-12 ani). În prezent conceptul de educație a suferit modificări atât în plan extensiv cât și

în planul înțelegerii, modificări pe care organismele internaționale (UNESCO) le-au consacrat în diferite documente.

Accesul la învățare pe toată durata vieții care să asigure individului adaptarea la transformările rapide ale socialului, creșterea și îmbunătățirea șansei sale profesionale și să-l ajute să se integreze social, este un deziderat al oricărei societăți moderne.

Împreună cu Ministerul Educației Naționale, Ministerul Culturii a contribuit la crearea sistemului național al formării continue, sistem în care sunt integrate toate instituțiile publice de cultură, indiferent de subordonare, precum și organizații neguvernamentale cu activitate în domeniu.

Prin noul cadru juridic se asigură:

- coerența strategiilor și programelor naționale, în domeniul educației continue;
- armonizarea programelor ce vizează numai principiile economiei de piață în ceea ce privește învățarea, cu cele ale instituțiilor publice de cultură: muzee, biblioteci, centre de cultură, școli populare de arte;
- încurajarea instituțiilor publice de cultură de a finanța programe în domeniul educației permanente;
- îmbogățirea tradiționalelor oferte ale așezămintelor publice de cultură cu o gamă largă de cursuri prin care să se asigure dobândirea de noi cunoștințe, formarea în noi profesii și meserii;
- regândirea finalității ofertei universităților populare, caselor de cultură și școlilor populare de arte care desfășoară programe de pregătire și formare profesională;
- elaborarea metodologiilor privind evaluarea și certificarea formării profesionale realizate prin așezămintele publice de cultură;
- crearea condițiilor pentru un parteneriat activ al caselor de cultură, căminelor culturale, școlilor populare de arte și universităților populare cu organisme neguvernamentale, din țară și din străinătate, cu activitate în domeniul educației permanente, și cu precădere în domeniul educației adulților;
- obligația Ministerului Culturii de a majora alocațiile bugetare pentru programe privind formarea formatorilor și educației adulților.

Sărăcia mijloacelor materiale de care dispun așezămintele publice de cultură și alocațiile bugetare reduse au determinat o creștere a interesului și preocupărilor pentru activități de natura prestărilor de servicii, ca și pentru activități adiacente, cu caracter economic.

Asociația Germană a Universităților Populare, unul din cei mai activi parteneri ai caselor de cultură și universităților populare din România, a contribuit în anii 1997-1998 la realizarea unor programe deosebite pentru sistemul așezămintelor publice din țara noastră.

Acestea au vizat, în principal, donații importante de bunuri culturale și birotică, organizarea și finanțarea, în parteneriat cu Ministerul Culturii, a unor seminarii privind

managementul, marketingul și finanțarea programelor de formare a formatorilor și de educația adulților.

Tot în această direcție, Ministerul Culturii este în curs de a finaliza negocierile cu reprezentanții ai statului danez și ai unor organizații neguvernamentale din Danemarca privind înființarea și finanțarea Institutului Româno-Danez privind educația adulților, la București.

În cadrul programul Phare, Ministerul Culturii a obținut fonduri pentru programe din domeniul educației adulților.

În anii 1997 și 1998, Ministerul Culturii a alocat din bugetul propriu aproximativ 200 de milioane de lei pentru programe privind educația, precum și fonduri pentru participarea unor specialiști români în străinătate, la stagii sau programe în acest domeniu.

7. PREZERVAREA ȘI AFIRMAREA IDENTITĂȚII ETNICE ȘI CULTURALE A ROMÂNILOR DIN AFARA GRANIȚELOR ROMÂNIEI

În aplicarea articolului 7 din Constituția României au fost încheiate tratate și acorduri bilaterale cu caracter general cu unele state pe teritoriul cărora trăiesc comunități românești. Aceste documente internaționale reprezintă un cadru general care permite dezvoltarea unor relații culturale pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității culturale a comunităților românești din afara granițelor.

7.1. Direcții prioritare de acțiune

În limitele sale de competență materială, Ministerul Culturii, atât direct cât și prin serviciile sale descentralizate, și-a stabilit următoarele direcții prioritare de acțiune:

- sprijinirea participării oamenilor de cultură din România la programele, proiectele și manifestările științifice ori culturale organizate de comunitățile românești din afara granițelor;
- susținerea participării reprezentanților comunităților românești din afara granițelor la programele, proiectele și manifestările științifice și culturale organizate în România;
- donații de carte și publicații editate în România către bibliotecile aflate în zonele locuite de comunități românești.

Românii trăitori în comunități minoritare în afara României sunt cetățeni leali statului căruia îi aparțin, ale cărui legi și valori le respectă; acesta este un principiu pe care ei îl afirmă, iar Statul român îl confirmă.

Tocmai de pe această poziție însă, Guvernul român, în consens cu opinia publică din România, își asumă datoria de a acționa în așa fel încât aceste comunități să își poată – așa cum toate documentele internaționale o impun privitor la minorități – prezerva identitatea etnică, limba, individualitatea culturală. Aceasta este în fapt datoria oricărui popor pe care istoria – într-o modalitate sau alta – l-a divizat pe diferite meridiane ori în spatele a diverse frontiere, iar Guvernul român nu solicită pentru minoritățile românești din alte state decât acele drepturi stipulate în documentele ONU, UNESCO sau

ale Comunității europene, adică tocmai drepturile pe care România a înțeles să le respecte întocmai în ceea ce privește minoritățile din țara noastră.

Grija pentru soarta conaționalilor din afara granițelor, pentru supraviețuirea comunităților care își afirmă etnia și identitatea culturală românească, a inclus din partea Ministerului Culturii diverse proiecte, din care, trebuie să o recunoaștem, s-a realizat din păcate prea puțin, și aceasta atât din cauze subiective, cât și obiective. Problema ca atare este foarte complexă și trebuie înțeles că ea nu ține doar de voința Statului român sau capacitatea documentelor internaționale privind protecția și drepturile culturale ale minorităților naționale de a se impune cu adevărat oriunde și a fi asumate explicit, ci ține și de posibilitățile concrete economicofinanciare ale României de a înfăptui în acest moment mari programe în domeniu; ea ține de asemenea de modul în care diversele state abordează problema minorităților românești și înțeleg să colaboreze cu Statul român în această direcție; în sfârșit, ea ține și de capacitatea concretă a fiecărei comunități românești în parte de a se impune ca entitate etno-culturală distinctă, de a-și susține drepturile în consecință, de a se organiza în sine, dar și în raport cu statul respectiv și cu Statul român.

7.2. Comunitățile românești

Comunitățile românești trăitoare în afara României reprezintă trei categorii distincte, în funcție de modalitatea în care s-au constituit ca atare:

7.2.1. Menționăm întâi pe românii rămași în afara granițelor noastre în urma ultimei împărțiri teritoriale a Europei; dintre aceștia cei mai mulți sunt cuprinși în Republica Moldova; este vorba apoi de românii din Ucraina, adică din Bucovina de Nord și din Basarabia de Sud; încheind Tratatul bilateral cu Ucraina, România a obținut importante garanții privind prezervarea comunităților românești de acolo, privind drepturile lor la identitate culturală proprie – euroregiunile individualizate în acel document reprezentând spații de stabilitate, în care minoritatea românească se poate dezvolta.

Trebuie arătat faptul că relațiile culturale cu Republica Moldova beneficiază de un statut special, determinat de conținutul Protocolului bilateral încheiat între guvernele celor două state. Ca efect al semnării acestui document internațional, relațiile culturale dintre cele două state s-au amplificat și diversificat, cu un accent deosebit în următoarele domenii: artele spectacolului, cultura scrisă, restaurarea și conservarea patrimoniului cultural național, revitalizarea și punerea în valoare a creațiilor și tradițiilor populare.

Începând din 1997, strategia de colaborare întemeiată în continuare pe elaborarea unor Protocoale de cooperare între ministerele de specialitate din cele două state și-a propus evitarea lansării unor proiecte fără acoperire, realizarea unui grad de „co-participare” a partenerului, evaluarea pe etape a desfășurării proiectelor, pentru a putea opera eventuale corecturi „din mers” și îndeplinirea integrală a programelor.

În cadrul donațiilor de carte, Ministerul Culturii din România a transportat în Republica Moldova doar carte nouă (numai în 1998, peste 4.500 de volume).

La acestea se adaugă cele aproximativ 3.000 de volume cu care a fost dotată biblioteca din Casa Limbii Române de la Chișinău.

De asemenea, pentru cărțile apărute la edituri din Republica Moldova, s-au acordat, în 1997, 90 de milioane de lei, iar pentru apariția unor publicații culturale („Literatură și Artă”, „Basarabia”, „Țara”, „Glasul Națiunii”, „Limba Română”), 110 de milioane de lei. Aceeași sumă a fost alocată și în anul 1998 pentru apariția de cărți și pentru următoarele publicații culturale: Limba Română, Contrafort, Semne, Sud-Est, Basarabia, Literatură și Artă.

Prin protocolul pe 1998 au fost introduse trei tipuri de proiecte noi:

- achizițiile de carte pentru biblioteci din Republica Moldova de la edituri din Republica Moldova;
- dotarea cu instrumente a Filarmonicii Naționale din Chișinău;
- dotarea cu tehnică de scenă specifică a unor teatre din Republica Moldova.

Dintre acțiunile mai importante, trebuie menționate prezența la Chișinău, de Ziua Limbii Române, a unei delegații de oameni de cultură, prezența editurilor românești la târgurile naționale din Republica Moldova. Importante teatre din România (Lucia Sturdza Bulandra București, Teatrul Național din Iași, Teatrul Național din București, Țândărică București) și orchestre filarmonice au întreprins turnee în Republica Moldova.

7.2.2. A doua categorie o constituie românii trăitori de veacuri în zone care nu au aparținut niciodată Statului român.

Dintre aceștia, marea majoritate sunt românii sud-dunăreni, organizați în comunități răspândite astăzi în Iugoslavia, Macedonia, Bulgaria, Grecia și Albania.

Evul Mediu a păstrat consemnarea a diverse „vlahii”, zone locuite de români, aflate adesea în conflict cu armate bizantine, ceea ce dovedește că reprezentau populații numeroase, de luptători buni – e de menționat dintre acestea „Valahia Mare”, care în secolele XIII-XIV avea „arhonți” proprii, pe care Bizanțul a trebuit să-i recunoască. Comunitățile vlahilor se dezvoltă și sub stăpânirea turcească, otomanii păstrând privilegiile bisericii lor ortodoxe și chiar acordând autonomie unor orașe și colectivități umane. Situația românilor din sudul Dunării, luați global, nu se schimbă esențial până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Imediat după crearea României, în 1859, Statul și-a formulat obiectivul asistenței pentru românii din sudul Dunării, alocându-se sume de bani tot mai mari, pentru manuale, cărți și alte forme de asistență culturală, acordându-se burse în România și trimițându-se învățători pentru comunitățile românești plătiți de către Statul român. Începuturile implicării Statului român în legătură cu soarta românilor din sudul Dunării au fost spectaculoase probabil și datorită faptului că aproape întreaga Peninsulă Balcanică, inclusiv România, aparținea Imperiului otoman.

Ulterior, România a trebuit să trateze cu diverse state, în principiu aceleași ca și astăzi, așa fel încât soarta minorităților românești a depins de relațiile României cu acele

state în fiecare moment, dar și de modul în care fiecare stat a conceput fiecare propria politică națională.

Un fapt care reduce sau chiar neutralizează posibilitatea de susținere directă din punct de vedere cultural a unor comunități românești de către Statul român este lipsa unor tratate sau acorduri bilaterale pe această problemă sau care să includă și această problemă.

Dar trebuie precizat faptul că, în bună măsură, Statul român se referă în astfel de cazuri la o situație pe care nu o cunoaște suficient, fiindcă îi lipsesc date precise, în primul rând privind numărul românilor ce alcătuiesc comunitățile în discuție, număr ce variază de la valori exagerat de mari, furnizate de unii reprezentanți ai diferitelor comunități, până la extrem de mici, așa cum reies din recensăminte oficiale.

Desigur, în legătură cu românii sud-dunăreni – în ciuda circumstanțelor descrise – Guvernul, Ministerul Culturii trebuie să reușească să facă mai mult pentru obținerea drepturilor legitime ce decurg din statutul de minoritate etno-culturală al acestora. E necesar în primul rând un program de promovare internațională a problemei, fiindcă acum credibilitatea României pe plan internațional a crescut.

Comunitatea românească din Ungaria – de altfel nu prea mare din punct de vedere numeric – are o cu totul altă situație, datorită bunelor relații generale româno-maghiare. Ministerul Culturii a realizat pentru românii din Ungaria diverse acțiuni, bine receptate de aceștia și sprijinite de autorități.

7.2.3. A treia categorie de români trăitori în afara României o constituie diaspora românească, răspândită în multe țări ale lumii. Este vorba despre românii emigrați de-a lungul timpului, în țări cu o mai bună perspectivă economică sau mai stabile, fie pentru a-și făuri o viață nouă, fie pentru a se opune astfel unui regim politic anume, care le amenința existența sau le îngrădea drepturile.

În tentativa de stabilire de conexiuni cu comunitățile din diaspora, în perioada anterioară, oficialitățile române au perpetuat o greșeală de principiu, în sensul că le-au abordat conform unor modele prestabilite. Dar este important de înțeles faptul că românul din diaspora nu trebuie asimilat cetățeanului român (din țară), deoarece altele sunt problemele de zi cu zi ale fiecăruia, altele sunt reperele economice, altele înțelesurile politice imediate. De asemenea, românii din diaspora nu trebuie asimilați românilor din comunitățile istorice din afara României, fiindcă primii trăiesc, în general, în țări cu vechi tradiții democratice, așa fel încât dreptul lor de a se constitui în comunități de origine etno-culturală, de a vorbi în limba strămoșilor, de a afirma valorile spiritualității românești, ca și de a promova acolo cultura românească nu e contestat. Ceea ce doresc aceștia este să păstreze un cordon ombilical cu țara, prin cultura acesteia.

În atare circumstanță, ar părea că problema legăturii cu diaspora este simplă, însă în realitate ea este foarte complexă și trebuie înțelese corect o serie de aspecte, astfel încât aceste legături să fie într-adevăr puternice, de substanță și de real folos comunităților în discuție, dar și României, în sens imediat și de perspectivă.

Strategia Guvernului, a Ministerului Culturii este de a-i sprijini pe românii din diaspora să rămână în contact cu valorile culturale românești, cu situația istorică și actuală a țării de care se simt legați prin ascendența lor și pe care, deși neoficial, o reprezintă în manifestările lor (pozitive sau negative), odată ce ei își afirmă originea românească.

România întreține relații culturale cu diverse țări în care trăiesc aceștia, iar proiectele sau manifestările culturale bilaterale – spectacole, expoziții etc. – sunt astfel concepute încât să răspundă și cerințelor lor firești de a-și menține viu contactul cu țara.

Ceea ce nu s-a reușit destul este implicarea lor directă în aceste proiecte și manifestări, pentru elaborarea și realizarea propriu-zisă a acestora, pentru promovarea lor în cadrul publicului din țara respectivă, cu deschidere spre valorile generale ale culturii românești. Am fi dorit – dar până acum nu am reușit decât în oarecare măsură, deoarece nu am identificat modalitățile cele mai bune de acțiune și nu am știut să cerem și să combinăm optim oportunitățile oferite cu intențiile noastre – ca românii din diaspora, cei care își afirmă constant descendența română și își declară dorința de a susține „cauza” românească, să devină animatori culturali în țările lor. Rămâne aceasta o sarcină asumată pentru mai departe.

Începând din 1998 s-a realizat un parteneriat real cu Ministerul Afacerilor Externe. Acest parteneriat, formalizat prin cele două acte normative care privesc organizarea și funcționarea fiecăruia din cele două ministere (Hotărârea Guvernului nr. 133/1998 și Hotărârea Guvernului nr. 134/1998) a avut în vedere, în primul rând, asigurarea unei coerențe în ceea ce privește programele și proiectele desfășurate prin centrele de cultură ale României din străinătate, instituții reprezentative pentru cultura țării noastre.

8. PROMOVAREA CULTURII ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINĂTATE

Este un adevăr ce nu necesită demonstrație acela că mesagerul cel mai eficient și neechivoc al României – pledând pentru forța creatoare a poporului nostru, pentru capacitatea lui de asimilare constructivă, pentru originalitatea spiritualității românești – a fost și a rămas cultura.

Demersul esențial al programului național al Ministerului Culturii în acest domeniu vizează deci în primul rând identificarea a cât mai diverse și complexe modalități prin care cultura românească să se poată face cunoscută în lume.

Promovarea culturii românești în străinătate a însemnat și regândirea activității centrelor de cultură românești din străinătate – Budapesta, Viena, Roma, Veneția, Paris, New-York.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 134/1998 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii și Hotărârea Guvernului nr. 133/1998 privind organizarea și funcționarea Ministerului Afacerilor Externe, cele două ministere coordonează activitatea și programele centrelor de cultură din străinătate.

Finanțarea programelor și proiectelor culturale ale centrelor a fost asigurată, în anul 1998, de către Ministerul Culturii.

Prioritățile avute în vedere în ceea ce privește activitatea acestor instituții românești în străinătate au fost:

- exprimarea și difuzarea valorilor spiritualității românești în străinătate;
- diversificarea programelor și proiectelor culturale ale acestor instituții – expoziții, spectacole de teatru și muzică, lansări de carte, simpozioane și colocvii privind istoria și civilizația românească;
- îmbunătățirea colaborării cu instituții de cultură, de învățământ și organizații guvernamentale din țările în care funcționează centrele de cultură românești.

La celelalte secțiuni au fost prezentate și alte acțiuni întreprinse de către Ministerul Culturii – expoziții în străinătate, târguri de carte, turnee ale instituțiilor de spectacol etc. – care au avut ca scop promovarea valorilor culturii românești în străinătate.

În acest sens, trebuie amintită și buna colaborare cu reprezentanții minorităților naționale din România care s-au stabilit în străinătate. Spre exemplificare, amintim momentul Târgului de Internațional de Carte de la Leipzig, când s-a remarcat sprijinul acordat de germanii plecați din România, care s-au implicat nemijlocit în procesul de receptare a culturii noastre.

Legenda

1. Corneliu Baba, Arlechin (ulei pe pânză)
2. Ion Bitzan, Biblioteca (instalație/obiect)
3. Ștefan Câlția, Teatru (ulei pe pânză)
4. Horia Bernea, Grădină (ulei pe pânză)
5. Marian Zidaru, David și Goliath (lemn/intervenție culoare)
6. Mircea Roman, Compoziție cu personaje (lemn/intervenție culoare), Expoziția de artă contemporană românească, Budapesta, martie 1998
7. Lucrări selectate pentru Expoziția de artă contemporană românească ce a însoțit Târgul de Carte de la Leipzig (Sala Dalles – Aurel Vlad, Napoleon Tiron, Laurențiu Mogoșanu, sculptură lemn)
8. Standul României – Târgul de Carte de la Leipzig, 1998
9. Expoziția Ceramica populară la sfârșit de mileniu organizată de Ministerul Culturii, CNCP și Fundația Culturală „Ethnos”, la Galeria „Etaj 3/4” ONDEA, București, octombrie 1998
10. Biblioteca Națională a României – vedere generală a șantierului, București, 1998
11. Ateneul român, după încheierea lucrărilor de restaurare exterioară.
12. Festivalul George Enescu, ediția a XIV-ea, 1998
13. Premiera operei Faust de Charles Gounod, Opera Națională, regia Alexandru Tocilescu (ianuarie 1998)
14. Premiera piesei Azîlul de noapte de Maxim Gorki, Teatrul Național București, regia Ioan Cojar, 1998
15. Orestia după Eschil, Teatrul Național Craiova, spectacol de Silviu Purcărete
16. Cetatea greco-romană Orgame/Argamum (sec. VII a.Chr. – VII p.Chr.), județul Tulcea
17. Ulpia Traiana Sarmizegetusa Dacica (sec. II - IV), județul Hunedoara
18. Biserica fortificată Biertan (sec. XV – XVII), județul Sibiu
19. Dobromir Zugravul, Iisus Arhiereu (fragment de frescă de la biserica mănăstirii Curtea de Argeș, 1526)
20. Biserica Probota – vedere naos (sec. XVI), județul Suceava
21. Biserica Arbore – vedere pictură exterioară fațadă vest (sec. XVI), județul Suceava
22. Tiziano Vecellio, zis Tițian (Piave di Cadore, 1485 – Veneția 1576), Ecce Homo (ulei pe pânză) operă furată din Muzeul Național Brukenthal în 1968, recuperată în 1998
23. Maestrul anonim al Legendei Sfântului Augustin, Portret de bărbat cu craniu (ulei pe lemn) operă furată din Muzeul Național Brukenthal în 1968, recuperată în 1998
24. Frans van Mieris (Leyda, 1635 – 1681), Bărbat cu pipă la fereastră (ulei pe lemn) operă furată din Muzeul Național Brukenthal în 1968, recuperată în 1998
25. Rosalba Carriera (Veneția, 1675-1757) Portret al unei tinere femei (ulei pe fildes) operă furată din Muzeul Național Brukenthal în 1968, recuperată în 1998
26. Biserica de lemn Plopiș – pictură la interior/detalii (sec. XVIII), județul Maramureș
27. Civilizația Cucuteni – vas și figurine (copertă catalog expoziție: Salonic, Grecia, septembrie 1997)
28. Tezaurul de la Agighiol (copertă catalog expoziție “Dacii”: Florența/Trieste, Italia, 1997)
29. Ceramică de Horezu
30. Olimpiada națională „Meșteșuguri artistice tradiționale”, Muzeul ASTRA Sibiu
31. Datini și obiceiuri de Crăciun, Ansamblul „După datina străbună”, Roman (la Teatrul de Comedie), 1998
32. Ansamblul „Plaiurile Mioriței” din Buzău, la Salonic – capitală culturală europeană 1997

1

2

3

4

5

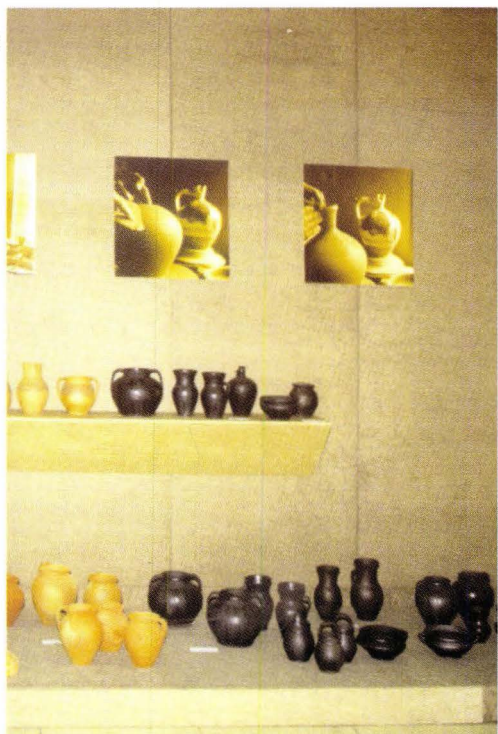
6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

17

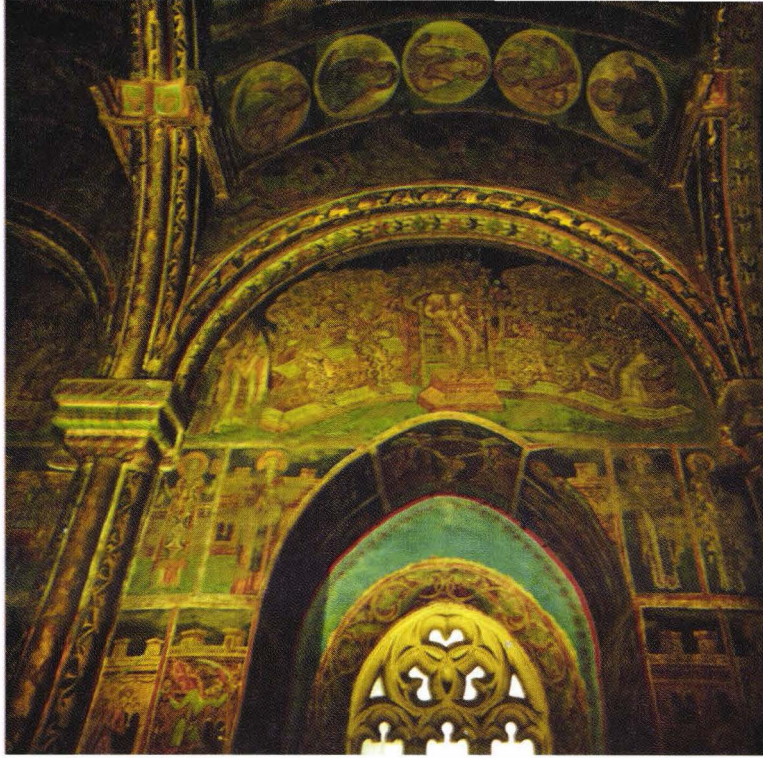

18

19

20

21

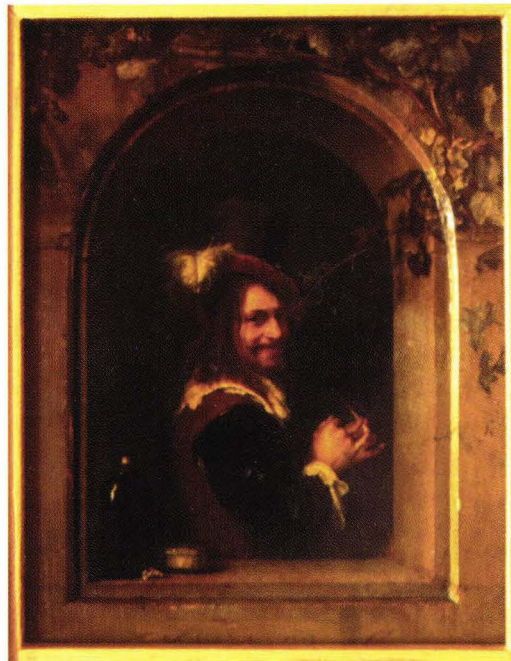

22

23

24

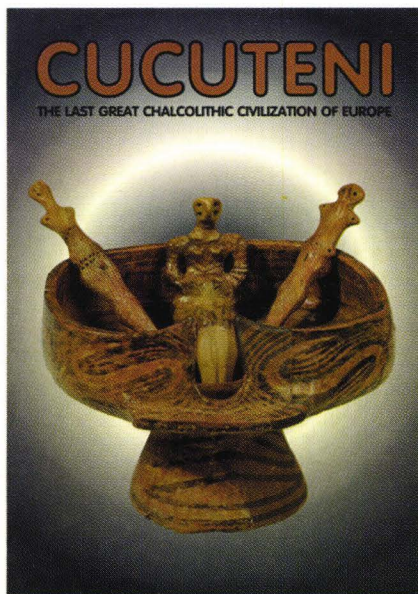

25

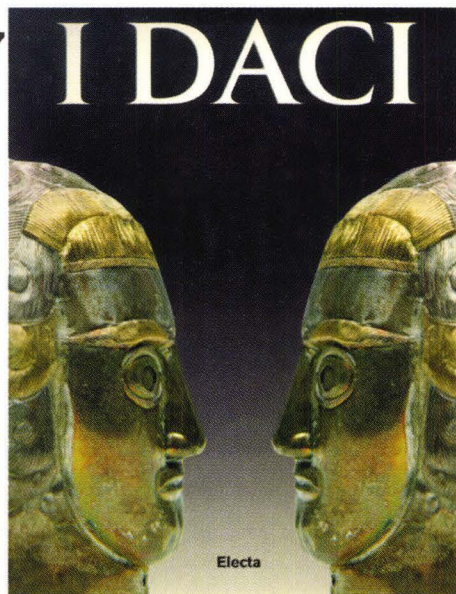

26

27

28

29

30

31

32

Asa cum s-a menționat anterior, fosta direcție care răspundea de relațiile culturale internaționale a devenit o direcție generală cuprinzând două departamente subordonate (pentru integrare europeană, respectiv pentru cooperare bilaterală). Această restructurare nu a fost o simplă operație de reșezare administrativă, ci a concretizat voința politică de a conferi Ministerului Culturii din România capacitatea de a proiecta și de a realiza programe de anvergură atât cu organisme culturale internaționale, cât și cu ministere sau instituții ale altor țări.

Ca efect al acestei noi abordări referitoare la funcțiunile și atribuțiile direcțiilor de specialitate, Ministerul Culturii a reușit să devină un partener privilegiat și activ pentru marile entități culturale cu deschidere multinațională (Consiliul European, Comisia Uniunii Europene, UNESCO etc.) și pentru țări de interes prioritar.

1. PARTICIPAREA LA MARILE PROGRAME EUROPENE

Ministerul Culturii a conceput o strategie activă de creștere a vizibilității și prezenței reprezentanților instituțiilor culturale românești în forumurile mondiale și europene, de participare la programe multilaterale.

1.1. Consiliul European

În cadrul Consiliului European, Ministerul Culturii are reprezentanți permanenți în toate comitetele de lucru (Comitetul de Cultură, Comitetul pentru Patrimoniu, Comitetul pentru Media) dar și în Grupuri restrânse de reflecție și decizie (Grupul pentru noile tehnologii, Consiliul pentru orientarea Itinerariilor culturale, Comisia pentru susținerea Campaniei „Europa – un patrimoniu comun”, Grupul de lucru pentru protecția patrimoniului Audiovizual, Grupul pentru media într-o perspectivă paneuropeană etc.). România este de asemenea reprezentată în cadrul Consiliului de Coordonare a Culturii și a Educației, instanță superioară care controlează și aprobă toate programele din domeniul culturii, educației și media desfășurate sub patronajul Consiliului European.

Programul „Politici naționale”

Reprezentantul Ministerului Culturii în Comitetul de Cultură a reușit să obțină acordul Consiliului European pentru ca România să fie inclusă în programul „Evaluarea politicii culturale naționale”, din 1998, devansând planificarea inițială care ne plasa după anul 2000. Este un exercițiu important care ne va permite să definim care este situația în administrația și legislația culturii și să ne stabilim cu realism obiectivele pentru viitorul apropiat.

Concret, programul se desfășoară din 1998 și se va încheia în primul semestru al anului 1999. Un grup de experți români va redacta un raport național care va fi analizat

de către un grup de experți ai Consiliului Europei. Acesta din urmă va întocmi propriul său raport. Ambele documente vor fi distribuite și dezbătute în cadrul Forumului Culturii, care se va întruni la începutul anului viitor la București, și, în fine, vor fi prezentate într-una dintre reuniunile Comitetului de Cultură al Consiliului Europei.

Consiliul Europei a stabilit grupul de experți europeni care vor întocmi Raportul propriu. După ce a luat cunoștință de conținutul Raportului Național, Grupul de experți europeni a efectuat în România o vizită, în noiembrie 1998; urmează o a doua vizită, programată pentru luna februarie 1999. Apoi, experții europeni se vor reuni pentru a sintetiza concluziile.

Programul „Itinerarii monastice”

România este singura țară din afara Uniunii Europene care a fost aleasă să participe la proiectul pilot al Consiliului Europei: „*Colegiul cetățeniei europene – itinerarii monastice*”, alături de Franța, Portugalia, Norvegia și Grecia. Programul, conceput în cinci stagii de câte două săptămâni, din toamna lui 1997 până în vara lui 1999, are drept obiectiv cunoașterea formelor culturale ale spiritualității în diferitele spații europene, acceptarea și respectul pentru diferențele specifice. Participanții la acest program sunt câte șase tineri din fiecare țară, studenți la nivel de licență din orice domeniu de învățământ care vor avea prilejul de a urma cursuri privind originile și istoriile evoluției spiritualității europene, cursuri asigurate de câte o universitate din fiecare țară, coordonate de către un comitet științific național. La încheierea programului, participanții vor primi o diplomă cu valoare de masterat. Sesiunea finală va avea loc în România (iunie-iulie 1999), la Horezu și Durău, prilej cu care se va lansa și Campania „*Europa – un patrimoniu comun*” și se va reuni și întreg Consiliul de coordonare al Colegiului Cetățeniei Europene pentru a evalua consecințele pe termen lung ale acestui program-pilot.

În urma intervențiilor Ministerul Culturii, în cadrul Consiliului de Orientare a Itinerariilor Culturale (format din șase membri: Vatican, Letonia, Spania, Grecia, Luxemburg și România) România este inclusă în Itinerariul „*Habitat Rural*”. A fost propus și a fost acceptat Itinerariul „*Lemnului*” (unde avem deja asigurată participarea Finlandei), care va pune în valoare bisericile de lemn din Transilvania și va crea premisele restaurării lor sistematice.

Programul „*Sibiu – confluente europene*” va figura în cadrul Itinerariului „*Locuri de memorie*” și se va realiza într-o primă etapă cu colaborarea Luxemburgului.

Pentru anul 2000, când se împlinesc 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, Ministerul Culturii a anunțat inițierea unui itinerariu european având drept temă spațiul geografic traversat de marele poet și dimensiunile sale spirituale. Programul va fi conceput cu sprijinul unor asociații și instituții culturale din Germania și Austria.

Programul „Mozaic”

Lansat în noiembrie 1998, acest program al Consiliului Europei este destinat intensificării relațiilor de colaborare culturală între Bulgaria, Croația, România și Slovenia la care sunt asociate Albania și Macedonia. În repetate rânduri, am arătat, în cadrul

ședințelor de lucru ale Consiliului Europei, că după 1989, schimburile dintre țările central și est europene (foste comuniste) în domeniul artei și culturii s-au diminuat, toate preferând mai degrabă să se orienteze către țările occidentale. Un proces firesc, dacă ținem seama că înainte de 1989 legăturile aveau o evidentă componentă ideologică. După zece ani, însă, Ministerul Culturii a considerat că a sosit momentul ca relațiile dintre țările acestei regiuni europene să se așeze pe noi premise care să pună în valoare potențialul de creativitate și de valori spirituale pe care acest spațiu le poate oferi. Ministerul Culturii a propus ca unul dintre locurile privilegiate de întâlnire să fie Banloc, un palat de lângă Timișoara, care, după ce va fi restaurat, să poată găzdui programele multi-țări convenite în comun. Contactele realizate cu directorul Direcției Cultură, Educație și Sport a Consiliului Europei, cu miniștrii ai culturii și oficialități din țările învecinate ne permit să credem că proiectul acesta se va realiza în 1999 în cadrul deja creat al programului „*Mozaic*”.

1.2. Uniunea Europeană

1.2.1. Fonduri Phare – Programul „*Dimensiunea culturală a democrației*”

Pentru prima dată în istoria programului Phare, Comisia Europeană de la Bruxelles a aprobat solicitarea Ministerului Culturii din România privitoare la acordarea de fonduri pentru cultură. Programul, „*Dimensiunea culturală a democrației*”, promovat de către Ministerul Culturii, se desfășoară pe o perioadă de doi ani beneficiind de un buget alocat în valoare de 2 milioane euro.

Programul cuprinde două componente:

Reforma instituțională: descentralizarea administrației culturale, redefinirea responsabilităților, informatizarea Ministerului Culturii și a instituțiilor subordonate, precum și restructurarea universităților populare și a caselor de cultură în cadrul unui program specific pentru educația adulților (în valoare de 1.150.000 euro).

Constituirea unui Fond pentru dezvoltarea artelor și a societății civile (în valoare de 850.000 euro).

S-a constituit la nivelul ministerului un PIU (o unitate de implementare) care are drept obiectiv asigurarea cadrului administrativ pentru desfășurarea programului. Pentru prima componentă a programului (Reforma instituțională) au depus solicitări de a obține contractul 19 companii și consorții din Europa. După o primă selecție, au fost reținute 8 companii din care se va desemna câștigătorul licitației, potrivit reglementărilor Phare. După aprobarea de către Comisia Europeană de la Bruxelles, numele companiei va deveni public și aceasta va fi în măsură să înceapă desfășurarea programului sub controlul Ministerului Culturii.

Cea de a doua componentă a programului va fi realizată, începând din 1999, împreună cu o companie cu sediul în România. Procedurile de selecție vor fi aceleași ca și pentru prima parte a programului.

1.2.2. Programe comunitare: Kaleidoscope, Ariane, Raphael, Media II

Din 1998, Ministerul Culturii participă cu drepturi depline la programele comunitare ale Uniunii Europene, de fondurile cărora a beneficiat ocazional și înainte. Aceste programe sunt:

- **Kaleidoscope.** Programul susține evenimente artistice complexe de interes continental. Ministerul Culturii a pus la dispoziția tuturor instituțiilor interesate documentația necesară pentru a beneficia de înlesnirile acestui program.
- **Ariane.** Programul sprijină proiecte legate de traduceri de opere literare din limbi mai puțin cunoscute în limbi de largă circulație. Ministerul Culturii a pus la dispoziția tuturor instituțiilor interesate documentația necesară pentru a beneficia de înlesnirile acestui program.
- **Raphael.** Programul susține proiecte de restaurare a unor obiective de interes european, programe legate de protecția patrimoniului cultural național. România a beneficiat de sprijin financiar, în cadrul acestui program, încă din 1997 (pentru Mănăstirea Probota, Mănăstirea Apostolache, biserici din lemn din Maramureș, biserica Stavreopoleos).
- **Media II.** România nu este inclusă în acest program care permite sprijinirea producțiilor și coproducțiilor de televiziune și cinema întrucât legislația noastră în domeniul audiovizualului nu este deocamdată conformă cu *Directiva Europeană privind Televiziunea fără Frontiere*. Pentru a ne pregăti intrarea în acest program, Uniunea Europeană a alocat un fond de aproape 20.000 euro în cadrul programului „Eureka-Audiovizual” pentru Ministerul Culturii. Din aceste fonduri s-a creat în structura Ministerului Culturii un Centru de Informare pentru Audiovizual care va înlesni schimbul de informații între profesioniștii și instituțiile specializate ale domeniului din Europa și România.

1.3. UNESCO

UNESCO s-a implicat în lansarea programului „Sibiu – confluente europene” (mai, 1998) și în analiza mecanismelor de producere și distribuție a cărții în România.

2. DIMENSIUNEA COOPERĂRII BILATERALE

În Programul de Guvernare al actualului Executiv (*Programul de bază de macrostabilizare și de dezvoltare a României până în anul 2000*) se reliefa ca o prioritate a strategiei din domeniul culturii „construirea unei imagini a României veridice, printr-o nouă politică culturală externă, care să promoveze valori autentice și competitive, și să le susțină în dialogul cu producția culturală internațională”.

Pornind de la această cerință, încă din ianuarie 1997, în domeniul schimburilor culturale bilaterale, Ministerul Culturii și-a stabilit prioritățile:

- intensificarea schimbului de valori culturale cu statele occidentale și în special cu Franța, Germania, Marea Britanie, Italia, SUA, Canada;

- întărirea legăturilor culturale cu statele vecine;
- menținerea unor relații bune cu celelalte țări europene, cu state din alte zone.

2.1. În sensul celor de mai sus, urmare a discuțiilor cu Ministerul Culturii din Franța, s-au degajat o serie de proiecte importante, care se vor desfășura în anii următori, printre care menționăm:

- *Les Belles Etrangères*, care își propune înlesnirea contactelor dintre scriitorii din cele două țări și promovarea literaturii române contemporane în Franța;
- desfășurarea în anul 2002 a unor manifestări culturale de amploare sub titlul „*Anul României în Franța*”, respectiv al Franței în România;
- organizarea în România a unor seminare pe teme culturale în cadrul programului „*Rencontres Malraux*”, la care să participe personalități franceze;
- Franța va fi invitat de onoare la Târgul Internațional de Carte de la București (1999);
- proiectul turneului Comediei Franceze la București (februarie 1999) și altele.

O importantă latură a relațiilor culturale cu Franța se desfășoară în cadrul mai larg al francofoniei, o delegație a Ministerului Culturii din România fiind reprezentată în Comitetul Internațional al Jocurilor Francofoniei. Ministerul Culturii a participat în august 1997 la competiția cultural-sportivă „*Jocurile francofoniei*” (Madagascar).

De asemenea, este în pregătire un Salon al cărții francofone în cadrul Târgului Internațional de Carte București (iunie 1999).

2.2. Zona germanică este prioritară atât în contextul politicii Ministerului Culturii, cât și în cel mai larg al relațiilor externe ale României. România are vechi și trainice legături culturale cu spațiul german prin prezența populației de origine germanică în România, dar și prin activitatea din Germania a unui număr apreciabil de intelectuali formați în țara noastră.

În acest context, a avut loc o serie de acțiuni demne de menționat:

- Târgul Internațional de Carte de la Leipzig, 25-30 martie 1998, deja amintit;
- în cadrul Simpozionului „*Sibiu – Confluente Europene*” desfășurat în luna mai la Sibiu, Germania a fost reprezentată la nivel înalt, de Manfred Carstens, Secretar de Stat în Ministerul Federal de Interne, deschizând perspectiva unei strânse colaborări cu Germania în desfășurarea Proiectului Sibiu;
- la Ediția din 1998 a Târgului Internațional de Carte de la București, Germania a fost punctul central al manifestării;
- în cadrul prezenței românești la ediția 1998 a Târgului de Carte de la Frankfurt, cea mai importantă manifestare de acest gen din lume, Ministrul Culturii a prezentat situația cărții din România în cadrul unei conferințe de presă, sub deviza „*Guvernele iubesc cărțile*”, rezultat al unui studiu comun al Consiliului Europei, UNESCO și Asociației Editorilor și Difuzorilor de Carte din Germania (Börsenverein).

În concluzie, se poate afirma că relațiile culturale româno-germane se află în plină dezvoltare, perspectivele fiind bune; după alegerile desfășurate în toamna anului 1998 în Germania, aceste relații parcurg și ele o perioadă de tranziție.

2.3. În luna ianuarie 1998 s-a semnat Programul de colaborare culturală între România și Austria pentru anii 1998-2001, document de seamă pentru continuarea bunelor relații dintre țările noastre în domeniul cultural.

În această perioadă, Austria a asigurat președinția Consiliului Uniunii Europene și, printre alte acțiuni, a organizat și reuniunea Consiliului miniștrilor culturii și audiovizualului din țările Uniunii europene și statele asociate din Europa Centrală și de Est, la care a fost reprezentat și ministerul.

2.4. Relațiile culturale cu Italia au cunoscut o dezvoltare în ultima perioadă, concretizată prin acțiuni în toate domeniile: expoziții de artă (clasică și contemporană, pictură și sculptură), colocvii internaționale pe teme de literatură, artă, restaurare și conservare a monumentelor, turnee teatrale, concerte. Demne de menționat sunt: colocviul internațional „*Giacomo Leopardi*”, colocviul „*Traiano – Optimus princeps*”, bienala de sculptură dantescă de la Ravenna, expozițiile „*Traian – un împărat la graniță*” sau „*Târgoviște – artă modernă și contemporană*”.

2.5. Trecând la zona britanică, vom menționa că schimburile culturale dintre România și Marea Britanie se desfășoară sub auspiciile Protocolului de cooperare culturală româno-britanică pentru anii 1996-1999. Trebuie să subliniem faptul că, date fiind condițiile de descentralizare specifice Marii Britanii, instituțiile britanice încurajează relațiile culturale cu ONG-urile românești în care implicarea Ministerului Culturii se restrânge gradual.

Cu toate acestea, în anii 1997-98 au avut loc o serie de manifestări în care a fost implicat și Ministerul Culturii. Printre acestea menționăm festivalul „*British Spring Season*” – festival de teatru britanic la București și în alte orașe din România, cu participarea a patru trupe de teatru, respectiv de dans, britanice.

Ca reciprocitate, în luna februarie a fost prezentată la Londra expoziția „*România în anii '30 – Arhitectură și modernism*”, organizată de Institutul Regal al Arhitecților Britanici. Trebuie menționat, de asemenea, și Turneul Teatrului Național din Craiova în Marea Britanie și Irlanda de Nord (octombrie 1998).

2.6. Relațiile culturale cu SUA și Canada se desfășoară la un nivel destul de redus, mai ales din cauza cheltuielilor uriașe de transport. Cu aceste state nu au fost semnate nici documente bilaterale. Cu toate acestea, s-au organizat unele acțiuni, printre care menționăm, în perioada 1-14 decembrie 1998, „*Zilele culturii ieșene în SUA*” (concerte, expoziție de artă, lansări de carte, conferințe).

2.7. Ministerul Culturii a manifestat o preocupare constantă pentru intensificarea raporturilor bilaterale cu statele vecine, din Europa Centrală și de Est. În acest cadru menționăm contactele Ministrului Culturii din România cu omologii săi din

Ungaria, Grecia, Turcia, Bulgaria, Federația Rusă și semnarea unor documente bilaterale de colaborare (procoloale guvernamentale sau înțelegeri interministeriale) cu Ungaria, Grecia, Turcia, Bulgaria etc.. De menționat relațiile cu Ungaria, care au cunoscut momente de vârf în acești ani prin organizarea în 1997 în România a „Zilelor culturii ungare” și în 1998 a „Zilelor culturii românești” în Ungaria, manifestări de mare amploare, cu participarea unui mare număr de creatori din toate domeniile (inclusiv cinematografie), turnee ale unor formații artistice, prezentarea de expoziții, organizarea unor simpozioane, în prezența unor delegații oficiale din cele două țări.

2.8. În anul 1997, orașul Salonic din Grecia a găzduit Capitala Culturală a Europei, manifestare desfășurată sub egida și cu sprijinul financiar al Comisiei Europene, cu mare impact mediatic în Europa. România a avut o prezență prestigioasă prin: turneul Operei Naționale din București, al Filarmonicii George Enescu, al Teatrului Național din București, prezența unor coruri și ansambluri folclorice, prezentarea expoziției „*Ceramica de Cucuteni*”, cu piese din patrimoniul cultural național, a unei expoziții de artizanat, a unei expoziții de fotografii având ca temă arhitectura medievală, seri literare etc..

2.9. Cu Turcia a fost semnat, în iulie 1998, Programul de colaborare culturală pe perioada 1998-2000, care prevede o intensificare a schimburilor culturale bilaterale. Menționăm în mod deosebit acțiunile care au fost organizate 1998 în România cu prilejul aniversării a 75 de ani de la crearea Turciei moderne de către Mustafa Kemal Atatürk (expoziție de carte și de fotografii la București, zilele culturii turcești la Constanța – formații folclorice, expoziții, delegație oficială) seminar privind relațiile româno-turce (la Galați). Cea mai importantă manifestare bilaterală este însă organizarea la Centrul Cultural Atatürk de la Istanbul a Expoziției de pictură modernă românească (sec. XX) cu lucrări din patrimoniul Muzeului de Artă din Constanța. Organizată la solicitarea Vice prim-ministrului Guvernului Turciei, expoziția s-a bucurat de o primire excepțională, atât din partea oficialităților, cât și a criticii de specialitate și publicului larg.

2.10. Cu ocazia vizitei oficiale în Federația Rusă în mai 1998, s-au convenit noi forme de colaborare și apropiere între cele două culturi, din perspectiva integrării europene. Pentru începutul anului viitor, este în curs de perfectare un turneu la București pentru cinci muzicieni, bursieri ai Fundației Spivakov.

2.11. Ministerul Culturii manifestă o preocupare constantă pentru cooperarea culturală cu celelalte țări din Europa Centrală și din Europa de Nord. Astfel, au fost organizate o serie de expoziții în Belgia („*Confruntări, repere artistice româno-belgiene*” – de către Muzeul județean Prahova). La Amsterdam, în Olanda, s-a organizat o expoziție de sculptură din România, cuprinzând și câteva lucrări ale lui Constantin Brâncuși. În perioada 3-13 iulie 1999, Orchestra Simfonică de Tineret din București va întreprinde un turneu în Elveția, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la înființarea organizației neguvernamentale „SOS *Kinderdorf*” și a 35 de ani de existență a filialei sale elvețiene. Finlanda – expoziția cu 7 sculpturi din perioada de început a lui Constantin Brâncuși organizată la Helsinki, în cadrul festivalului anual al orașului. În Danemarca s-au organizat

o expoziție de pictură contemporană, concertul formației „Concordia” și o expoziție de carte a Editurii Humanitas.

2.12. În ceea ce privește zona hispano-lusitană (Spania, Portugalia și America Latină), fără ca relațiile acestea să cunoască o intensitate deosebită, se remarcă totuși printr-o serie de participări la festivaluri și congrese (teatru, muzică, literatură) în Spania, iar în ceea ce privește relațiile cu Portugalia, se cuvine menționată participarea Ministerului Culturii, alături de alte ministere, la organizarea și desfășurarea Pavilionului românesc de la Expoziția Mondială „EXPO '98 – Oceanele, o moștenire pentru viitor”, organizată la Lisabona în perioada 22 mai–30 septembrie 1998. Referitor la această manifestare internațională desfășurată în Portugalia, deși în ansamblu prezența românească la Expoziția Mondială nu a constituit un succes, nu putem trece cu vederea contribuția Ministerului Culturii la pregătirea și deschiderea Pavilionului Românesc, precum și programele sale realizate cu această ocazie la Lisabona (programe de ameliorare în cadrul Pavilionului, programe culturale pentru Ziua României și pentru perioada manifestărilor expoziționale). Totodată, trebuie să subliniem succesul programelor culturale desfășurate la Lisabona.

Până în prezent, relațiile culturale cu țările din America Latină (Argentina, Venezuela, Columbia, Chile, Mexic, Uruguay, Brazilia etc.) nu s-au dezvoltat foarte mult, în primul rând din cauza distanțelor mari.

2.13. În anii 1997-1998, în relațiile culturale cu țările din Africa-Orient, statele africane și asiatiche, relații care depind nu numai de potențialul cultural al acestora, dar presupun și mari cheltuieli materiale, s-a urmărit menținerea unor prezențe românești – mai mari sau mai mici – astfel încât să se păstreze o anumită continuitate. În acest sens menționăm participarea unor formații românești la festivaluri internaționale din Egipt, Siria, Irak, Iordania, Maroc, organizarea unor expoziții românești în Egipt și Maroc; s-au menținut la un nivel satisfăcător relațiile culturale cu Israelul, organizându-se schimburi reciproce de formații artistice, de expoziții de artă.

2.14. În perioada la care ne referim, au cunoscut o linie ascendentă raporturile culturale cu Coreea de Sud și Japonia, în ambele țări fiind organizate expoziții românești de artă plastică, turnee de formații artistice (Teatrul Național din Craiova, Teatrul Țândărică din București, Filarmonica din Constanța). O concretizare a bunelor raporturi româno-japoneze o reprezintă o serie de proiecte culturale (de exemplu prezentarea la Stockholm, în cadrul manifestării Capitala Culturală a Europei, a unui spectacol teatral româno-japonez) și deschiderea anului cultural românesc 1998-1999 la Tokio și în alte orașe japoneze.

2.15. Au continuat să se dezvolte, în baza unui interes bilateral, raporturile cu China, în acești doi ani organizându-se manifestări culturale pe bază de reciprocitate, printre care menționăm prezentarea la București a unei expoziții de grafică din China și prezentarea în 1998 a unei expoziții Corneliu Baba la Beijing.

Acest document, evident, nu poate fi exhaustiv; ceea ce sperăm este ca selecția la care ne-am oprit să fie edificatoare pentru activitatea Ministerului Culturii în perioada în discuție, care a cuprins împliniri, ce ne dau speranțe pentru viitor, dar și neîmpliniri, pe care nu le-am eludat.

După aprecierea noastră, au fost, discutând global, doi ani buni pentru cultură în România, doi ani punctați de realizări semnificative, de mare prestigiu și relevanță, care au revitalizat într-adevăr situația în unele domenii ce păreau iremediabil sortite unui con de umbră. Marele câștig pe care considerăm că l-am realizat este acela de a dovedi că în țara noastră cultura nu este în criză, multe dintre problemele existente putând fi soluționate prin continuarea drumului început deja de către Ministerului Culturii.

Mulțumim artiștilor fotografi **Gabriel Blazsani** (30), **Silviu Covaci** (11, 12), **Mihail Cratofil** (13, 14), **Dorian Delureanu** (15), **George Dumitriu** (10, 16-18, 20, 21, 26-28), **Ioana Mirodan** (9, 31), **Florian Munteanu** (22-25), **Mihai Oroveanu** (1-8), **Oana Petrică** (32) pentru bunăvoința de a ne pune la dispoziție lucrările cuprinse în această lucrare

București, ianuarie 1999

CUVÂNT ÎNAINTE	5
CAPITOLUL I	
PROGRAMELE GUVERNULUI PENTRU PERIOADA 1997-1998 ȘI DOMENIUL CULTURII	7
<i>Obiective generale</i>	7
CAPITOLUL II	
MINISTERUL CULTURII ÎN SISTEMUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE DIN ROMÂNIA	9
1. <i>Sistemul administrației publice din România</i>	9
2. <i>Funcțiile și competențele Ministerului Culturii</i>	9
3. <i>Organizarea Ministerului Culturii</i>	11
4. <i>Serviciile descentralizate ale Ministerului Culturii – structură, rol, funcțiuni</i>	12
CAPITOLUL III	
STRATEGIA GENERALĂ A MINISTERULUI CULTURII. PRINCIPII FUNDAMENTALE	15
1. <i>Strategia generală a Ministerului Culturii</i>	15
2. <i>Principalele direcții și obiective ale strategiei generale a Ministerului Culturii</i>	15
3. <i>Principiile fundamentale ale activității Ministerului Culturii</i>	19
4. <i>Politici de susținere a strategiei generale a Ministerului Culturii</i>	19
5. <i>Măsuri de eficientizare a activității</i>	33
CAPITOLUL IV	
INIȚIATIVA PRIVATĂ ȘI CULTURA	37
1. <i>Societăți comerciale cu capital privat</i>	37
2. <i>Organizații neguvernamentale</i>	38

CAPITOLUL V	
STRATEGII SECTORIALE ȘI PROGRAME NAȚIONALE	39
1. <i>Suștinerea, promovarea și protejarea actului de creație</i>	41
1.1. <i>Cultura scrisă</i>	41
1.2. <i>Artele vizuale</i>	45
1.3. <i>Creația muzicală și dramaturgia</i>	46
2. <i>Suștinerea și promovarea artelor interpretative</i>	50
3. <i>Protejarea identității culturale a minorităților naționale</i>	60
4. <i>Protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național</i>	64
4.1. <i>Protejarea monumentelor istorice</i>	66
4.2. <i>Protejarea patrimoniului cultural național mobil</i>	67
5. <i>Suștinerea, protejarea și conservarea creației și tradițiilor populare</i>	71
6. <i>Educația permanentă</i>	72
7. <i>Prezervarea și afirmarea identității etnice și culturale a românilor din afara granițelor României</i>	74
8. <i>Promovarea culturii românești în străinătate</i>	78
<hr/>	
CAPITOLUL VI	
O NOUĂ PERSPECTIVĂ ÎN RELAȚIILE CULTURALE INTERNAȚIONALE ALE ROMÂNIEI	97
1. <i>Participarea la marile programe europene</i>	97
2. <i>Dimensiunea cooperării bilaterale</i>	100

REDACTOR: Mihail Cristian LOTREANU
DTP: Adrian PÎNZARU
BUN DE TIPAR: ianuarie 1999
DEPOZIT LEGAL: trimestrul I 1999

Tiparul executat sub comanda nr. 90 047

Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI” București
România

